

Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös 2024-2027

Sisällysluettelo

1.	KESKEISET LINJAUKSET	3
1.1.	Painopisteet ja strategiset päämäärät	3
1.2.	Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen	5
1.3.	Tuottamistavan valinta	6
1.4.	Tuottamisen ohjaus ja valvonta	7
1.5.	Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät	8
1.6.	Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa	8
1.7.	Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa	8
2.	PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI	9
2.1.	Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	9
2.1.1.	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja valvonta	9
2.2.	Pelastustoiminta	22
2.2.1.	Palvelutuotanto Keski-Suomessa	22
2.2.2.	Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin ja toimintavalmiuden nykytila	24
2.2.3.	Edellisen palvelutasopäätöksen tavoitteiden toteutuminen	34
2.2.4.	Varautuminen häiriötilanteisiin	34
2.3.	Pelastustoimen suunnitelmat	35
2.4.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	35
2.5.	Väestönsuojeluun varautuminen	36
3.	RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	37
4.	PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN	38
4.1.	Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	38
4.1.1.	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	39
4.1.2.	Palontutkinta	42
4.1.3.	Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä	44
4.1.4.	Onnettomuuskehityksen seuranta	46
4.1.5.	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	47
4.1.6.	Valvontatehtävät	47
4.1.7.	Valmiuden tarkastaminen	52
4.1.8.	Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)	52
4.2.	Pelastustoiminta ja siihen varautuminen	53
4.2.1.	Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	53

4.2.2.	Pelastustoiminta	54
4.2.3.	Pelastustoiminnan johtaminen	71
4.2.4.	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	73
4.2.5.	Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	73
4.2.6.	Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon	73
4.3.	Pelastustoiminnan suunnitelmat	74
4.3.1.	Hälytysohje	74
4.3.2.	Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	76
4.3.3.	Eryitystä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma	77
4.4.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	79
4.4.1.	Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa	79
4.4.2.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen	80
4.4.3.	Sopimuspalokuntien ja muiden vastaavien terveystarkastukset	80
4.4.4.	Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	81
4.4.5.	Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu	82
4.4.6.	Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	83
4.4.7.	Hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaatio	85
4.4.8.	Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	85
4.4.9.	Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	86
4.4.10.	Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen	87
4.4.11.	Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	88
4.5.	Muut palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)	89
5.	KEHITTÄMISSUUNNITELMA	90
5.1.	Kehittämistoimenpiteet	90
6.	PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN SISÄLLÖN PERUSTEET	94

1. KESKEISET LINJAUKSET

1.1. Painopisteet ja strategiset päämäärät

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi kesällä 2022 hyvinvointialueelle strategian, joka asettaa tavoitteet hyvinvointialueen toiminnalle vuoteen 2030 saakka. Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus käynnisti kokouksessaan 14.2.2022 § 38 Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: Hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman valmistelun, jonka tarkoitus on konkretisoida strategian tavoitteita ja asettaa tavoitteita valtuustokaudelle.

Toimeenpano-ohjelman valmistelu ja prosessin suunnittelu ovat perustuneet hyvinvointialueen strategiassa määriteltyihin menestystekijöihin, joita ovat:

- asukkaat
- kumppanuus
- ihmislähtöiset palvelut
- henkilöstö
- tieto
- uudistuminen

Jokaiseen menestystekijän ympärille on rakennettu toimeenpano-ohjelman kokonaisuus, johon on tunnistettu liittyväksi suunnitelmia, jotka ovat joko lainsäädännön edellyttämiä, tai muutoin strategiasten tavoitteiden toteutumisen edellytyksiä.

Strategian toimeenpano-ohjelman yhtenä osana, "Ihmislähtöiset palvelut" -menestystekijän kokonaisuudessa on valmisteltu Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisen linjauksia. Niitä ovat 1) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset, 2) pelastustoimen-, sekä 3) ensihoidon palvelutasopäätökset.

Järjestämisen linjauksilla ja tässä asiakirjassa erityisesti pelastustoimen palvelutasopäätöksellä edistetään ihmislähtöisiä palveluja, määritellään Keski-Suomen hyvinvointialueella strategian mukaisesti yhdenvertaisuutta sekä palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Visiona on varmistaa keskisuomalaisen kokemuksen hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta olevan maan kärkeä strategiakauden päättyessä 2030.

Valtioneuvosto on vahvistanut Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet vuosille 2023-2026. Strategia ohjaa pelastustoimen kehittämistä määrittelemällä painopisteet ja keskeiset toimintalinjat, joilla pelastustoimi pyrkii kehittämään toimintaansa ja parantamaan vaikuttavuuttaan toimintaympäristössään. Strategian tarkoituksena on antaa yleisiä perusteita toiminnan kehittämiseen pelastustoimen tehtävistä vastaaville pelastuslaitoksille. Pelastustoimen strategia tarkistetaan hallituskausittain tai toimintaympäristön muutosten sitä edellyttäessä.

Toiminnan painopisteisiin ja strategisiin päämääriin liittyvät myös valtakunnallisesti määritetyt yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Pelastustoimen valtakunnalliset vaikuttavuustavoitteet määritellään sisäministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Vaikuttavuustavoitteet pyritään määrittämään siten, että ne ovat konkreettisia ja mitattavia. Pelastustoimen tavoitteena on turvallinen ja kriisinkestävä Suomi, jossa pelastustoimen osaamisen kehittäminen ja palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti sekä ennakoivasti. Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja pelastustoiminta normaali- ja poikkeusoloissa sekä häiriötilanteissa, kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat väestönsuojelutehtävät sekä varautuminen näihin tehtäviin. Lisäksi pelastustoimi osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastustoimella on valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Tavoitteena on, että pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja valmius vastata niihin omalla toimialallaan. Tavoitteena on myös, että pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutuotannon suunnittelun lähtökohtana on, että pelastuslaitokselle säädetyt tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi toimenpiteet, joita tarvitaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa, tulee suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen (pelastuslaki 379/2011, 27 §:n 2 mom.).

Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnan painopisteiksi ja strategisiksi päämääriksi vuoteen 2025 asti on määritelty seuraavat:

- Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
- Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.
- Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
- Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
- Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta ja ympäröivästä turvallisuudesta.

- Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan.
- Henkilöstö voi hyvin.

Palvelutason määrittäminen perustuu edellä mainittuihin pelastustoimen strategiaan päämääriin ja tärkeimmät strategia-asiakirjat on esitetty seuraavaksi:

- Keski-Suomen hyvinvointialueen strategia.
- Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023–2026.
- Pelastuslaki 379/2011.
- Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021.
- Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelma 2021-2024.

1.2. Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä. Painopisteiden ja strategisten päämäärien lisäksi pelastustoimen keskeisten lakisääteisten palvelujen ja tehtävien sekä niiden tarve, määrä ja laatu on esitetty tässä asiakirjassa. Pelastustoimen keskeiset tehtävät liittyvät palvelutasopäätöksen (1225/2022) mukaan seuraaviin tehtäviin:

- Onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan
- Pelastustoimintaan ja siihen varautumiseen
- Pelastustoimen suunnitelmiin
- Pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan
- Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautumiseen

Pelastuslaitos tuottaa hyvinvointialueelle pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaiset palvelut järjestämisvastuun mukaisesti. Lisäksi pelastuslaitos tuottaa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyyn liittyvät pelastusviranomaisen valvontatehtävät kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) mukaisesti sekä ensivastepalvelut. Hyvinvointialueen pelastustoimi vastaa myös toimialansa

häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varautumis- ja valmiussuunnittelusta. Tähän kuuluu myös väestönsuojeluvalmiuden kehittäminen, suunnittelu ja väestönsuojeluun liittyvä varautumisen koordinointi sidosryhmien kanssa.

Keski-Suomen pelastuslaitos toteuttaa toimintaansa valtakunnallisen pelastustoimen strategian ja siinä määritettyjen vaikuttavuustavoitteiden sekä oman, vuonna 2018 laaditun Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Siinä on päätetty, että Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa alueen ihmisille ja yrityksille korkeatasoiset pelastustoimen palvelut onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja antaa nopeaa ja tuloksellista apua onnettomuustilanteissa, kaikissa olosuhteissa.

Palvelutasopäätökseen on kirjattu pelastustoimen palvelut, joita on lakisääteisesti tarjottava tai joita halutaan tarjota pelastuslaitosta ympäröivälle yhteiskunnalle. Palveluiden tasolla tarkoitetaan muun muassa palveluiden määrää ja laatua sekä palveluiden sijaintia, viiveitä ja maksullisuutta kuvaavia tekijöitä.

1.3. Tuottamistavan valinta

Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaiset palvelut virka- ja tai työsopimusperusteisella henkilöstöllä, jota voidaan tarvittaessa täydentää sopimuspalokuntien yhdistysten tai yhteisöjen sekä mahdollisesti ulkoisen palvelutuottajan kanssa sopimusperusteisesti tai muilla ostopalvelusopimuksilla.

Pelastuslaitos voi tuottaa palvelut monituottajamallin mukaisesti huomioiden palveluiden saatavuuden näkökulmasta kustannustehokkaimman ja tarkoituksenmukaisimman vaihtoehdon. Ne tehtävät, jotka vaativat julkisen vallan käyttöä toteutetaan aina pelastuslaitoksen viranhaltijoiden toimesta. Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen ja tehtävien tavoitteena on, että kaikki yhteistoiminta perustuu sopimukseen viranomaistehtävän hoitamisesta.

Pelastuslaitokselle kuuluvaan ohjaukseen ja valvontaan osallistuvat koko henkilöstö ja kaikki tulosityksiköt. Valvontatyöhön, turvallisuusviestintään ja neuvontaan varataan vuosittain tarvittavat resurssit siten, että vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa toimintaan vaadittavat henkilöresurssit toteutuvat. Pelastuslaitos toimii alueellaan muiden viranomaisten ja eri tahojen kanssa yhteistyössä, pyrkien heidän kanssaan kehittämään turvallisempaa toimintaympäristöä.

Pelastustoimen toimintavalmius perustuu välittömässä lähtövalmiudessa olevaan henkilöstöön, sopimushenkilöstöön sekä varallaoloon. Keski-Suomen pelastuslaitoksen koko henkilöstö osallistuu tarvittaessa kaikkien pelastustoimen lakisääteisten palveluiden tuottamiseen oman kelpoisuutensa ja käytettävyytensä mukaisesti. Alueellinen toimintavalmius varmistetaan välittömän lähtövalmiuden periaatteella toimivilla päätoimisilla 24/7-paloasemilla Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella sekä lisäksi painopistepaloasemilla, joita kehitetään palvelutasokauden aikana

Keuruulla, Laukaassa, Saarijärvellä ja Viitasaarella 24/7-paloasemiksi. Muissa pelastustoimen alueen kunnissa lähtövalmius perustuu sopimuspalokuntien lähtövalmiuteen.

Palveluiden saatavuudessa hyödynnetään myös naapurihyvinvointialueiden pelastustoimen palveluita siten, kuten pelastuslain 33 §:n mukaan on tarkoituksenmukaisinta asiakastarpeiden saavutettavuuden näkökulmasta. Palveluiden saatavuudessa hyödynnetään pelastuslain 46 §:n mukaisten toimijoiden yhteistyötä ja toimijoiden kanssa laaditaan vuoden 2024 aikana yhteistoimintasopimukset. Palveluiden tuottamisen yhteensovittamisessa (pelastuslaki 379/2011, 31 §, 34 §, 45 §) yhteistyöalueella on tulossa lainsäädännöllisiä muutoksia vuodelle 2024, joiden vaikutukset eivät ole vielä käytettävissä palvelutasopäätöksen valmisteluvaiheessa.

1.4. Tuottamisen ohjaus ja valvonta

Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) 16 § edellyttää, että hyvinvointialueen on pelastustoimen palveluissa varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta seurataan omavalvontaohjelmalla. Omavalvontaohjelmassa määritellään miten pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvonnan avulla myös seurataan sisäistä toimintaa, jotta riskianalyyssissä havaitut ja palvelutasopäätöksessä päätetyt epäkohdat korjataan.

Hyvinvointialueen omavalvontayksikkö valvoo palvelujen tuottamista, lisäksi toimialajohtaja valvoo palveluiden tasoa ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Keski-Suomen pelastuslaitoksen päivittäisen palvelutason puutteita korjataan siten, että jatkossa riskiruutujen tavoittamista kiireellisten tehtävien osalta valvotaan kaikkina vuorokaudenaikoina nykyistä aktiivisemmin ja sen perusteella valmiuden järjestämisessä ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin niin lähtövalmiuden kuin paloasemaverkoston kehittämisen osalta. Toimintaympäristöä valvotaan jatkuvan riskienhallinnan menetelmien keinoin. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää arvioidaan valvontasuunnitelman sekä vuosittain suoritettavien toimenpiteiden toteuman lukumäärän perusteella.

Pelastustoimella ei ole ollut aikaisemmin säädöksiin perustuvaa, omavalvontaohjelman kaltaista veloitetta palvelujen saatavuuden, laadun ja vaikuttavuuden seuraamiselle. Näin ollen omavalvontaohjelman integroiminen osaksi pelastuslaitoksen arkipäiväistä toimintaa on alkuvaiheessa. Pelastuslaitoksen omavalvontaohjelman sisältöä tuotetaan ja palveluiden seuraamista omavalvontaohjelmalla kehitetään koko palvelutasopäätöskauden 2024–2026 aikana.

1.5. Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Riskienhallinnan keskiössä on omavalvonta, jossa tunnistetaan palvelutarpeet ja analysoidaan toteutuneita tietoja palveluista. Omavalvonta on osa riskienhallintaa, jossa omavalvonta suunnitelman avulla seurataan käytännössä toimialan ohjaamisen, seuraamisen ja sovittujen menettelyjen toteutumista sekä korjaavien toimien vaikutusta. Omavalvonnassa keskeiseksi nousee palveluiden toteutuminen ja niissä sisäisestä toiminnasta kerätty arviointitieto, jolloin omavalvonta näyttäytyy keskeisenä tiedolla johtamisen työkaluna.

Pelastuslaitoksen suorituskyky perustuu osaavaan henkilöstöön ja tehtävien edellyttämään kalustoon, jotka on mitoitettu vastaamaan alueella esiintyviin riskeihin.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on jatkuva analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja kyky vastata niihin vastuualueellaan. Keski-Suomen pelastuslaitos hankkii luotujen yhteistyöverkostojen kautta tietoa kokonaisturvallisuuden tilasta ja seuraa oman toimintaympäristönsä muutoksia analysoiden.

Analysoinnin pohjalta tehdään ennakkosuunnittelua toimialan johdolle, jota hyödynnetään edelleen pelastustoiminnan johtamisessa. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä luo organisaation kyvykkyyden nopeisiin valmiuden muutoksiin ja varmistaa muutosten seurannan vaikutusten arvioinnin. Valmiutta kohotetaan portaittain, tilannekuvan ja ennalta määritettyjen parametrien täytyttyä.

1.6. Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Henkilöstöhallinnollisin toimenpitein varmistetaan riittävä resurssi koko maakunnassa, joka luo perustan myös häiriötilanteiden resursseille. Kaikkien esihenkilöiden tehtäviin kuuluu vastuu jatkuvuudenhallinnasta ja sen kehittämistä.

Pelastustoimen tukipalvelut tuottavat materiaalsen valmiuden suunnittelua, kehittämistä ja ylläpitoa koko organisaation tarpeisiin perustuen ajantasaiseen riskianalyysiin. Organisaation asiakirja-arkkitehtuuri rakentuu siten, että valmiuden ja jatkuvuudenhallinnan suunnitelman periaatteet jalkautuvat käytännön toimenpiteiksi myös muissa toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa.

1.7. Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Poikkeusoloihin varaudutaan edellä mainituin normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden periaattein. Poikkeusolojen osalta varmistetaan lisäksi henkilövarauksin resurssin riittävyys, huolehditaan suunnitelmien ajantasaisuudesta ja varmistetaan erityiskaluston saatavuus. Johtamisjärjestelmällä kohdennetaan resurssia poikkeusolojen normien raameissa tilanteen mukaisesti kriittisimpiin pelastustoimen tehtäviin.

2. PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI

Palvelutasoa määriteltäessä arvioidaan aluksi meneillään olevaa palvelutasokautta, jonka jälkeen arvioidaan mahdolliset muutostarpeet palvelutarjonnassa sekä riskianalyysin pohjalta alueella esiintyvissä onnettomuusuhissa tapahtuneet muutokset sekä palvelukyvyssä esiin nousseet epäkohdat.

Edellinen Keski-Suomen pelastuslaitosta koskeva palvelutasopäätös tehtiin vuosille 2021–2024. Valtakunnallinen riskiruutuaineisto päivitettiin 31.12.2022 ja keväällä 2023 pelastuslaitos laati riskianalyysin vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia.

Palvelutarpeen arvioinnin lähtökohtana on sisäministeriön pelastuslaitoksille toimittama riskianalyysiaineisto, pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO (jatkossa Pronto) ja palotarkastusohjelmisto Merlot, joita on analysoitu yhdessä Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelujohtajien ja asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi palvelutasoa määriteltäessä huomioidaan hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan, alueen kuntien ja aluehallintoviraston asettamat vaatimukset palvelujen järjestämiselle.

Meneillään olevaa palvelutasokautta arvioidaan tässä luvussa alueen pelastustoimen toiminnan painopisteiden ja edellisessä palvelutasopäätöksessä asetettujen tavoitteiden toteutumisen perusteella. Palvelutasokauden arvioinnissa mittarina käytetään palvelutasopäätöksessä päätettyjen konkreettisten tavoitteiden saavuttamista.

2.1. Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa. Lisäksi pelastusviranomaisen valvoo kemikaaliturvallisuuslaissa, nestekaasuasetuksessa sekä lukuisissa muissa alemman asteisissa säädöksissä esitettyjä turvallisuusvaatimuksia.

2.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja valvonta

Yleisesti pelastustoimen ohjauksella tarkoitetaan niitä toimia, joilla pelastuslaitos palvelutuotannossaan edistää, tukee ja seuraa pelastuslain asettamien velvoitteiden toteutumista. Lakiin perustuva ohjausvelvoite kattaa ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden ohjaamisen pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden täyttämiseksi. Näiden lisäksi palvelutuotannossa tehdään palontutkintaa onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän sekä syiden kehityksen seuraamiseksi.

Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn tavoitteena on pienentää onnettomuuksien todennäköisyyttä tunnistamalla riskejä sekä ohjaamalla asukkaita, yhteisöjä, yrityksiä ja kunnissa vierailijoita ennalta

varautumalla vähentämään onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tehdään yhteistyötä eri viranomaisten, yhteisöjen ja muiden tahojen kanssa, viestitään turvallisuuteen liittyvistä asioista aktiivisesti sekä pyritään vaikuttamaan esimerkiksi kaavoitukseen ja olemaan mukana rakennushankkeiden suunnittelussa ja ohjauksessa. Pelastustoimella on tarvittaessa velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisytoiminta perustuu ajantasaiseen riskinarvioon toiminta-alueella esiintyvistä riskeistä ja niiden tasosta.

Pelastuslaitokselle pelastuslain perusteella kuuluvaan ohjaukseen osallistuvat lähtökohtaisesti koko henkilöstö ja kaikki organisaation tulosityksiköt. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää on mitoitettu suoritettavien toimenpiteiden lukumäärän ja niiden suorittamiseen arvioidun ajan perusteella. Neuvontaan ja turvallisuusviestintään käytettäviä resursseja keskeisesti ohjaava asiakirja on Keski-Suomen pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma, joka päivitetään vuosittain.

Valvontatehtäviin käytettäviä henkilötyövuosia on arvioitu pelastuslaitoksen vuosittain tehtävässä valvontasuunnitelmassa, jossa on pyritty mitoittamaan henkilötyövuodet palvelujen kysyntää vastaavaksi. Pelastuslaitoksessa on yhteensä 47 sellaista asiantuntija-, päällystö- tai alipäällystövirkaa, joissa tehdään valvontatyötä. Suurimmassa osassa edellä mainittuja virkoja tehdään kuitenkin valvontatyön ohella myös muita maakunnallisia, alueellisia ja paloasemakohtaisia vastuutehtäviä, esimerkiksi osallistutaan pelastustoimintaan sekä kehitetään pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien toimintaa ja kalustoa. Seuraavassa taulukossa 1 on esitetty valvontatyön suorittamiseksi vaadittava henkilöstöresurssi.

Tehtävä	Suoritemäärät	arvio henkilötyövuodet
Valvontatyön johto, toiminnan suunnittelu ja ohjaus, yleinen hallintotyö		1,5
Rakentamisen- ja maankäytön ohjaus	1500	3,9
A1-A6 kohteiden määräaikaisten valvontakäynnit	1246	5,8
Pelastussuunnitelmavelvollisten asuinkiinteistöjen paloturvallisuuden itsearviointi	1586	0,5
Pientalojen ja vapaa-ajan kiinteistöjen paloturvallisuuden itsearviointi	5858	2,4
Asuinkiinteistöjen tarkastukset	500	1,3
Paloriski-ilmoitukset	100	1,9
Ylimääräiset palotarkastukset	50	0,1
Erityiset palotarkastukset	200	0,8

Kemikaalivalvonta ja ohjaus	520	1,6
Jälkivalvonta	50	0,1
Palontutkinta		1,2
Muu viranomaisyhteistyö ja asiantuntija tehtävät, neuvonta (sis. muut tarkastukset)	1500	3,9
Asiakirjavalvonta (palotekniset laitteet, poistumisturvallisuusselvitykset, muu asiakirjavalvonta)	760	2
Erheelliset palohälytykset (korjauskehotukset, laskutusperusteet)	365	1,2
Henkilötyövuodet yhteensä		28,2

Taulukko 1 Valvontatoiminnan laskennallinen resurssitarve vuonna 2023 (Lähde: Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma 2023)

Valvontatoiminta

Pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2. ja 3. luvun säännösten noudattamista. Valvontatehtävien toteuttamiseksi pelastuslaitoksen on suoritettava palotarkastuksia ja muita valvontatehtävien edellyttämiä toimenpiteitä. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta.

Pelastuslain 79 §:n mukaan pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävien toteuttamisesta. Valvontasuunnitelmassa määritetään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien perusteella. Suunnitelmassa kuvataan keskeiset valvontatoimenpiteet, kuten esimerkiksi palotarkastustoiminta, paloturvallisuuden itsearvioinnin ja asiakirjavalvonnan periaatteet sekä muu valvonta ja yhteistyö toisten viranomaisten kanssa. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan pelastusviranomaiselle muussa lainsäädännössä säädetyt valvontatehtävät; kuten esimerkiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuuden valvonnasta, josta säädetään kemikaaliturvallisuuslaissa (390/2005).

Valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain ja siinä määritetään erityyppisten rakennusten säännölliset valvontavälit ja muut valvontatehtävän toteuttamiseen vaadittavat toimenpiteet. Valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi, palvelutasopäätös sekä talouden vaikutukset. Valvontasuunnitelmassa kiinnitetään huomiota myös valvonnan laatuun, tehokkuuteen ja säännöllisyyteen.

Valvontatyöhön osallistuvilla viranhaltijoilla on oltava lähtökohtaisesti riittävästi asiantuntemusta. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää on arvioitu suoritettavien valvontatoimenpiteiden lukumäärän perusteella. Tarvittavien resurssien määrään vaikuttavat

esimerkiksi alueen rakennuskanta ja toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Epäsäännöllistä valvontaa ei kyetä ennakoimaan, minkä vuoksi niihin liittyvät toimenpiteet huomioidaan valvontatyöhön tarvittavaa resurssia suunniteltaessa. Resurssien suorittemäärien arviointi perustuu aiempien vuosien toteutuneisiin valvontatehtäviin sekä niiden pohjalta määritettyihin henkilötyövuosiin.

Toteuma

Keski-Suomen pelastuslaitoksen päättyvälle palvelutasopäätöskaudelle asetettiin tavoitteita valvontatoiminnalle. Tässä luvussa esitetyn tarkastelun perusteella voidaan todeta, että Keski-Suomen pelastuslaitos on osittain saavuttanut valvontatoiminnalle asetetut tavoitteet.

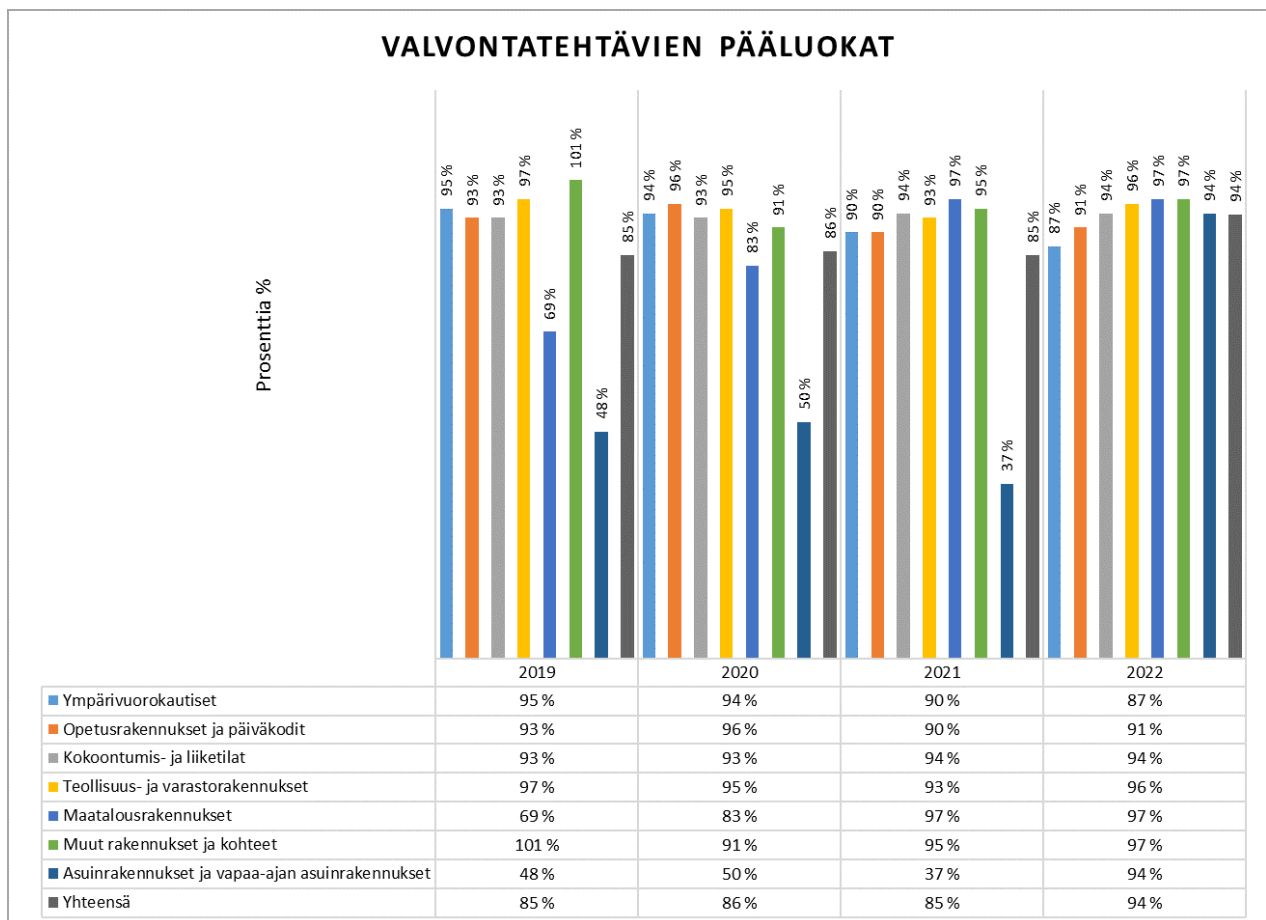
Pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelmassa on esitetty, että koska vaativat valvontatehtävät jakautuvat aiempaa pienemmälle joukolle pelastustoimen asiantuntijoita, huomioidaan henkilöriskit työtehtävien järjestelyissä, lomasuunnittelussa sekä rekrytoinneissa. Valvontatoiminnan luotettavuuden vuoksi koko henkilöstölle on tehty turvallisuus selvitykset ja rekrytoitavalle henkilöstölle ne tehdään ennen viran vastaanottamista. Lomasuunnittelulla on varmistettu erityisosaaminen myös vuosilomien aikana.

Pelastuslaitoksen valvontatyötä toteutettiin valvontasuunnitelman mukaisessa laajuudessa ja siinä esitettyjen toimintamallien mukaisesti. Valvontatoimintaan henkilöstöä on perehdytetty päättyvän palvelutasopäätöskauden tavoitteiden mukaisesti sisäisellä koulutuksella, mutta perehdyttämisen ja kouluttamisen avulla saavutettu vaikuttavuus organisaation sisällä ei toteutunut tavoitteen hengessä. Kouluttamisessa on päättyvällä palvelutasopäätöskaudella kiinnitetty huomiota hyvään hallintotapaan, palotarkastuspöytäkirjan sisältöön ja jälkivalvonnan suorittamiseen. Viimeisin sisäinen koulutuskokonaisuus on toteutettu alkuvuodesta 2022. Valvontasuunnitelmassa ei ole resursoitu henkilötyövuosia varsinaiseen valvontatoiminnan sisäiseen kouluttamiseen. Tästä syystä mahdollisuudet toteuttaa laadukasta ja säännöllistä valvontatoiminnan koulutusta henkilöstölle on jo pidempään olleet hyvin rajalliset. Sisäinen kouluttaminen ei ole pystynyt kehittymään tai tarvittavalla tehokkuudella vastaamaan valvontatoiminnan valtakunnallisesta kehittymisestä muodostuneisiin haasteisiin. Sisäisen kouluttamisen heikkous vaikuttaa palotarkastus- ja pöytäkirjaprosessien laatuun ja mahdollisuuksiin hyödyntää kaikkea valvontatoimintaan suunniteltua resurssia tehokkaasti.

Päättyvälle palvelutasopäätöskaudelle on asetettu tavoite valvontatoiminnan resurssien toteutumisesta vuosittain päivitettävän valvontasuunnitelman mukaisesti. Tarvittavaa resurssia pelastuslaitos ei ole kyennyt saavuttamaan. Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyessä Keski-Suomen pelastuslaitokselle perustettiin uusi palotarkastajan virka, jolla tähän resurssivajeeseen pystyttiin osittain vastaamaan.

Keski-Suomessa on kyetty hoitamaan määräaikaiset valvontatehtävät lähes valvontasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Käytettävissä oleva resurssi ei vastaa arvioitua resurssitarvetta valvontatyön suorittamiseksi ja tämä resurssivaje on erityisesti vaikuttanut mahdollisuuksiin

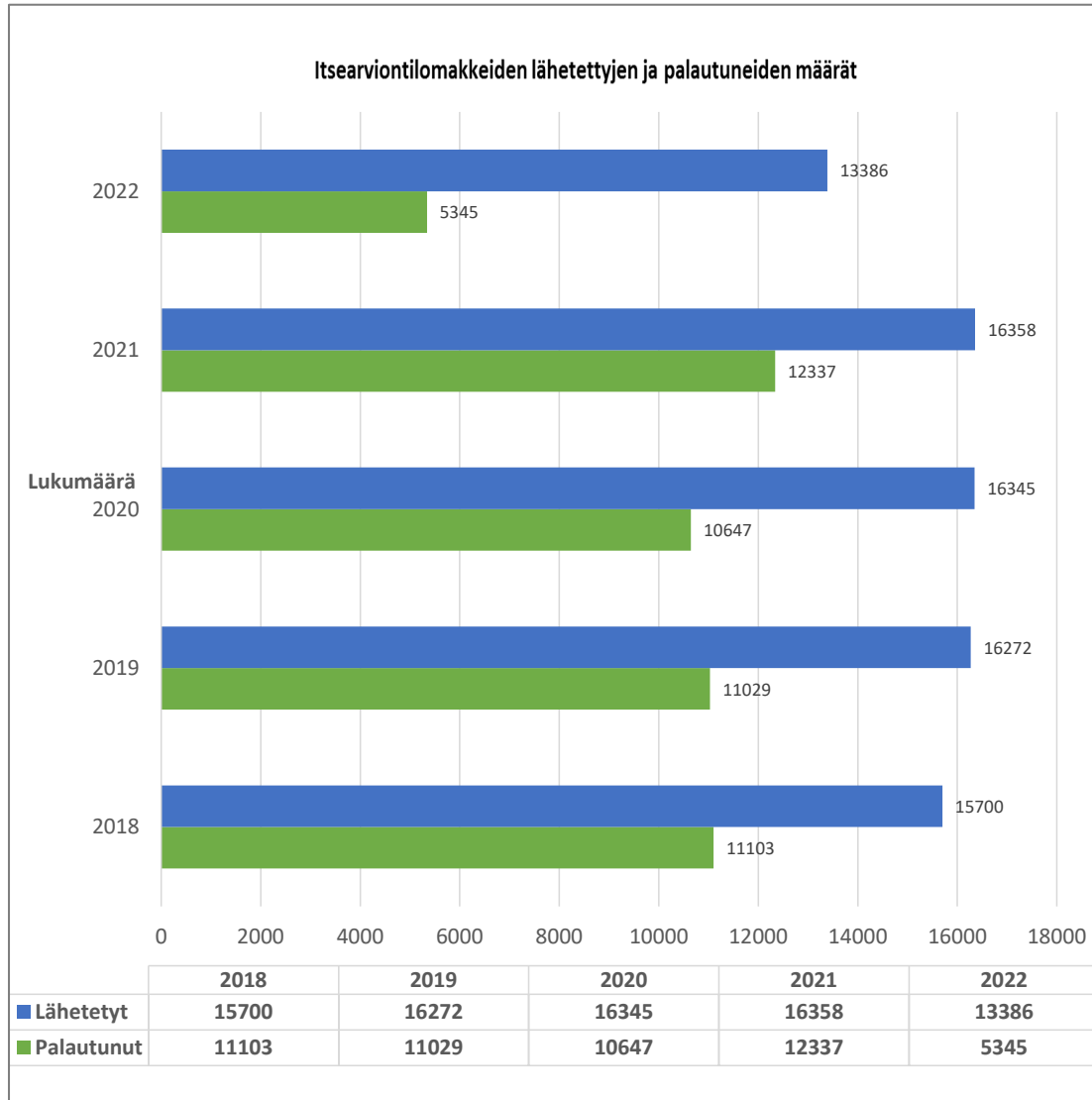
toteuttaa lakisääteistä jälkivalvontaa annetuille korjausmääräyksille. Paloriski-ilmoitusten määrä on merkittävästi kasvanut vuodesta 2019 alkaen, joka vaikuttaa vahvasti tarvittavan resurssin kasvamiseen. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Prontoon kirjattujen tietojen mukaan on vuonna 2023 94 % valvontasuunnitelman määräaikaisesta valvontatyöstä kyetty hoitamaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Seuraavassa kaaviossa 1 on esitetty pääluokittain eri valvontakohteiden tarkastusten toteutusprosentit. Kaaviosta on nähtävissä, että neljän vuoden tarkastelujaksolla suunnitelman mukaisista tarkastuksista on hoidettu lähes 100 %. Käytössä oleva resurssi on hyvin vahvasti kiinnitetty määräaikaiseen valvontatoimintaan osittain muiden valvontatoiminnan lakisääteisten veloitteiden ja turvallisuusviestinnän kustannuksella.

Kaavio 1 Valvontasuunnitelman mukaisten valvontatehtävien suoritus % pääluokkien mukaan

Seuraavassa kaaviossa 2 on esitetty lähetettyjen ja takaisin palautuneiden paloturvallisuuden itsearviointilomakkeiden määrät. Keskimääräinen palautusprosentti on 64 %. Itsearviointilomakkeet on kyetty pääsääntöisesti lähettämään valvontasuunnitelman mukaisesti. Kaaviossa 2 esitetyt luvut vuoden 2022 itsearvioinnin määristä on osittain harhaanjohtava, sillä kaaviossa esitetty luku lähetetyistä kirjeistä on valvontasuunnitelmassa esitetyn suunnitelman mukainen. Postituspalvelun toiminnassa ilmenneiden ongelmien vuoksi itsearvioinnin kirjeitä saatiin nostettua postitukseen lopulta noin 7500 kappaletta ja tähän lukuun verraten palautusprosentti oli vuonna 2022 noin 71 %. Vuoden 2022 itsearvioinnin puutteisiin reagoitiin

vuonna 2023 ja itsearviointiin piiriin nostettiin edeltävältä vuodelta ne kohteet, jotka postituspalvelun ongelmista johtuen jäi tavoittamatta.

Kaavio 2 Itsearviointilomakkeiden lähetys ja palautustiedot 2018–2022

Asiantuntijapalvelut ja yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitos edistää osaltaan muiden turvallisuusviranomaisten ja kuntien toimialojen edustajien yhteistyötä, jonka tarkoituksena on edistää tietojen vaihtoa ilmeisen palovaaran tai onnettomuusriskin pienentämiseksi. Pelastuslaitos on tunnistanut riskianalyyssityössään keskeisiä viranomaisyhteistyötahoja, joita ovat esim. rakennusvalvonta, ympäristöterveydenhuolto, poliisi, aluehallintovirastot sekä sosiaali- ja terveystoimi. Pelastustoimialueella on lukuisia turvallisuustyön yhteistyöryhmiä ja foorumeita, joita ovat muun muassa paikallisen turvallisuussuunnittelun

yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset liikenneturvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät ja alueelliset valmiusfoorumit.

Pelastusviranomaisen laatii lausuntoja valmisteilla oleviin yleiskaava- ja asemakaavaehdotuksiin maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 20 ja 28 §:n mukaisesti. Yleensä pelastusviranomaisen lausunnot rajautuvat pelastustoimen toimintaedellytysten sekä henkilö- ja paloturvallisuuden näkökulmien huomioon ottamiseen kaikessa rakentamisessa.

Pelastuslain (379/2011) 42 §:n mukaan pelastusviranomaisen osallistuu aktiivisesti maankäytön ja rakentamisen ohjaukseen lausuvana viranomaisena. Rakennuslupien käsittelyn yhteydessä pelastusviranomaisen asiantuntemusta käytetään pääosin pelastustoimen toimintaedellytysten sekä henkilö-, poistumis- ja paloturvallisuuden huomioon ottamiseen rakentamisessa. Asiantuntija varmistaa suunnitelmista poistumisturvallisuutta, sammutusveden riittävyttä, pelastusteiden järjestelyjä ja pelastustoimenlaitteita koskevia yksityiskohtia. Lupaehdoin sisältyy katselmuksia, joista pelastusviranomaisen valvontakäynti tehdään rakennuksen käyttöönottamisen yhteydessä.

Pelastuslain 75 §:n mukaan pelastusviranomaisen osallistuu väestönsuojia koskeviin päätöksiin ja lausuu luvan myöntävälle viranomaiselle tämän myöntäessä helpotuksia väestönsuojan rakentamisveloitteeseen tai väestönsuojaa koskeviin teknisiin vaatimukseen tai koko- ja sijaintivaatimuksiin.

Muilta viranomaisilta saapuneet ilmoitukset ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusriskistä (paloriski-ilmoitukset) perustuvat pelastuslain 42 §:ään. Erityisesti ns. paloriskiasumisen turvallisuuden parantaminen edellyttää useimmiten useamman viranomaisen, asukkaan ja hänen lähipiirinsä, asunnon omistajan ja haltijan sekä muiden toimijoiden hyvää yhteistyötä. Pelastuslain 42 §:n tehokas soveltaminen edellyttää koulutusta ja ohjausta alueellisille ja paikallisille yhteistoimintaviranomaisille.

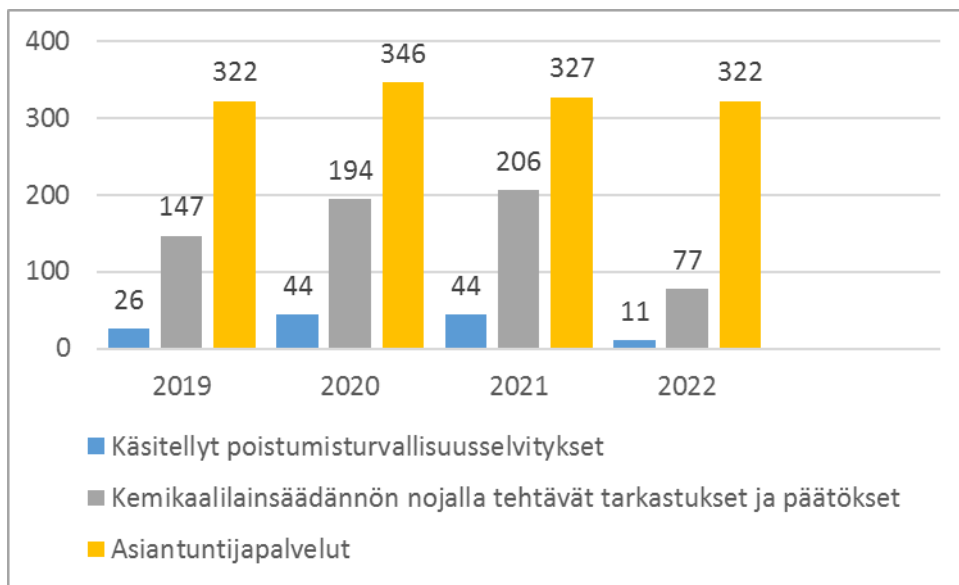
Toteuma

Asiantuntija- sekä lausuntopalveluiden ohjaukseen liittyvien suoritteiden määrään vaikuttaa rakentamisen kulloinenkin tilanne kunnassa. Keski-Suomen pelastuslaitoksessa tehdään vuosittain noin 400–600 erilaista valvontasuoritetta, jotka jakautuvat siten, että suurin osa on edellä kuvattuja asiantuntijapalveluita ja toiseksi eniten on kemikaalilainsäädännön perusteella tehtäviä suoritteita. Kemikaalilainsäädännön perusteella pelastusviranomaisen on laatinut päätöksiä saapuvien ilmoitusten pohjalta ja suorittanut käynnistyvän toiminnan käyttöönottotarkastuksia, mutta näiden lisäksi kemikaaliturvallisuutta on valvottu osana määräaikaista valvontatoimintaa. Lisäksi kemikaalivalvonnan kaikki suoritteet eivät ole luokiteltavissa päätöksiksi tai valvontakäynneiksi (esim. asiakirjavalvonta). Lisäksi kaikki valvontajärjestelmään tehdyt kirjaukset tehdyistä suoritteista ei inhimillisistä syistä kirjaudu kemikaalivalvonnan suoritteeksi.

Lisäksi viranomaiset tekevät poistumisturvallisuuteen liittyviä päätöksiä. Keski-Suomen pelastuslaitos käynnisti 2016 poistumisturvallisuuden maakunnallisen valvontaprojektin, jonka

viimeiset valvontaprosessit on päättyvän palvelutasopäätöskauden aikana pyritty päättämään. Kun valvontakohteen poistumisturvallisuus on arvioitu täyttävän pelastuslaissa säädetyt vaatimukset, on poistumisturvallisuusselvitysvelvollisten kohteiden poistumisturvallisuutta päättyvän palvelutasokauden kuluessa enenevissä määrin arvioitu osana määräaikaista valvontaa ja tämä selittää erillisten poistumisturvallisuusselvitysten arviointia koskevien erillisten päätösten määrässä laskevan suunnan. Suoritteet vuosilta 2019–2022 on esitetty seuraavassa kaaviossa 3. Kaaviota tulkitessa on huomioitava, ettei kaavio yksiselitteisesti kuvaa kaikkien tälle alueelle sijoittuvien suoritteiden määrää.

Kaavio 3 Asiantuntijapalvelut ja erillistä hallintopäätöstä edellyttävät suoritteet vuosilta 2019-2022.

Keski-Suomen pelastuslaitos on onnistuneesti perehdyttänyt päättyvän palvelutasopäätöskauden aikana pelastuslain (379/2011) 42 §:n soveltamista erityisesti oman organisaation sisällä ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Paloriski-ilmoitusten määrä on kasvanut erityisesti Jyväskylässä viime vuosina ja näiden ilmoitusten määrään pelastuslaitos on pystynyt vielä vastaamaan päättyvän palvelutasopäätöskauden aikana. Ilmoitusten määrän voimakas kasvu on edellyttänyt sitomaan vuosittain suurempia määriä valvontatoiminnan resursseista näiden ilmoitusten valvontaan.

Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimen palvelutuotantoon kuuluu pelastuslain (379/2011) 27 §:n perusteella ohjaus ja neuvonta sekä turvallisuusviestintä. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta osana valvontatoimintaa ja turvallisuusviestintää. Lisäksi ohjausta annetaan kansalaisille, yhteisöille, yrityksille ja muille viranomaisille asiakaspalvelun keinoin mm. puhelimitse.

Turvallisuusviestintä kohdistuu riskiperusteisesti erityisesti itsenäisesti asuvan ikääntyneen väestön ja muiden erityisryhmien asumisturvallisuuteen. Keskeisimpinä kohderyhminä ovat asukkaat ja kotihoidon, kotipalvelujen, perhekotien ja hoito- ja huoltolaitosten henkilökunta. Turvallisuusviestintää toteutetaan yhteistyössä kuntien ja hyvinvointialueen vanhus-, vammais- ja päihdetyön sekä eläkeläisjärjestöjen, asukasyhdistysten ja kylätoimikuntien kanssa hyödyntäen valtakunnalliset linjaukset ja kampanjat.

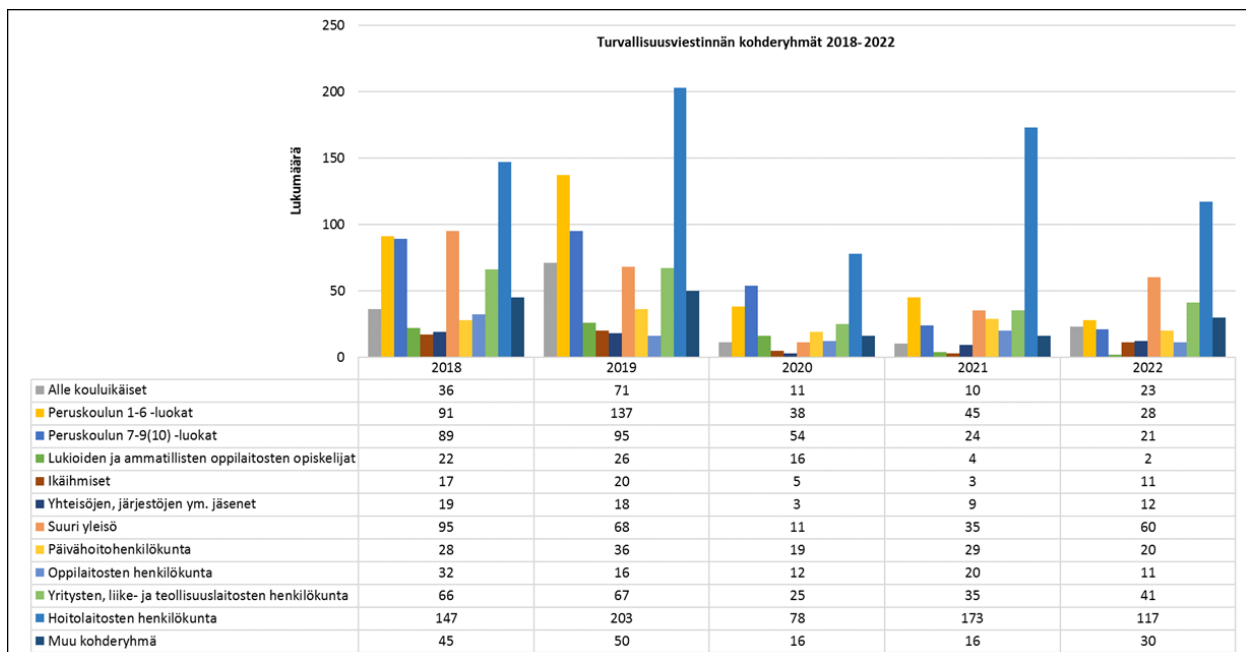
Pelastuslaitosten turvallisuusviestintä- ja neuvontatehtäviä suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään noudattaen pelastustoimen valtakunnallisen strategian, sisäisen turvallisuuden ohjelman ja pelastustoimen turvallisuusviestintästrategian painopisteitä ja keskeisiä toimintalinjoja. Seuraavassa kaaviossa 4 on esitetty pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän vuosikello, jossa näkyvät eri vuodenaikojen painotukset turvallisuusviestinnässä.

Kaavio 4 Turvallisuusviestinnän vuosikello

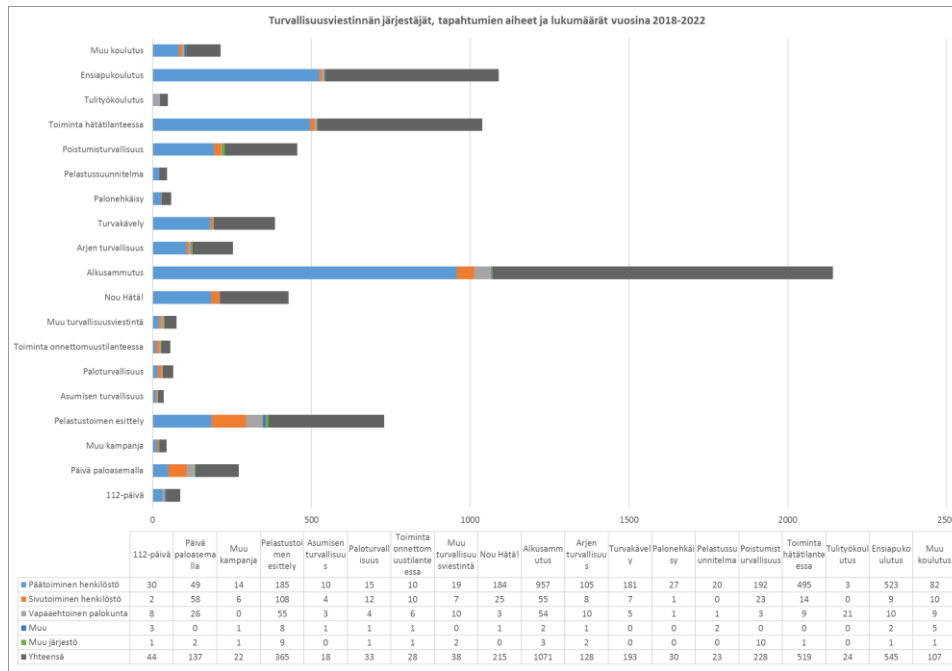
Toteuma

Keski-Suomen turvallisuusviestintätapahtumat on esitetty seuraavassa kaaviossa 5. Kaaviossa on esitetty ne tahot, joille on suunnattu turvallisuusviestintää vuosina 2018–2022. Kaaviosta näkyy, että suurin osa turvallisuusviestinnästä on kohdennettu riskiperustaisesti hoitolaitosten henkilökunnalle ja erilaisiin yleisötapahtumiin. Hoitolaitosten henkilökunnalle on järjestetty alkusammutusta, turvallisuuskävelyjä sekä toimimista hätätilanteessa. Peruskoulujen tapahtumat puolestaan ovat liittyneet valtakunnallisiin kampanjoihin, kuten NouHätä! - tai 112-päivän-tapahtumiin. 1–6-luokille on järjestetty lisäksi Lapset pelastavat henkiä -tapahtuma, jossa lapsille opetetaan alkusammutusta, ensiapua sekä toimintaa hätätilanteissa. Alle kouluikäisten tapahtumat ovat sisältäneet pääasiassa arjen turvallisuuteen liittyviä asioita, toimimista hätätilanteissa sekä pelastustoimen esittelyä.

Kaavio 5 Turvallisuusviestinnän kohderyhmät 2018-2022

Seuraavan sivun kaaviossa 6 on puolestaan esitetty turvallisuusviestinnän järjestäjät, tapahtumien aiheet ja lukumäärät vuosina 2018-2022. Kaaviosta näkyy, että valtaosa turvallisuusviestinnästä on toteutettu päätoimisen koulutusyksikön henkilöstön voimin. Suurin osa kaikesta turvallisuusviestinnästä vaikuttaa keskittyvän alkusammutus-, ensiapu- ja poistumisturvallisuus- sekä toimiminen hätätilanteessa -kouluksiin. Sopimuspalokuntalaisten turvallisuusviestintä keskittyy alkusammutuskoulutukseen, pelastustoimen esittelyyn sekä Päivä paloasemalla -tapahtumaan.

Kaavio 6 Turvallisuusviestinnän järjestäjät, tapahtumien aiheet ja lukumäärät vuosina 2018-2022

Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnassa on osittain pystytty saavuttamaan kehittämissuunnitelmassa asetetut turvallisuusviestinnän tavoitteet.

Päätyvälle palvelutasopäätöskaudelle ei oltu asetettu varsinaisia tavoitteita pelastustoimelle kuuluvan ohjauksen ja asiakaspalvelun osalta. Kauden aikana toteutetun johtamisjärjestelmän muutoksen myötä pelastustoimelle kuuluvan ohjauksen ja asiakaspalvelun saavutettavuus on kuitenkin kärsinyt ja pelastuslaitoksella on ollut merkittäviä haasteita vastata näihin tarpeisiin. Haasteet ovat erityisesti kohdistuneet niihin paloasemaryhmiin, joissa ei ole päätoimisia riskienhallinnan viranhaltijoita.

Turvallisuusviestintätapahtumia on pidetty pelastuslaitoksen alueella vuosina 2018–2022 keskimäärin noin 750 tapahtumaa vuodessa, ja niiden avulla on tavoitettu vuosittain keskimäärin noin 10 % maakunnan väestöstä. Päätyvälle palvelutasopäätöskaudelle asetettu tavoite saavuttaa turvallisuusviestinnän keinoin 20 % maakunnan väestöstä on siis Pronto-tilaston perusteella jäänyt saavuttamatta. Sosiaalisen median keinoja on erityisesti päätyvän palvelutasokauden lopulla pyritty hyödyntämään enemmän, mutta työn koordinointi on ollut hyvin hajanaista. Sosiaalisessa mediassa on turvallisuusviestinnän keinona edelleen paljon mahdollisuuksia, joita Keski-Suomen pelastuslaitos ei ole vielä pystynyt hyödyntämään. Sosiaalisen median alustoilla toteutettua turvallisuusviestintää, sen saavuttavuutta tai vaikuttavuutta ei ole myöskään tilastoitu mitenkään.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutuotannon yhtenä keskeisenä tavoitteena on ajantasainen turvallisuusviestintästrategia eli turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma. Viimeisin

turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma on laadittu kaudelle 2020-2023. Keski-Suomen hyvinvointialueen käynnistäessä toimintansa 2023 siirrettiin turvallisuusviestinnän ohjaus osaksi pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyä. Kesällä 2023 turvallisuusviestinnän resurssitarpeisiin reagoitiin perustamalla turvallisuusviestinnän asiantuntijan tehtävä koordinoimaan turvallisuusviestintää sekä tuottamaan materiaalia henkilöstön käyttöön.

Päättävän palvelutasopäätöskauden yhtenä keskeisenä tavoitteena oli kehittää 24/7 -paloasemakohtaisia turvallisuusviestinnän keinoja ja lisätä päätoimisen henkilöstön osallistumista erilaisiin tapahtumiin. Tavoite ei ole toteutunut. Päiväpaloasemalla -tapahtumat ja Jyväskylän palokunnan 100 -vuotisjuhla viikon tapahtumat ovat houkuttelleet vierailijoita paloasemille runsaasti ja myös pelastustoiminnan päätoiminen henkilöstö on näihin tapahtumiin osallistunut toteuttaen erilaisia näytöksiä yleisölle.

Palontutkinnan järjestelyt

Pelastuslain (379/2011) 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja sen toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnan avulla arvioidaan tulipalon syttymissyys ja tarvittaessa selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot sekä vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät. Lisäksi arvioidaan pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus. Tiedot palontutkinnasta tallennetaan pelastuslain 91 §:ssä tarkoitettuun Pronto-toimenpiderekisteriin.

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Palontutkintaa sekä onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän kehittymisen seurantaan tehdään Keski-Suomen pelastuslaitoksella asiantuntijatyönä muiden työtehtävien ohessa. Palontutkinta ja sen kehittäminen organisoidaan tavoitteen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Tällä hetkellä pelastuslaitoksessa on aktiivinen palontutkintaryhmä, johon kuuluu 8–10 pelastusviranomaista. Palontutkijoiden tavoittaminen on ollut ajoittain haasteellista virka-ajan ulkopuolella, joten toimintaan käytettävää resurssia on tarpeen huomioida johtamisjärjestelmäuudistuksessa sekä tarvittaessa lisätä palontutkijoiden määrää tulevan palvelutasopäätöskauden aikana.

Palontutkijat tekevät palontutkintaa oman työnsä ohessa ja osallistuvat jatko- ja täydennyskoulutus tilaisuuksiin tarpeen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että palvelutasokaudella uusia palontutkijoita osallistuu Pelastusopiston järjestämälle Tuhotyörikosten tutkinta -kurssille.

Palontutkintaa pelastuslaitoksessa vuosina 2019–2022 on tehty yhteensä 67 kappaletta. Vuosittaiset tutkintamäärät ovat vaihdelleet 9:n ja 25 tutkinnan välillä. Palontutkintaa tehdään tiiviissä yhteistyössä Sisä-Suomen poliisilaitoksen kanssa sekä tarvittaessa toisten pelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitos hyödyntää säännöllisesti palontutkintatyöryhmän raportteja pelastustoiminnan kehittämisessä ja vastaavien onnettomuuksien ehkäisytyössä. Palontutkinnan avulla on esimerkiksi varmistettu sähkölaitteiden syttymissyitä ja tunnistettu uusissa taloissa rakenteellisia puutteita, joita on saatettu rakennusvalvonnan ja ympäristöministeriön tietoon. Tällaisesta esimerkkinä on kerrostalojen osastointiin liittyvät ongelmat, jotka tulivat esiin jyvaskyläläisen senioritalon tulipalon palontutkinnassa Jyväskylän Palokassa vuonna 2020.

Kaavio 7 Palontutkinnat lukumäärä Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella 2019-2022

Ilmoitusmenettely

Pelastuslain (379/2011) 41 §:n perusteella määritellään, että jos pelastustoimen tehtävissä on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomaisen velvollisuutena on ilmoittaa asiasta poliisille. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista. Tällaisia ilmoituksia on viime vuosina tehty Keski-Suomen pelastuslaitoksessa vuosittain n. 200–250.

2.2. Pelastustoiminta

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä. Tässä kappaleessa arvioidaan pelastustoimen tehtävien nykytilaa ja sen kehittämistarpeita.

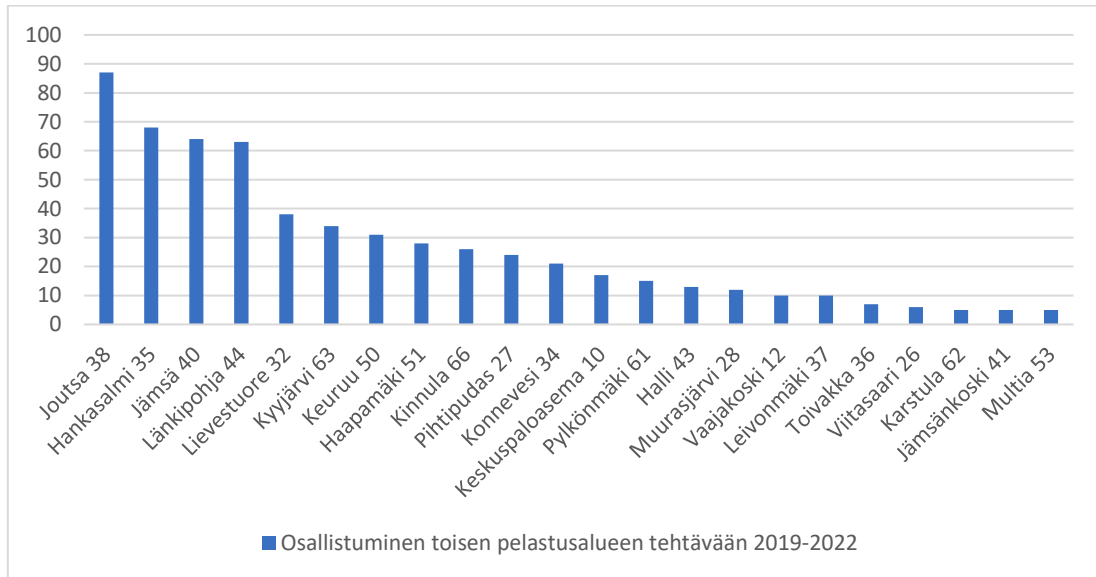
2.2.1. Palvelutuotanto Keski-Suomessa

Keski-Suomen pelastuslaitos hälytetään keskimäärin noin 5 000 kertaa vuodessa erilaisille tehtäville. Se tarkoittaa, että pelastuslaitoksen alueelle tulee keskimäärin 14 tehtävää joka päivä. Vuonna 2022 tehtävien lukumäärä on ollut keskimääräistä pienempi. Yhtenä tähän vaikuttavana tekijänä oli maastopalojen vähäinen määrä kesällä. Taulukossa 2 esitetään pelastuslaitokselle osoitetut tehtävät vuosina 2019–2022. Taulukosta 2 voidaan myös havaita, että suurin osa tehtävistä tulee suurimpiin kuntakeskuksiin Jyväskylään, Jämsään ja Äänekoskelle. Kaiken kaikkiaan tehtävien jakautuminen noudattelee kuntien kokoa. Pelastuslaitoksen päätoiminen pelastushenkilöstö päivystää 24/7 Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Päiväpaloasemat sijaitsevat Laukaassa, Keuruulla, Saarijärvellä ja Viitasaarella. Lisäksi Muuramessa, Laukaassa ja Karstulassa on monitoimiyksikkö. Taulukosta näkyy, että päätoimista pelastushenkilöstöä on pääosin niillä paikkakunnilla, joissa on enemmän tehtäviä.

Tapahtumakunta	2019	2020	2021	2022	Yhteensä
Jyväskylä	2026	2121	2151	1880	8178
Äänekoski	491	477	470	432	1870
Jämsä	502	457	415	425	1799
Laukaa	392	322	303	338	1355
Keuruu	250	251	291	201	993
Saarijärvi	221	258	201	168	848
Viitasaari	198	185	191	147	721
Joutsa	166	145	157	145	613
Muurame	123	104	144	100	471
Hankasalmi	113	112	90	112	427
Karstula	106	114	89	96	405
Pihtipudas	110	114	89	86	399
Petäjävesi	94	74	74	74	316
Konnevesi	55	80	74	45	254
Multia	66	67	67	47	247
Toivakka	76	57	64	49	246
Uurainen	68	51	54	54	227
Kannonkoski	46	46	47	40	179
Kinnula	45	61	37	32	175
Kivijärvi	38	57	47	23	165
Kyyjärvi	42	44	35	26	147
Luhanka	43	32	23	23	121
Yhteensä	5 412	5 308	5 113	4 543	20 376

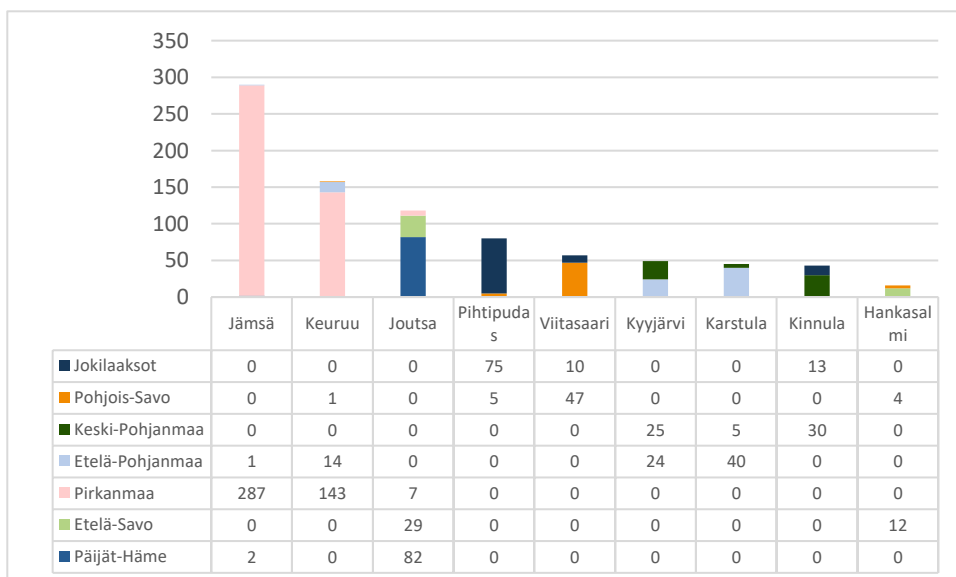
Taulukko 2 Pelastuslaitoksen tehtävät kuntiin 2019–2022

Kunnissa tapahtuneiden tehtävien lisäksi pelastuslaitos hälytetään myös ympäröivien pelastuslaitosten alueelle. Kaaviossa 6 esitetään pelastuslaitosten tehtävät, jotka ovat tapahtuneet ympäröivien pelastuslaitosten alueelle vuosina 2019–2022. Siitä näkyy, että Keski-Suomen pelastuslaitoksesta hälytetään useimmin toisella pelastusalueelle Joutsan, Hankasalmen, Jämsän ja Lievestuoreen paloasemat.

Kaavio 8 Yhteistyö ympäröivien pelastuslaitosten kanssa 2019-2022

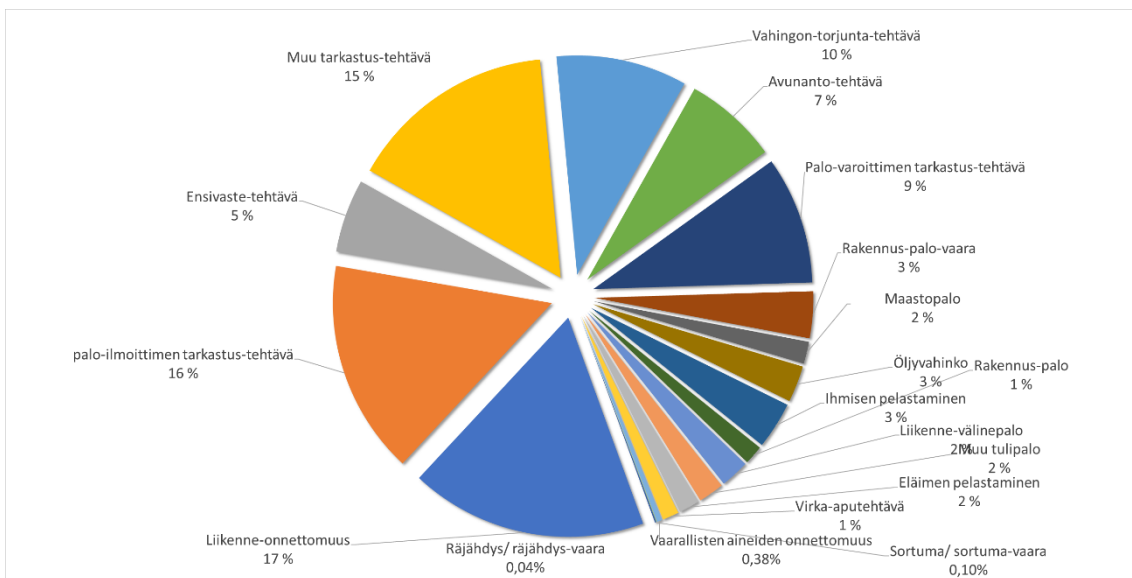
Pelastuslaitosta avustetaan myös ympäröivien pelastuslaitosten toimesta. Vuosina 2019–2022 on toteumatietojen perusteella nähtävissä, että Pirkanmaa, Päijät-Häme, Etelä-Savo ja Jokilaaksojen pelastuslaitos ovat osallistuneet useimmin Keski-Suomen alueen tehtäviin.

Kaavio 9 Yhteistyö ympäröivien pelastuslaitosten kanssa 2019-2022

Seuraavassa sivun kaaviossa 8 on esitetty eri väreillä Pronon tietojen perusteella Keski-Suomen pelastuslaitokselle vuosina 2018–2022 osoitetut tehtävälajit. Tyypillisimpiä ovat olleet liikenneonnettomuudet ja erilaiset tarkastustehtävät: näitä tehtäviä on ollut keskimäärin yli 60 % kaikista tehtävistä. Tulipaloon liittyviä tehtäviä on ollut keskimäärin noin 10 %. Yksittäisistä tehtävätyypeistä tyypillisimpiä puolestaan ovat olleet liikenneonnettomuustehtävät (17 %), erilaisten paloilmoittimien tarkastustehtävät (16 %) sekä muut tarkastustehtävät (15 %). Näistä on kertynyt yhteensä noin puolet (50 %) kaikista tehtävistä. Tulipalotehtävistä eniten ovat työllistäneet rakennuspalovaarat (4 %) sekä maasto- ja liikennevälinepalot (4 %). Erilaisia tulipaloja on ollut yhteensä suunnilleen saman verran kuin vahingontorjuntatehtäviä (10 %).

Kaavio 10 pelastustoimelle osoitetut tehtävälajit 2018–2022

Seuraavassa luvussa arvioidaan aluksi pelastustoimen tämänhetkistä suorituskykyä suhteessa toiminnan tavoitteisiin. Aluksi arvioidaan päivittäisiin tilanteisiin varautumista, sen jälkeen varautumista häiriötilanteisiin ja lopuksi poikkeusolojen varautumista sekä varautumista väestönsuojelutilanteisiin.

2.2.2. Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin ja toimintavalmiuden nykytila

Päivittäisiin tilanteisiin varautumista arvioidaan pelastustoiminnan toimintavalmiuden näkökulmasta ja sitä mitataan riskiruutujen saavutettavuudella eri riskialueilla. Arvioinnin perusteella määritetään puutteet ja kehitystarpeet palvelutasossa.

Sisäministeriön julkaisema Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (2012) asettaa riskialueille seuraavat neljä pelastustoimintaan liittyvää tavoitetta:

- **Pelastusyksikölle** asetetut **saavutettavuustavoitteet** eli se, kuinka nopeasti ensimmäinen yksikkö saavuttaa sille osoitetun palvelutehtävän.
- **Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika** eli se, kuinka nopeasti kohteeseen osoitetut resurssit kykenevät aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan.
- **Pelastustoiminnan avunsaantiaika**, jolla tarkoitetaan sitä, milloin avun tarvitsija saa tarvitsemansa avun kohteeseen hälytetyiltä yksiköiltä.
- **Riskiluokittaiset aikamääreet**, joiden aikana tulisi tavoittaa kohde pelastusjoukkueella suuremmissa onnettomuuksissa ja tulipaloissa.

Seuraavassa taulukossa 3 on esitetty edellä esitettyihin pelastustoimen tavoitteisiin liittyvät toimintavalmiusajat¹. Riskiluokka 4 poikkeaa muista siinä, että sille ei ole asetettu erillistä saavutettavuusaikatavoitetta. Pelastuslaitoksen pitäisi kuitenkin palvelutuotannossaan huomioida erityisesti riskiluokan 4 asukkaiden omatoimisen varautumisen tukeminen, mikäli avunsaantia ei voida taata 40 minuutissa.

Tavoite	I	II	III	IV
Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	6 min	10 min	20 min	ei vaatimusta
Pelastustoiminnan toimintavalmius	11 min	14 min	22 min	
Avunsaantiaika	13 min	16 min	24 min	40 min*
Pelastusjoukkue kohteessa	20 min	30 min	30 min	

* mikäli ei kyetä saavuttamaan 40 minuutissa, tulee pelastustoimen kiinnittää huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen

Taulukko 3 Toimintavalmiusohjeen mukaiset ajat kohteiden tavoittamiseen

Taulukossa 4 esitetään Pronto -järjestelmästä saatujen tietojen perusteella se, miten Keski-Suomen pelastuslaitos on vuosina 2019–2022 pystynyt vastaamaan toimintavalmiusohjeen vaatimukseen kiireellisten tehtävien osalta. Taulukkoon on merkitty punaisella ne ajat, joita ei ole keskimäärin saavutettu tavoitteiden mukaisesti. Taulukosta käy ilmi, että nykyisellä palvelurakenteella riskialueet II–IV kyetään keskimäärin saavuttamaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti.

¹ Taulukoissa 3 ja 4 sekä niihin liittyvissä teksteissä ja alaluvuissa 2.3.1.1–2.3.1.4 käytetään poikkeuksellisesti merkintätapaa *riskialue I–IV*, joilla viitataan riskiluokkien 1–4 ruutuihin.

Sen sijaan riskialueella I esiintyy puutteita tavoitteiden saavuttamisessa. Ensimmäisen yksikön tavoiteaika viivästyy keskimäärin 19 sekuntia, pelastustoiminnan toimintavalmius saavutetaan, mutta avusaantiaika on keskimäärin 13 sekuntia pitempi kuin tavoiteaika. Toimintavalmius- ja avunsaantiajat eivät kuitenkaan ole täysin täsmällisiä, koska niiden tarkkaan kirjaamiseen ei ole aiemmin kiinnitetty huomioita. Viime aikoina tavoiteaikojen täsmällisen kirjaamisen merkitystä on korostettu, ja tämän seurauksena toimintavalmius- ja avunsaantiajat ovat pääsääntöisesti vaatimusten mukaisia kaikilla riskialueilla. Tämän tarkastelun perusteella vaikuttaa, että ongelmia riskiruutujen tavoittamisessa on lähinnä I riskialueella.

Riskiluokka tapahtumahetkellä	I	II	III	IV
Ensimmäisen yksikön tavoiteaika keskimäärin	6:19	7:10	9:34	15:02
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika keskimäärin	10:44	11:30	12:25	18:02
Avunsaantiaika keskimäärin	13:16	14:04	15:07	21:06
Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika	09:52	14:12	17:26	31:32

Taulukko 4 Kiireellisten tehtävien keskimääräiset tavoittamisajat 2019–2022

Edellisessä palvelutasopäätöksessä määriteltiin kaikkien kiireellisten tehtävien keskimääräiseksi toimintavalmiusaikatavoitteeksi 12 minuuttia. Aikaa aletaan laskea ensimmäisen kiireellisen yksikön hälyttämisestä ja sen laskeminen päättyy, kun vähintään neljä henkilöä on kohteessa ja tehokas pelastustoiminta alkaa. Prontoon syötettyjen tietojen perusteella Keski-Suomen pelastuslaitoksen kaikkien kiireellisten hälytystehtävien ensimmäisen yksikön keskimääräinen toimintavalmiusaika vuosina 2019–2022 on 10 minuuttia ja 58 sekuntia. Tämän perusteella pelastuslaitos on kyennyt saavuttamaan edellisessä palvelutasopäätöksessä asetetun tavoitteen. Edelliseen tarkasteluun verrattuna 2016–2019 riskiruutujen saavutettavuus parantunut, sillä Pronto -järjestelmästä saatujen tietojen perusteella se oli aiemmin 11 min 38 sekuntia. Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin kunkin riskialueen tavoitettavuutta toimintavalmiuden suunnitteluohjeen tavoitteiden mukaisesti, mikä on yksi keino arvioida pelastustoiminnan palvelutuotannon suorituskykyä. Kohde pitäisi saavuttaa vähintään 50 %:ssa tehtävistä tavoiteajoissa.

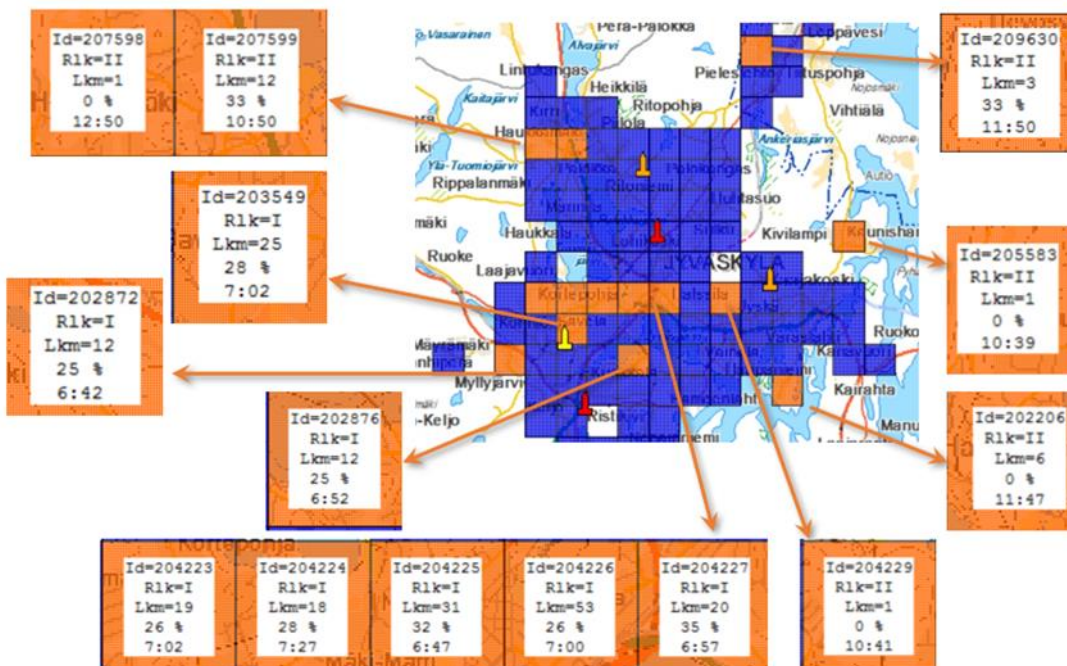
Riskialueen I ruutujen tavoittaminen

Taulukossa 5 on esitetty prosentteina riskialueen I kiireellisten tehtävien tavoitteiden keskimääräistä saavuttamista 2019–2022. Taulukosta näkyy, että ensimmäiselle yksikölle eli pelastusryhmälle on haasteellista tavoittaa 50-prosenttisesti sille osoitetut tehtävät toimintavalmiuserohteen tavoitteiden mukaisesti. Sen sijaan pelastusjoukkueelle osoitetuille tehtäville ehditään lähes aina tavoiteajassa. Avunsaantiajan saavuttaminen vaikuttaa olevan matalalla tasolla, mikä johtuu tilastoinnin puutteista Pronto -järjestelmässä.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
1. Riskiluokka tavoite	< 6 min	< 11 min	< 13 min	< 20 min
Kiireelliset tehtävät, joissa riskiruutu saavutetaan	43 %	57 %	30 %	97 %

Taulukko 5 Riskialueen I keskimääräinen tavoittaminen toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti

Seuraavassa kuvassa 1 tarkastellaan yksityiskohtaisemmin saavuttamisen kannalta ongelmallisten 1-riskiruutujen tavoitettavuutta. Kuvassa esitetään Jyväskylän kaupungin alueelta ne riskiruudut, joita ei ole tavoitettu vaatimusten mukaisesti. Siitä voidaan havaita, että ongelmia on ollut Jyväskylän keskustassa ja sellaisilla alueilla, joiden tavoittaminen on ollut vaikeaa puutteellisen paloasemaverkoston ja/tai alueen liikennejärjestelyjen vuoksi. Ongelmat tunnistettiin edellisessä palvelutasopäätöksessä vuodelta 2021 ja näiden korjaamiseksi päätettiin liikennevalo-ohjauksen käyttöönotosta, uuden liittymän rakentamisesta keskuspaloasemalle sekä lähtöaikojen seurannan käyttöönotosta. Uusi liittymä on vireillä, mutta se ei ole vielä toteutunut, sen sijaan liikennevalo-ohjausjärjestelmä on otettu käyttöön huhtikuussa 2023. Seuraavassa kaaviossa esitetään ongelmallisten riskiruutujen saavutettavuustietoja.

Kuva 1 Ensimmäisen yksikön tavoitettavuus riskialueella I

Seuraavassa taulukossa 6 esitetään edellisten riskiruutujen täyttymisprosenttia, riskiruutuun tulleiden tehtävien lukumääriä sekä saavutettavuuden ajan mediaania. Taulukosta voidaan ensinnäkin havaita, että Jyväskylän keskustan ruutujen tavoitettavuudessa on ollut ongelmia pidemmän aikaa. Tarkastelujakson aikana riskiruutuja saavuttamisajat eivät ole merkittävästi muuttuneet viime vuosien aikana ja osan riskiruutujen tavoittamisajat ovat jopa viivästyneet lisää. Syitä voi nähdä useita, ensinnäkin muutokset palvelutasopäätöksessä 2021 päätetyissä

liikennejärjestelyissä eivät olleet toteutuneet tarkastelujaksolla, toiseksi erilaiset tietyt ja uuden kapeammat väylät (esimerkiksi Puistokatu) ovat hidastaneet mahdollisuutta saavuttaa riskiruudut. Liitteenä olevan riskianalyysin perusteella vaikuttaa lisäksi, ettei esihenkilötyössä ja erityisesti johtajien viestinnässä kiinnitetä riittävästi huomiota sisäiseen toimintaan, jotta riskiruudut tavoitettaisiin nykyistä nopeammin.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani (mm:ss)
1	Ainola	2019	202876	16	25 %	7:04
1	Ainola	2020	202876	18	17 %	7:07
1	Ainola	2021	202876	11	36 %	6:39
1	Ainola	2022	202876	12	25 %	6:52
1	Jkl keskusta	2019	204223	44	20 %	7:30
1	Jkl keskusta	2020	204223	39	13 %	7:27
1	Jkl keskusta	2021	204223	34	32 %	6:51
1	Jkl keskusta	2022	204223	19	26 %	7:02
1	Jkl keskusta	2019	204224	35	14 %	7:58
1	Jkl keskusta	2020	204224	37	16 %	7:35
1	Jkl keskusta	2021	204224	25	16 %	8:12
1	Jkl keskusta	2022	204224	18	28 %	7:27
1	Jkl keskusta	2019	204225	44	20 %	6:41
1	Jkl keskusta	2020	204225	46	39 %	6:11
1	Jkl keskusta	2021	204225	51	31 %	7:04
1	Jkl keskusta	2022	204225	31	32 %	6:47
1	Jkl keskusta	2019	204226	52	27 %	6:34
1	Jkl keskusta	2020	204226	45	56 %	5:55
1	Jkl keskusta	2021	204226	53	28 %	6:36
1	Jkl keskusta	2022	204226	53	26 %	7:00
1	Jkl keskusta	2019	204227	18	44 %	6:10
1	Jkl keskusta	2020	204227	25	44 %	6:05
1	Jkl keskusta	2021	204227	36	36 %	6:44
1	Jkl keskusta	2022	204227	20	35 %	6:57
1	Jkl keskusta	2019	204229	5	80 %	8:31
1	Jkl keskusta	2020	204229	3	33 %	11:55
1	Jkl keskusta	2021	204229	8	100 %	7:04
1	Jkl keskusta	2022	204229	1	0 %	10:41
1	Keltinmäki	2019	202872	24	12 %	7:24
1	Keltinmäki	2020	202872	18	28 %	7:08
1	Keltinmäki	2021	202872	15	27 %	6:58
1	Keltinmäki	2022	202872	12	25 %	6:42

Taulukko 6 Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Tämän palvelutasopäätöksen liitteenä olevassa riskianalyyssissä on tehty yksityiskohtaisempi tarkastelu, jonka perusteella selvisi, että riskialueen I riskiruutujen tavoittaminen vaihtelee huomattavasti eri vuorokauden aikoina. Tiettyinä kellonaikoina riskiruudut on kyetty tavoittamaan toimintavalmiusohjeen vaatimusten mukaisesti. Taulukossa on esitetty Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) vaatimusten mukaisesti tavoittamisen kannalta muita ruutuja haasteellisemmiksi osoittautuneet riskiruudut. Kaikkein vaikeimmin tavoiteajassa saavutettavia ovat Kortepohjan ja osittain Nisulan alueet. Riskianalyyssin perusteella vaikuttaa siltä, että kyseisten riskiruutujen saavutettavuutta voidaan parantaa sisäisin järjestelyin esimerkiksi lähtönopeuksia parantamalla. Riskiruutujen parempaan tavoittamiseen tulevaisuudessa vaikuttavat myös Keskuspaloasemalla toteutettavat uudet liikennejärjestelyt ja huhtikuussa 2023 käyttöön otettu liikennevalo-ohjaus. On kuitenkin todennäköistä, että näistä toimista huolimatta Jyväskylän keskustaan jää riskiruutuja, joita ei saavuteta tavoiteajassa.

Riskialueen II ruutujen tavoittaminen

Seuraavassa taulukossa 7 on esitetty prosentteina Keski-Suomen pelastuslaitoksen kiireellisten tehtävien tavoitteiden saavuttaminen riskialueella II. Taulukosta näkyy, että riskialueen ruudut tavoitetaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti keskimäärin varsin hyvin. Erityisesti joukkue tehtävillä riskiruudut tavoitetaan hyvin.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
2. Riskiluokka tavoite	10 min	14 min	16 min	30 min
Kiireelliset tehtävät, joissa tavoiteaika saavutetaan	80 %	79 %	89 %	95 %

Taulukko 7 Riskialueen II keskimääräinen tavoittaminen toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti

Keski-Suomessa on yhteensä 164 riskiluokan 2 riskiruutua, ja niitä on lähes jokaisessa kunnassa (ks. riskianalyysi, taulukko 3). Kuten taulukosta 7 näkyy, valtaosassa tehtävistä riskiruutu on onnistuttu tavoittamaan toimintavalmiusohjeen mukaisessa tavoiteajassa. Liitteenä olevasta riskianalyyssistä käy ilmi, että tavoitettavuuden haasteet liittyvät yhtäältä eri vuorokaudenaikoina käytettävissä oleviin resursseihin ja toisaalta yksittäisten riskiruutujen kaukaiseen sijaintiin. Usein riskialueen II riskiruutujen saavuttaminen tavoiteajassa on yhteydessä myös siihen, että riskiruutuihin ei tule tehtäviä yöaikaan, jolloin pelastusyksiköiden lähtöajat ovat pidemmät.

Seuraavassa sivun taulukossa 8 esitetään Jyvässeudun alueita, joiden saavutettavuudessa toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti on ollut haasteita. Taulukosta on havaittavissa ensinnäkin Vaajakosken Haapaniemen ja Lievestuoreen tavoittamisen haasteet. Vaikuttaa, että Vaajakosken paloasemalta tavoittaminen on haasteellista ja Lievestuoreen tavoittaminen on riippuvaista sopimuspalokunnan lähtönopeudesta. Liitteenä olevassa riskianalyyssissä arvioitiin, että

tulevaisuudessa Vaajakosken uuden moottoritien ja 9-tien liikennejärjestelyt tulevat parantamaan riskiruutujen saavutettavuutta. Riskiruutujen tavoittamiseksi yhtenä mahdollisena ratkaisuna voisi olla Vaajakosken paloaseman siirto Kanavuoren alueelle, joka parantaisi laajemmin niin Vaajakosken kuin Jyväskylän itäpuolen tavoitettavuutta. Vaajakosken paloaseman nykyinen sijainti on ylipäätänsä ongelmallinen riskiruutujen tavoittamisen kannalta. Esimerkiksi Lähtöaika huomioiden paloasemalta kestää lähes 4 minuuttia tavoittaa suuret väylät, joten riskiruutujen tavoittamiseen jää aikaa noin 6 minuuttia.

Taulukosta on myös havaittavissa, että Jyväskylän Tikkakoski on osoittautunut haasteelliseksi tavoittaa, vaikka uusi moottoritie on nopeuttanut alueen riskiruutujen tavoittamista. Myöskään alueen sopimuspaloakunta ei välttämättä ehdi riittävän nopeasti kohteeseen kaikkina vuorokaudenaikoina. Taulukosta on kuitenkin pääteltävissä, että Tikkakosken riskiruutujen tavoittaminen ei ole mahdollista nykyisellä paloasemaverkostolla. Ongelma ei ole uusi ja sen vuoksi edellisessä palvelutasopäätöksessä arvioitiinkin, että uuden paloaseman perustaminen Kirrin alueelle parantaisi mahdollisuuksia Tikkakosken tavoittamiseen ja samalla paloasema palvelisi pohjoista Jyväskylää.

Taulukossa esiin nousseen Tiituspohjan ruutujen tavoittaminen on sijainnin vuoksi haasteellista niin Seppälän kuin Laukaan paloasemalta. Tavoittamista hankaloittaa myös se, että alueelle johtava Laukaantie on usein ruuhkainen, etenkin Jyväskylän suunnalta. Alueen tavoitettavuutta voisi parantaa Laukaan paloaseman miehittäminen päätoimisella henkilöstöllä ympärivuorokautisesti.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani
2	Haapaniemi	2019	202206	6	33 %	10:47
2	Haapaniemi	2020	202206	4	25 %	10:20
2	Haapaniemi	2021	202206	5	40 %	10:14
2	Haapaniemi	2022	202206	6	0 %	11:46
2	Lievestuore	2022	204924	4	0 %	11:50
2	Lievestuore	2021	204924	2	100 %	4:53
2	Lievestuore	2020	204924	5	20 %	12:26
2	Lievestuore	2019	204924	7	0 %	11:55
2	Lievestuore	2022	205600	4	0 %	11:46
2	Lievestuore	2021	205600	2	0 %	10:32
2	Lievestuore	2020	205600	1	100 %	4:19
2	Lievestuore	2019	205600	1	100 %	1:18
2	Tiituspohja	2021	209630	2	0 %	13:49
2	Tiituspohja	2022	209630	3	33 %	11:50
2	Tikkakoski	2019	214346	4	50 %	11:08
2	Tikkakoski	2020	214346	3	100 %	2:28
2	Tikkakoski	2022	214346	1	0 %	18:55

2	Tikkakoski	2019	214347	3	0 %	12:59
2	Tikkakoski	2020	214347	2	0 %	12:42
2	Tikkakoski	2021	214347	1	0 %	19:49
2	Tikkakoski	2022	214347	5	0 %	12:03
2	Tikkakoski	2019	215020	1	100 %	9:41
2	Tikkakoski	2020	215020	4	50 %	9:51
2	Tikkakoski	2022	215020	1	0 %	16:23
2	Tikkakoski	2019	215021	10	60 %	9:28
2	Tikkakoski	2020	215021	10	70 %	8:16
2	Tikkakoski	2021	215021	10	50 %	10:16
2	Tikkakoski	2022	215021	5	20 %	13:07
2	Tikkakoski	2020	215022	1	0 %	13:01
2	Tikkakoski	2021	215022	3	0 %	14:37
2	Tikkakoski	2022	215022	2	0 %	13:48

Taulukko 8 Jyvässeudun riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Edellä esitettyjen alueiden lisäksi on Keuruun ja Saarijärven alueella havaittu haasteita riskiruutujen tavoitettavuudessa. Riskiruutujen tavoittaminen näissä kunnissa riippuu voimakkaasti vuorokaudenajasta. Molemmilla alueilla on päiväpalokunta, joka tavoittaa päivisin riskiruudut. Sen sijaan ilta- ja yöaikaan riskiruutujen tavoittaminen on haasteellista. Lisäksi riskianalyysin perusteella vaikuttaa, että muutokset varallaoloon ovat heikentäneet riskiruutujen tavoitettavuutta viimeisen kahden vuoden aikana.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani
2	Keuruu	2022	205522	7	29	15:12
2	Keuruu	2021	205522	12	8	13:30
2	Keuruu	2020	205522	8	50	10:25
2	Keuruu	2019	205522	6	50	8:39
2	Keuruu	2022	206197	10	40	10:51
2	Keuruu	2021	206197	21	62	6:18
2	Keuruu	2020	206197	10	80	5:54
2	Keuruu	2019	206197	10	40	12:56
2	Saarijärvi	2022	237279	4	0	12:54
2	Saarijärvi	2021	237279	4	0	16:24
2	Saarijärvi	2020	237279	3	67	9:36
2	Saarijärvi	2019	237279	2	0	15:30
2	Saarijärvi	2022	237953	2	0	18:43
2	Saarijärvi	2020	237953	2	0	13:20
2	Saarijärvi	2019	237953	2	100	0:34

Taulukko 9 Keuruun ja Saarijärven riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Edellä esitellyn perustella voidaan todeta, että riskialueen II ruutujen tavoittaminen kymmenessä minuutissa on haasteellista sopimushenkilöstön voimin, mikäli tehtävät tulevat esimerkiksi yöaikaan tai silloin, kun sopimuspalokunnan henkilöstö on omassa työssään. Kaiken kaikkiaan riskialueeseen II liittyvä toimintavalmiusohjeen mukainen toiminta-aikavaatimus on varsin tiukka, etenkin ilta- ja yöaikaan, jolloin henkilöstö lähtee usein kotoaan. Nykyisen varallaolojärjestelmän oikeudellisen tarkastelun perusteella kiireellistä pelastustoimintaa ei voida myöskään varmistaa perinteisin varallaolon keinoin. Huomionarvoista on myös se, että riskialueen II lähtövalmiuden vahvistaminen vähentäisi todennäköisesti onnettomuuksista ja tulipaloista aiheutuneita vahinkoja, etenkin taajamissa ja niiden välittömässä läheisyydessä.

Riskialueen III ruutujen tavoittaminen

Kuten edellä taulukossa 4 esitetyistä tiedoista näkyy, riskialueen III ruudut tavoitetaan keskimäärin huomattavasti alle tavoiteajan (ka 9:34 min. vs. tavoite alle 20 min.) koko maakunnan alueella. Alla olevassa taulukossa 10 on esitetty Pronto -järjestelmän tietojen perusteella yksityiskohtaisemmin kiireellisten tehtävien tavoitteiden saavuttaminen prosentteina. Taulukosta käy ilmi, että riskialueen III ruudut kyetään tavoittamaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti hyvin: ensimmäinen yksikkö saavuttaa kohteen tavoiteajassa lähes 100-prosenttisesti ja pelastusjoukkuekin 95-prosenttisesti.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
3. Riskiluokka tavoite	20 min	22 min	24 min	30 min
Kiireelliset tehtävät, joissa saavutetaan tavoite	97 %	96 %	97 %	95 %

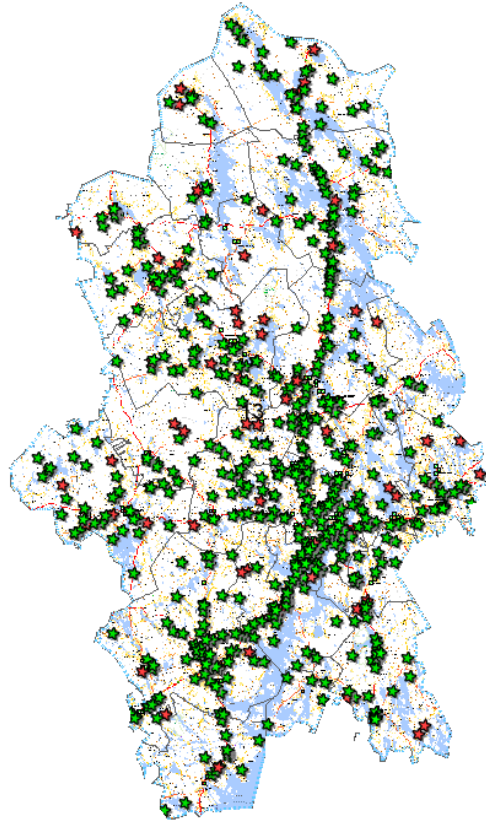
Taulukko 10 Riskialueen III ruutujen tavoittaminen prosentteina

Riskianalyysin perusteella selviää, että pelastusjoukkueelle kohteen tavoittaminen on luonnollisesti haasteellista erityisesti kunnissa, jotka sijaitsevat etäällä, esimerkiksi Kyyjärvelle tai Pihtiputaalle pelastusjoukkueen kokoaminen naapurikunnista 30 minuutissa on haasteellista.

Riskialueen IV ruutujen tavoittaminen

Riskialueelle IV on Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa asetettu tavoite ainoastaan tehokkaalle pelastustoimen alkamiselle. Aiemmin esitetystä taulukossa 4 esitetyistä tiedoista käy ilmi, että riskialueella IV avunsaantiajan tavoite alittuu selkeästi (ka. 21:06 min. vs. tavoite 40 min.). Pronto -järjestelmän tietojen perusteella avunsaantiajan tavoite saavutetaan 100-prosenttisesti. Taulukosta 4 käy myös ilmi, että esimerkiksi ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskialueen IV kohteet keskimäärin noin 15 minuutissa ja pelastusjoukkuekin noin 31 minuutissa.

Kuten seuraavasta kuvasta 2 voi päätellä, pelastusjoukkueella kohteen tavoittaminen vaikuttaa haasteelliselta haja-asutusalueilla, jotka sijaitsevat etäällä alueen taajamista. Kuvasta näkyy myös, että riskialueen IV tehtävät painottuvat maakunnan pääteiden varsille sekä taajamien lähetyville.

Kuva 2 Kiireellisten tehtävien saavutettavuus pelastusjoukkueella riskialueella III ja IV 2016–2019

Yhteenvedona tämän luvun tarkasteluista voidaan todeta, että eri riskialueiden ruudut saavutetaan keskimäärin hyvin tavoitteiden mukaisesti. Erityisen hyvin tavoiteajat saavutetaan joukkueen tehtävissä. Ensimmäiselle yksikölle joidenkin riskiruutujen tavoittaminen määritellyssä tavoiteajassa vaikuttaa kuitenkin haasteelliselta nykyisellä paloasemaverkostolla. Suurimmat haasteet liittyvät riskialueen I joihinkin ruutuihin, joiden saavuttaminen 6 minuutin tavoiteajassa on nykyisillä liikennetarkoituksilla vaikeaa. Kuten edellä jo mainittiin, alueet on kuitenkin mahdollista pääosin tavoittaa noin kuudessa minuutissa nopeammilla lähdöillä paloasemilta sekä muutoksilla liikennejärjestelyissä.

Riskialueista II ja III voi todeta kokoavasti, että niiden ruudut tavoitetaan keskimäärin alle tavoiteaikojen. Prosentuaalisesti riskialueen II ruudut tavoitetaan hieman riskialueen III ruutuja harvemmin, mikä johtuu tavoiteaikojen eroista. Riskialueella II vaikutusta on myös sillä, mihin aikaan vuorokaudesta tehtäviä tulee. Riskialueella III tavoiteaikojen saavuttamisen haasteet liittyvät etäisyyksiin ja suurempiin onnettomuuksiin. Riskialueella IV tavoitteen mukainen avunsaanti-aika saavutetaan lähes aina (97 %), joten asukkaiden omatoimisen varautumisen tukemiseen ei ole välitöntä vaatimusta.

Toimintavalmiusaikatavoitteiden täyttyminen riskiluokista riippumatta

Toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina ensimmäisen yksikön, pelastustoiminnan ja pelastusjoukkueen kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta tarkastellaan kolmen edellisen vuoden toteuman mukaan. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani on ollut vuonna 2020: 8:48, 2021: 9:06, 2022: 9:18, joista keskiarvo on 9:04. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani on ollut vuonna 2020: 14:24, 2021: 15:10, 2022: 15:40, joista keskiarvo on 15:04.

2.2.3. Edellisen palvelutasopäätöksen tavoitteiden toteutuminen

Edellisessä palvelutasopäätöksessä päätettiin päivittäisen pelastustoiminnan palveluiden osalta palvelujen seurannasta, toimintavalmiudesta, johtamisesta sekä sopimuspalokuntien toimintavalmiudesta.

Palvelujen seurannan osalta aiempi johtokunta päätti, että esihenkilötyöllä seurataan riskiruutujen tavoittamista kaikkina vuorokaudenaikoina kiireellisten tehtävien osalta ja tarvittaessa puututaan epäkohtiin, kun niitä havaitaan. Seuranta on 1-riskiruuden osalta tehty, mutta se ei ole johtanut riskiruutujen tavoittamisen paranemiseen. Tältä osin tavoitteita ei ole saavutettu. Paloasemaverkostoa on kehitetty Jämsän osalta, jossa toimintavalmiusajat ovat parantuneet. Sen sijaan kehittämissuunnitelmassa päätetyt painopistepaloasemat eivät ole toteutuneet. Muiden paloasemien osalta tehtiin ratkaisu, jossa päätöksiä lykättiin hyvinvointialue uudistuksen vuoksi.

Pelastustoiminnan johtaminen on järjestetty siten, että pelastuslaitoksen alueella on päivystävä päällikkö (P2), jatkuvasti kaksi päivystävää palomestaria (P31, P32) sekä tilannekeskus (P30) johtamistoiminnan tukemista ja etäjohtamista varten. Lisäksi johtamisvalmiutta täydentävät kello 08.00-20.00 välisen ajan Pohjoisella ja Eteläisellä toiminta-alueella toimivat päivystäjät (P33, P34). Tällainen johtamisjärjestä on parantanut johtamista ja tilannekuvan ylläpitoa.

2.2.4. Varautuminen häiriötilanteisiin

Normaaliolojen häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Tällaisia ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet kuten myrskytuhot, säteilyonnettomuudet tai suuronnettomuus. Pelastustoimen tehtävissä häiriötilanteissa on samankaltaisuuksia kuin päivittäisissä onnettomuuksissa, mutta tehtäviä voi olla enemmän ja tietyt erityissuorituskyvyt korostuvat. Pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä myös häiriötilanteissa.

Pelastuslain (379/2011) 47 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.

Pelastuslain 48 §:n mukaan pelastuslaitoksen on lisäksi laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma erityistä vaaraa aiheuttaviin kohteisiin, joissa suuronnettomuus on mahdollinen.

Pelastuslain 46 §:n mukaan valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin pelastuslain 47 §:ssä säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Pelastustoimen varautumisen ja valmiussuunnittelun uhkakuvina käytetään riskianalyyysien skenaarioita. Keski-Suomen pelastuslaitos on huomionnut häiriötilanteet pelastustoimen eri suunnitelmien tasoilla ja varautunut siihen, että se kykenee normaaliolojen häiriötilanteissa huolehtimaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä.

Suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa tai tilanteissa, joissa Keski-Suomen alueella on useita yhtäaikaista onnettomuuksia, valmiutta kohotetaan myös pelastustoiminnan tilanne- ja johtokeskuksessa. Johtokeskuksen sijainti, hälyttäminen ja työjärjestys on ennalta suunniteltu.

2.3. Pelastustoimen suunnitelmat

Sisäministeriö on antanut asetuksen (1363/2018) pelastustoimen suunnitelmista. Asetuksen mukaan pelastustoimen suunnitelmat jaetaan kahteen osaan, yleisjärjestelyihin ja pelastustoimintaan vaativissa tilanteissa. Asetuksessa on mainittu tarvittavat suunnitelmat ja niiden keskeinen sisältö.

Keski-Suomen pelastuslaitos on laatinut pääosin asetuksen mukaiset suunnitelmat ja ne pitävät sisällään asetuksessa annetut sisällöt. Suunnitelmat päivitetään ja ylläpidetään rakenteen osalta edellä mainitun asetuksen mukaiseksi.

Kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät suunnitelmat ovat päivitystyön alla ja vaativat vielä tarkennuksia. Nämä suunnitelmat saatetaan valmiiksi mahdollisimman pian.

Näin ollen voidaan todeta, että edellisessä palvelutasopäätöksessä asetetut tavoitteet on saavutettu.

2.4. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on 18 palokuntasopimusta vapaaehtoisten palokuntayhdistyksen (VPK) kanssa. Suurin osa näistä yhdistyksistä toimii omalla alueellaan niin sanottuna ensilähdön palokuntana ja näin sopimuksen piirissä olevat palokunnat ovat osana pelastuslaitoksen normaalia valmiutta. Pelastuslaitos vastaa sopimuksen mukaisesti yhdistysten puolesta palkanmaksusta, vakuuttamisesta, työterveyshuollon järjestämisestä sekä henkilöstön kouluttamisesta.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on voimassa oleva sopimus Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) kanssa. Sopimus on laadittu yhdessä Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen piirin kanssa ja se mahdollistaa laajasti vapaaehtoisten käytön pelastustoiminnan erilaisissa tukitehtävissä. Tämä sopimus on tarkoituksenmukaista päivittää Keski-Suomen hyvinvointialueen kattavaksi.

Vapepan kanssa laaditun pääsopimuksen lisäksi pelastuslaitoksella on sopimukset seitsemän paikallisen järvipelastusyhdistyksen kanssa. Nämä yhdistykset ovat Ala-Keiteleen Järvipelastajat ry, Jyväskylän Järvipelastajat ry, Jämsän Järvipelastajat ry, Konneveden Järvipelastajat ry, Korpilahden Järvipelastajat ry, Laukaan Järvipelastajat ry sekä Viitasaaren Järvipelastajat ry.

2.5. Väestönsuojeluun varautuminen

Keski-Suomen pelastuslaitos on huomioinut suunnitelmissaan pelastustoimen väestönsuojelutehtävät ja aiempien riskianalyyysien johtopäätökset. Tehtävien yhteensovittamista on tehty pitkäjänteisesti Keski-Suomen viranomaisen ja kuntien kanssa. Yhteensovittamista on tehty muun muassa Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan rakenteita hyödyntäen. Maakunnallisissa suuronnettomuus- ja valmiusharjoituksissa on testattu suunnitelmia ja harjoiteltu yhteistoimintaa.

Lisäksi Keski-Suomen pelastuslaitoksen evakuointisuunnitelma on luovutettu kuntiin suunnitteluperusteeksi edelleen yksityiskohtaisempien toimialasuunnitelmien laatimiseksi muun muassa siirretyn väestön huollon osalta. Hyvinvointialueudistuksen johdosta väestönsuojelun tehtävien yhteensovittamiseen tuli vuoden 2023 alusta muutoksia. Väestönsuojeluun liittyviä tehtäviä siirtyi kunnilta hyvinvointialueen vastuulle. Toimenpiteet alueellisen sosiaali- ja terveystoimen varautumisen yhteensovittamisessa ovat hyvinvointialueella käynnistyneet, jossa pelastuslaitoksen edustus on ollut tiiviisti mukana.

3. RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Liitteenä olevan riskianalyysin perusteella Keski-Suomen pelastuslaitos kykenee vastaamaan kohtuullisesti toimintaympäristössä havaittuihin riskeihin. Riskeihin kyetään vastaamaan hyvin suurten kuntien alueella, mutta pienempien kuntien alueella palvelukyvyssä on haasteita. Riskianalyysin perusteella suurimmat tunnistetut riskit liittyvät pelastuslaitoksen sisäiseen suorituskyykykseen tarjota Keski-Suomen asukkaille pelastustoimen lakisäateisiä palveluja.

Merkittävin riski liittyy juridisessa käsittelyssä olevan varallaoloon. Riski liittyy talouteen ja työvoiman saatavuuteen. Pelastuslaitosten perinteisellä järjestelmällä ei voida taata kiireellisiä tehtäviä tulevaisuudessa, taloudellisen riskin vuoksi. Samanaikaisesti päätoimisten työntekijöiden saanti pieniin kuntiin vaikeutuu. Kiireellisten tehtävien hoitaminen päätoimisella henkilöstöllä lisää myös palvelun järjestämisen kustannuksia, nykyisessä vaikeassa taloustilanteessa. Mikäli palveluja ei kyetä tuottamaan luotettavasti, saattaa laillisuusvalvoja asettaa uhkasakon palvelun lainmukaisuuden varmistamiseksi.

Suorituskyyvyn riskeihin liittyvät Jyväskylän haasteet riskiruutujen tavoittamisessa, sekä henkilöstön kykenevyys vaativiin tehtäviin pienissä kunnissa ja etenkin luoteisessa Keski-Suomessa. Tulevaisuudessa toimivan paloasemaverkoston rakentaminen on haasteellista, koska Jyväskylässä kilpaillaan paloasemien sijainneista yksityisten toimijoiden kanssa, kun taas haja-asutusalueella paloasemien pitäisi kyetä palvelemaan mahdollisimman laajaa-alueetta. Lisäksi osa pelastuslaitoksen vuokraamista paloasemista ovat vanhoja ja niiden korjaustarve on suuri. Poikkeusoloissa riskinä on paloasemakiinteistöjen omistussuhteet, mikäli kiinteistöt ovat yksityisen toimijan omistuksessa.

Sopimushenkilöstö on keskeinen osa pelastustoimen palvelujärjestelmää. Sopimushenkilöstön rooli korostuu varsinkin pitkäkestoisissa tilanteissa, esimerkiksi laajoissa maastopaloissa ja suurissa tilanteissa päätoimisen henkilöstön rinnalla. Mikäli tulevaisuudessa sopimuspalokuntatoiminta vähenee, uhkaa se suurten ja pitkäkestoisten tilanteiden hallintaa. Pelastustoimen työaikajärjestelmän ja työaikalain tulkintaepäselvyys voivat heikentää pelastustoimen palvelukykyä.

Edellä mainitun työvoiman saatavuuden lisäksi huomionarvoisin maakunnallisessa riskiarviossa esitetty ulkoinen riski on sähköenergian saannin ja ICT-järjestelmien häiriintyminen. Edelleen tulevaisuudessa pelastuslaitoksella tulee olla omaa suorituskyykyä ja riippumatonta resurssia ICT-järjestelmien hankintaan sekä ylläpitoon. Lisäksi pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän tulee olla sellainen, joka tosiasiallisesti tukee sekä koko alueellisen pelastustoimen tehtävien, että pelastustoiminnan suorituskyykyjen johtamista kaikissa tilanteissa

Riskienhallintaan käytettävät resurssit eivät ole tällä hetkellä riskiperusteisella, lainsäädännön mukaisella tasolla. Riskinä on viranomaispäätösten viivästyminen ja hallintopakkeinojen käyttöönotto, joka toteutuessaan kestää kuukausia ja pahimmassa tapauksessa jopa vuoden.

Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi alueellisen varautumisen yhteensovittamiseen liittyen on tapahtunut uusia järjestelyitä, joilla voi olla vaikutusta nykyisiin maakunnallisiin toimintamalleihin. Pelastuslaitos on tehnyt pitkäjänteistä työtä alueen yhteisen varautumisen kehittäjänä ja todennut nykyisten verkostorakenteiden tukevan yhteisten päämäärien saavuttamista. Mikäli alueen siviilivalmiuden yhteensovittamiseen ei osoiteta riittävää resurssia, pelastustoimen maine luotettavana yhteistyökumppanina kärsii. Tällä voi olla vaikutuksia myös alueellisen ja paikallisen varautumisen tason heikkenemiseen haasteellisessa toimintaympäristössä.

Kalustoon liittyy merkittävänä riskinä nykyisestä tilanteesta johtuva materiaalipula, joka aiheuttaa riskiä palvelukyvykkyyteen sekä kustannusten nousuista johtuva taloudellista riski.

Palvelujen järjestämiseen häiriö- ja poikkeusoloissa keskeisiä riskejä liittyvät jatkuva tilannekuvan ylläpitoon sekä kyvykkyyteen kohottaa valmiutta koko Keski-Suomen alueella välittömin toimenpitein. Tehokas toiminta puolestaan edellyttää toimivaa ja riittävä laajaa pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää. Muita häiriö- ja poikkeusoloihin havaittuja riskejä ovat omaisuuden hallintajärjestelmä, materiaallinen varautuminen uhkakuviin, kansalaisviestinnän tehostaminen ja tarkemmat suunnitelmat erilaisten tilanteiden varalle.

Seuraavassa luvussa arvioidaan riskianalyysin ja toiminnan arvioinnin pohjalta palvelutasoon liittyvät päätöksiä ja kehitystarpeita.

4. PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN

Tässä kappaleessa esitetään palvelutasoon liittyvät päätökset liittyen pelastuslaitoksen lakisäätöihin tehtäviin. Palvelualueet, joista päätöksiä tehdään ovat pelastuslaitoksen suorittama turvallisuusviestintä, onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta, pelastustoiminnan sekä varautumisen ja väestönsuojelun palvelut.

Investoinnit, hankinnat ja henkilöstölisäykset arvioidaan, ja mahdollisuuksien mukaan vahvistetaan kunkin vuoden talousarviokäsittelyn yhteydessä.

4.1. Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä. Pelastuslain 27 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia valvontatehtävistä, jota lain 78 §:ssä tarkennetaan; pelastuslaitokselle on säädetty velvoite lain 2. ja 3. luvun säännösten noudattamisen valvonnasta. Lisäksi pelastusviranomaiselle on säädetty valvontavelvoitteita mm. kemikaaliturvallisuuslaissa ja muissa alemman asteen säädöksissä. Ohjauksella, neuvonnalla, turvallisuusviestinnällä ja valvontatoiminnalla pelastusviranomainen pyrkii tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisemiseen ja mm. kansalaisten, yritysten, erilaisten yhteisöjen, julkishallinnollisten

organisaatioiden ja muiden viranomaisten turvallisuuskulttuurin kehittämiseen ja siinä tukemiseen. Tavoitteena on omatoiminen varautuminen, onnettomuuksien torjumiseen varautuminen, tarkoituksenmukaisen toiminnan hallitseminen onnettomuus- ja vaaratilanteessa sekä kyky onnettomuuksien seurausten rajoittamiseen.

Lisäksi pelastuslain 41 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa, jonka tavoitteena vastaavanlaisten onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

4.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) mukaisesti pelastustoimelle kuuluvan ohjauksen tavoitteena on pienentää onnettomuuksien todennäköisyyttä ja ohjata ennalta varautumalla vähentämään onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja. Ohjauksen ja neuvonnan yleisenä tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen sekä varautuminen onnettomuuksien torjuntaan ja asianmukaiseen toimintaan onnettomuus- tai vaaratilanteen tapahduttua.

Pelastuslaitoksen ohjaus- ja valvontatoiminta perustuu laadukkaaseen riskiarviotyöhön; riskianalyyssityössä tunnistettuihin onnettomuusriskeihin, ja viestintää pyritään kohdistamaan riskiperusteisesti. Ohjaukseen ja valvontaan liittyviä tehtäviä ovat mm. kansalaisten, yhteisöjen ja yritysten neuvonta, turvallisuusviestintä, säännölliset ja epäsäännölliset valvontatehtävät, viranomaisyhteistyö eri viranomaisten kanssa turvallisemman ympäristön rakentamiseksi sekä yhteistyö muiden tahojen kanssa.

Pelastuslaitoksen valistus- ja neuvontatehtäviä sekä sosiaalisen median viestintää suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan sekä kehitetään pelastustoimen strategian, sisäisen turvallisuuden ohjelman ja pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategian painopisteiden ja keskeisten toimintalinjojen mukaisesti.

Pelastuslaitoksen alueella tuotetaan turvallisuusviestintäpalveluita kaikissa paloasemaryhmissä ja turvallisuusviestintään osallistuvat tarvittaessa kaikki pelastuslaitoksen palveluksessa olevat päätoimiset henkilöt, ja sitä toteutettavat tehtävään soveltuvat henkilöt. Sopimuspalokuntalaisten suorittamaa turvallisuusviestintää mahdollistetaan, tuetaan, siihen kannustetaan ja sitä ohjataan.

Turvallisuusviestinnän kohderyhmät valitaan riskiperusteisesti pelastuslain määrittämistä varautumisvelvollisista hyödyntäen mm. tunnistettuja onnettomuusriskejä, valtakunnallisia linjauksia ja kampanjoita. Turvallisuusviestinnän tilaisuuksia järjestetään turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelman mukaisesti esimerkiksi koulutuksina ja osana erilaisia tapahtumia ja valtakunnallisia kampanjoita. Vuosittain pelastuslaitos pyrkii tavoittamaan 10 % pelastuslaitoksen alueen väestöstä turvallisuusviestinnän keinoin. Tavoitteen toteutumista arvioidaan vuosittain Pronto -järjestelmästä saatavien tietojen perusteella.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen toiminnassa on tavoitteena osoittaa resursseja turvallisuusviestintämenetelmien sekä sosiaalisen median viestinnän kehittämiseen ja vaikuttavuuden mittaamiseen.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että Keski-Suomen pelastuslaitoksella on ajantasainen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma. Turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma toimii Keski-Suomen pelastuslaitoksen strategisena asiakirjana, jolla ohjataan paloasemaryhmien turvallisuusviestintätöitä. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on opastaa ihmisiä tunnistamaan vaaran aiheuttajia, ehkäisemään omatoimisesti onnettomuuksia, toimimaan oikein onnettomuustilanteissa sekä varautumaan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Resurssivaje on aiheuttanut puutteita turvallisuusviestinnän suunnittelussa ja ylläpidossa, sen kehittämisessä ja koordinoinnissa. Näihin puutteisiin pyritään vastaamaan palvelutasokaudella ja sen onnistumiseksi pelastuslaitos on perustanut maakunnallisen turvallisuusviestinnän asiantuntijan tehtävän edellisen palvelutasokauden päättyessä.

Turvallisuusviestinnässä on tarve osallistua vahvemmin valtakunnallisten näkemysten muodostamiseen ja linjausten määrittämiseen sekä valtakunnallisen yhteistyön kehittämiseen eri pelastuslaitosten välillä.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on päivittää turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma vastaamaan tämän hetken tarpeisiin; ohjaamaan maakunnallisen turvallisuusviestinnän kehittämistä sekä paloasemaryhmien turvallisuusviestinnän toteuttamista. Turvallisuusviestinnässä pyritään saavuttamaan hallittu ja koordinoitu maakunnallinen turvallisuusviestinnän kokonaisuus, kehittämään uusia keinoja tavoittaa erilaisia kohderyhmiä sekä osallistaa enemmän 24/7 paloasemien henkilöstöä erilaisiin tapahtumiin ja luoda uusia turvallisuusviestinnän keinoja heidän käyttöönsä. Tavoitteena on, että turvallisuusviestintään käytetään laskennallisesti vuosittain vähintään 8 henkilötyövuoden resurssi. Pelastuslaitokselle kuuluvaan ohjaukseen ja valvontaan osallistuvat koko päätoiminen henkilöstö ja kaikki tulosityksiköt.

Pelastuslaitoksella on vaikeuksia vastata yleisen neuvonnan ja asiakaspalvelun tarpeisiin valvontatoiminnan eli palotarkastusten ulkopuolella pienemmistä paloasemaryhmistä Jyväskylään saakka. Jotta pelastuslaitos pystyy vastaamaan lakisääteiseen yleisen neuvonnan ja asiakaspalvelun kasvavaan tarpeeseen on pelastuslaitokselle tarve perustaa uusi päivystävän palotarkastajan virka.

Päätös palvelutasosta

- Turvallisuusviestinnän asiantuntija käynnistää aktiivisen kehitystyön pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kehittämiseksi ja osallistuu valtakunnallisen yhteistyön kehittämiseen ja ylläpitoon.
- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma päivitetään vastaamaan tämän päivän tarpeisiin. Suunnitelma tarkastetaan vuosittain ja sen perusteella vahvistetaan seuraavan vuoden vuosisuunnitelma.
- Turvallisuusviestinnän yksityiskohtaisempi suunnittelu ja toteutuksen ohjaus sisältyvät turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelmaan, jonka toteutumisesta vastaa palvelualueen päällikkö ja johtava palotarkastaja. Turvallisuusviestintään kohdennettava työmäärä on noin 8 htv (riskienhallinnan ja pelastustoiminnan palvelualueet yhteensä). Pelastuslaitoksen järjestämä turvallisuusviestintä on lähtökohtaisesti maksutonta.
- Pelastuslaitokselle nimetään turvallisuusviestintävastaavat, joiden tehtävänä on laatia toimintasuunnitelman mukaisesti vuosittain paloasemaryhmäkohtaiset turvallisuusviestintäsuunnitelmat.
- Turvallisuusviestinnässä osallistutaan vahvemmin valtakunnalliseen pelastustoimen turvallisuusviestinnän yhteistyöhön. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnässä huomioidaan valtakunnallisia linjauksia.
- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kohderyhminä ovat erityisesti lapset ja nuoret, nuoret aikuiset, sosiaalihuollon asiakkaat ja henkilökunta sekä asumisturvallisuuden erityisryhmät ja itsenäistä asumista tukevat palvelut. Asumisturvallisuutta ja väestönsuojelua käsittelevää turvallisuusviestintää järjestetään myös muille kohderyhmille.
- Pelastuslaitoksen ohjausta ja neuvontaa toteutetaan myös osana päivittäistä perustyötä, kuten valvontatehtäviä suorittaessa. Ohjausta ja neuvontaa annetaan myös pyydettyä.
- Pelastuslaitokselle perustetaan päivystävän palotarkastajan tehtävä (uusi palotarkastajan virka), jossa tehtävänä on vastata asiakaspalvelun ja kansalaisviestinnän sekä yleistä turvallisuutta koskevan neuvonnan ja ohjauksen tarpeisiin koko maakunnan alueella sekä osaltaan valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään ja näiden kehittämisen ja kohdentamisen kehitystarpeisiin.

Kehittämistarve

Laadukkaan onnettomuuksien ehkäisytön varmistamiseksi on välttämätöntä perustaa virka-aikana palveleva päivystävän palotarkastajan virka, jonka resursseilla vastataan kasvavaan asiakaspalvelun ja kansalaisviestinnän tarpeeseen sekä yleistä turvallisuutta, paloturvallisuutta, rakenteellista paloturvallisuutta koskevan neuvonnan ja ohjauksen tarpeisiin. Lisäksi päivystävän palotarkastajan tehtävänä on osaltaan osallistua pelastuslaitoksen valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään sekä niiden kehittämiseen mm. asiakaspalautteiden ja -kokemusten analysointia ja niistä kerättyjä tuloksia hyödyntäen. Tehtäväkuvaan sisältyy myös paloturvallisuuden itsearvioinnin toteutuksen koordinoimista.

4.1.2. Palontutkinta

Pelastuslain (379/2011) 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuksien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Pelastuslain 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan yhteydessä suoritettu palontutkinta on niin sanottua 1-tason tutkintaa. Vakavissa tulipaloissa, joissa vahinkojen määrä on suuri tai syttymissy ei ole pelastustoiminnan johtajan arvioitavissa, suoritetaan erillinen palontutkinta pelastuslaitoksen koulutettujen palontutkijoiden toimesta. Palontutkijoiden suorittama tutkinta on pääosin 2-tason tutkintaa

Vakavien tulipalojen osalta pelastuslaitos hyödyntää säännöllisesti palontutkintatyöryhmän raportteja pelastustoiminnan kehittämisessä ja vastaavien onnettomuuksien ehkäisytössä. Pelastuslaitos ylläpitää tarpeellista määrää (8–10) koulutettuja palontutkijoita, millä turvataan palontutkinnan aloittaminen tarvittaessa vuoden jokaisena päivänä. Pelastuslaitoksen palontutkintaa tekeviä jatkokoulutetaan. Ryhmään kuuluvat henkilöt tekevät palontutkintaa omien tehtäviensä ohella.

Päätös palvelutasosta

- Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.
- Pelastuslaitoksella on nimetty vastuhenkilö palontutkinnan osalta. Pelastuslaitoksen alueella on palontutkintaryhmä, ja palontutkinta on ohjeistettu sekä koulutettu.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksella on edustaja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palontutkinnan työryhmässä. Keski-Suomen pelastuslaitos osallistuu valtakunnallisiin pelastuslaitosten sopimiin teematutkintoihin ja tutkimushankkeisiin.
- Kaikki rakennuspalot tutkitaan. Palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja (1-tason tutkinta). 1-tason tutkinnan tukemista ja vaativien tutkintojen suorittamista varten ylläpidetään valmiutta 2- ja 3-tason tutkintaan. Palontutkinta suoritetaan 2- tai 3-tason tutkintana, jos tulipalosta on aiheutunut vakavia henkilövahinkoja, arviolta yli 200 000 € vahingot tai jos vakavan tulipalon syttymissyy on epäselvä. Tutkintaan kutsutaan tarpeen mukaan pelastuslaitoksen omia tai ulkopuolisia asiantuntijoita.
- Palot, jotka ylittävät poliisin tutkintakynnyksen tutkitaan yhteistyössä poliisin johdolla. Jos pelastuslaitos havaitsee pelastustoiminnan tai palontutkinnan yhteydessä, että paloon liittyy poliisin tutkintakynnyksen ylittäviä tekijöitä, ilmoitetaan siitä poliisille kyseistä tarkoitusta varten laaditulla valtakunnallisella lomakkeella.
- Palontutkinnan tulokset kirjataan ja tallennetaan valtakunnalliseen Pronto-onnettomuustietojärjestelmään. Kuva-aineistot ja muu tutkintamateriaali tallennetaan kyseistä tarkoitusta varten perustettuun tiedostokansioon.
- Palontutkinnan teemat valitaan valtakunnallisten linjausten sekä onnettomuuskehityksen seurannan tarpeiden mukaisesti.
- Vuosien 2024-2025 aikana kehitetään erityisesti palontutkinnan tulosten hyödyntämisen prosesseja sekä palontutkintaan kuuluvaa pelastustoiminnan tutkintaa.

Kehittämistarve

Asiantuntijuutta kehitetään osallistumalla palontutkintaseminaareihin ja tukemalla sekä ohjeistamalla I-tason palontutkintaa pelastuslaitoksella.

4.1.3. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Pelastuslain (379/2011) 42 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastustoimialueella on lukuisia turvallisuustyön yhteistyöryhmiä ja foorumeita. Esimerkkejä näistä ovat muun muassa paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset turvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät ja alueelliset valmiusfoorunit. Hyvinvointialueiden perustamisen myötä on tullut myös uusia turvallisuustyön yhteistyörakenteita.

Keski-Suomen maakunnassa ylimmän johdon suunnittelu- ja tiedonvaihtoforumina toimi Keski-Suomen turvallisuustoimikunta (KSTURVA). Turvallisuustoimikunta koostuu tällä hetkellä seuraavista organisaatioista:

- Keski-Suomen liitto (puheenjohtaja maakuntajohtaja Pekka Hokkanen)
- Keski-Suomen hyvinvointialue
- Keski-Suomen pelastuslaitos
- Sisä-Suomen poliisilaitos
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Huoltovarmuuskeskus
- Keski-Suomen ELY-keskus
- Keski-Suomen aluetoimisto
- Ilmasotakoulu
- Keski-Suomen kuntien edustus
- Suomen Punainen Risti (SPR)
- Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa)
- Maahanmuuttovirasto (Migri)
- Lapuan hiippakunta
- Keski-Suomen sosiaali- ja kriisipäivystys
- Ympäristöterveydenhuolto
- Kyberturvallisuuden tutkimus-, kehitys- ja koulutuskeskus JYVSECTEC
- Elinkeinoelämän alueellinen varautumisyhteistyötoimikunta (Elvar)
- Leijona Catering Oy
- Fingrid Oyj

Yhteistyöryhmien ja foorumeiden lisäksi pelastuslaitos on sosiaalihuollon kanssa välttämättömän yhteistyön kehittämiseksi järjestänyt koulutusta ohjatakseen sosiaalihuollon henkilökuntaa pelastuslain 42 §:ssä säädetystä velvollisuudesta ilmoittaa ilmeisen palon vaarasta tai muusta onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle (paloriski-ilmoitus). Asumisturvallisuuden kehittämiseksi sekä palovaaran ja muiden onnettomuusriskien ehkäisemiseksi pelastusviranomaisen toteuttaa yhteistyötä monen eri viranomaisen sekä näiden erityisryhmien

edustajien ja heidän läheistensä kanssa. Tätä yhteistyötä kehitetään aktiivisesti. Paloriski-ilmoitusten määrä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana merkittävästi ja ilmoitusmäärien kasvun odotetaan jatkuvan myös tulevana vuosina. Tämä on lisännyt painetta valvontatoiminnan päätoimisen resurssin riittävyydelle.

Pelastuslaitos toimii eri tahojen ja viranomaisten kanssa aktiivisessa yhteistyössä alueellaan pyrkimyksenään kehittää turvallisempaa ympäristöä kaikille. Pelastuslaitos ohjaa muiden viranomaisten rinnassa mm. tapahtumaturvallisuutta, asumisen turvallisuutta ja rakentamisen suunnittelua. Näitä yhteistyökumppaneita ovat muun muassa:

- Sisä-Suomen poliisi
- Rakennusvalvontaviranomaiset
- Ympäristöterveysviranomaiset
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Ensihoito
- Sosiaalihuolto
- Pelastusviranomaiset
- Suunnittelijat
- Tapahtumajärjestäjät
- Yksityiset organisaatiot
- Järjestöt ja yhdistykset
- Nuohoojat
- Tarkastuslaitokset

Tarpeet ja tavoitteet

Rakennetun ympäristön turvallisuuden, kemikaalien ja räjähteiden käytön turvallisuuden, asumis- ja tapahtumaturvallisuuden kehittymiseksi pelastuslaitoksen on jatkettava monipuolista yhteistyötään alueella toimivien muiden viranomaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa. Resurssia on myös jatkossa kohdennettava erilaisiin valtakunnallisiin yhteistyöfoorumeihin ja pelastuslaitosten asiantuntijaverkostoihin, joiden työpanoksella pelastustoimen valtakunnallisia näkemyksiä ja toimintatapoja yhtenäistetään.

Pelastuslaitoksen valvontatoiminnan resursseja on myös jatkossa kohdennettava paikallisiin yhteistyöfoorumeihin eri viranomaisten yhteistyön tiivistämiseksi ja valvontatoiminnan kehittämiseksi entistä paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi mm. ohjauksen ja neuvonnan keinoin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos jatkaa valvontatoiminnan resurssien kohdentamista valtakunnallisiin turvallisuuden kehittämistä tavoitteleviin yhteistyöforumeihin ja pelastustoimen asiantuntijaverkostoihin, joiden pyrkimyksenä on onnettomuuksien ehkäisytyön; turvallisuusviestinnän ja valvontatoiminnan yhtenäistäminen.
- Pelastuslaitos jatkaa valvontatoiminnan resurssien kohdentamista paikallisten viranomaisten välisiin yhteistyöfoorumeihin ja -palavereihin. Yhteistyötä eri viranomaisten kesken tiivistetään ja valvontatoiminnan yhteistyön kokonaisuutta kehitetään vastaamaan paremmin asiakkaiden ohjauksen ja neuvonnan tarpeisiin.
- Pelastuslaitos jatkaa aktiivista moniviranomaisyhteistyötä aluehallintoviraston ja sosiaalihuollon kanssa asumisen erityisryhmien turvallisuuden parantamisesta.

4.1.4. Onnettomuuskehityksen seuranta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 43 § mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkia sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. Jos esimerkiksi onnettomuuksien määrässä tapahtuu merkittävä kasvu ja onnettomuuksien syyt osoittavat puutteita turvallisuusjärjestelyissä tai toiminnassa, on asia toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan pyrittävä korjaamaan ensisijaisesti onnettomuuksien ehkäisyn toimenpiteillä. Jos ennaltaehkäisevä toiminta ei ole mahdollista tai riittävää, on parannettava pelastustoiminnan toimintavalmiutta. Edellisellä palvelutasopäätöskaudella onnettomuuskehityksen seurantaan on kehitetty toimintamalleja, mutta seuranta ja analysointia ei ole toteutettu suunnitelmallisesti ja säännöllisesti.

Tarpeet ja tavoitteet

Alueen onnettomuusuhkien, tapahtuneiden onnettomuuksien lukumäärän, sijainnin sekä syiden seuranta ja analysointi tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksella on käytössä ajantasainen tilannekuva onnettomuuskehityksestä.
- Yhteistyötä ja vuorovaikutusta tehostetaan riskienhallinnan, pelastustoiminnan varautumisen kesken.
- Määritetään seurannalle ja kehittämiselle vastuuhenkilö.
- Omavalvonta ohjeessa päätetään menettelytavoista.

4.1.5. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Keski-Suomen pelastuslaitos ei ole sopinut hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonnasta muiden hyvinvointialueiden kanssa.

4.1.6. Valvontatehtävät

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2:n ja 3:n luvun säädösten noudattamista. Lisäksi pelastusviranomaiselle on säädetty valvontatehtäviä myös laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta eli kemikaaliturvallisuuslaissa (390/2005). Valvontatehtäviä voi suorittaa pelastusviranomaiseksi nimetty henkilö. Pelastusviranomaisen suorittama valvonta perustuu riskienarviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvonta perustuu riskianalyysiin, joka on perusteena pelastustoimen palvelutasopäätökselle. Valvontasuunnitelma tarkentaa palvelutasopäätöksessä valvonnalle osoitettuja velvoitteita. Valvonnan toteutusta seurataan ja arvioidaan neljännesvuosittain sekä tehdään tarvittavat suunnitelmien tarkistukset ja muut toimenpiteet palveluiden varmistamiseksi ja niiden kehittämiseksi. Kuvassa 3 on esitetty pelastuslaitoksen valvontaprosessia.

Kuva 3 Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontaprosessi

Valvontatoiminnalla pyritään siihen, että onnettomuuksia ehkäistään ja onnettomuuden sattuessa vahingot jäisivät pieneksi. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitos suorittaa palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Tavoitteeseen pääsemiseksi pelastuslaitos valvoo valvontatoiminnan yhteydessä mm. seuraavia asioita:

- Omatoiminen turvallisuusvalvonta- ja kulttuuri on riittävällä tasolla.
- Tulipalot ja muut onnettomuudet havaitaan ajoissa ja onnettomuustieto saadaan nopeasti välitettyä. Palonilmaisulaitteet ja muut palotekniset laitteet ovat kunnossa.
- Henkilöstön osaamisella mahdollistetaan tulipalon tehokas sammuttaminen tai rajoittaminen. Alkusammutukseen tarvittavat välineet, osaaminen ja vastuut ovat vaaditulla tasolla.
- Rakennuksen turvallisuutta valvotaan mm. palo-osastoinnin, poistumisturvallisuuden ja pelastustoiminnan mahdollisuuksien varmistamisella kiinteistöissä.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävän prosessia on valtakunnallisesti kehitetty ja myös Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontatoiminnan päätoiminen henkilöstö on osallistunut tähän kehitystyöhön. Valvonnan prosessissa on nykyisin paremmin huomioitu valvontatoiminnan laatu ja hallintolaissa (434/2003) säädetyt velvoitteet. Valvonnan laadun ja prosessin kehittymisen myötä resurssitarve valvontatoiminnassa on viime vuosina kasvanut. Valvontatoiminnan resurssisuunnittelussa ei ole huomioitu sisäisen kouluttamisen resurssitarvetta. Sisäisellä valvontatoiminnan koulutuksella on merkittävä vaikutus valvonnan laadussa ja vaikuttavuudessa, valtakunnallisen kehitystyön

jalkauttamisessa kaikille valvontatoimintaan osallistuville viranhaltijoille sekä kaiken valvontatoimintaan osoitetun resurssin tehokkaassa hyödyntämisessä.

Pelastuslain 42 §:ssä säädetyn velvollisuuden mukaiset ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomusriskistä (paloriski-ilmoitukset) ovat merkittävästi lisääntyneet ja tämän kasvavan kehityksen odotetaan jatkuvan myös tulevina vuosina. Osaltaan mm. sosiaalihuoltolain (1301/2014) muutoksen odotetaan johtavan paloriski-ilmoitusten kasvuun. Paloriski-ilmoitusten kasvu on aiheuttanut painetta valvontatoiminnan päätoimisen henkilöstön resursseihin.

Pelastuslaitos on osana valvontatoimintaa toteuttanut tiivistä yhteistyötä rakennusvalvontaviranomaisten kanssa rakentuvan ympäristön palo- ja poistumisturvallisuuden sekä pelastustoiminnan edellytysten varmistamiseksi. Tästä pelastusviranomaisen valvonnasta ei ole säädetty erikseen pelastuslaissa vuoden 2011 lakimuutoksen jälkeen tai maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), eikä pelastusviranomaiselle ole säädetty nimenomaisia toimivaltuuksia rakentamisen aikaiseen valvontaan ja ohjaukseen. 1.1.2024 astuu voimaan pelastuslain muutos, jossa lakiin lisätään pykälä 81 a§. Tässä pykälässä säädetään menettelystä, miten pelastusviranomainen osallistuu rakentamisen viranomaisvalvontaan. Rakentamista ja rakentamisen lupia koskevissa kysymyksissä ratkaisuvalta säilyy edelleen selkeästi rakennusvalvonnalla ja pelastusviranomainen kirjaa suoritetusta tarkastuksesta lausunnon rakennusvalvonnalle myös jatkossa. Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmassa on (2023) arvioitu 200 rakennuksen käyttöönottoaiheessa suoritettavaa palotarkastusta. Muita rakennusvalvontaviranomaisen kanssa toteutettavan yhteistyön suoritteita, kuten rakennuslupalausuntoja, ei valvontasuunnitelmassa ole eriytetty. Valvontasuunnitelma ei tällä hetkellä kerro koko totuutta rakennusvalvontaviranomaisen kanssa toteutettavan yhteistyön edellyttämistä resursseista, koska kaikki suoritteet eivät kirjaudu pelastustoimen järjestelmiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kunnan rakennusvalvonnan kanssa suoritettavat yhteiset tilaisuudet, joissa päätökset tehdään kunnan rakennusviranomaisten voimin, ilman erillistä pelastusviranomaisen lausuntoa. Lisäksi neuvonta tarpeita tulee lausuntopyyntöjen ulkopuolelta ja näitä suoritteita ei kirjata.

Pelastuslain 79 §:n mukaisesti pelastuslaitos on laatinut valvontasuunnitelman sille säädetyn valvontatehtävän toteuttamisesta ja päivittänyt suunnitelman vuosittain. Valvontasuunnitelmassa määritetään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien perusteella. Keskeiset valvontatoimenpiteet kuvataan valvontasuunnitelmassa.

Valvontasuunnitelmassa on vuosittain arvioitu valvontatyöhön tarvittavien resurssien määrää. Arvioinnin perusteena käytetään suoritettavien toimenpiteiden perusteella. Muutokset esim. rakennuskannassa ja toimintaympäristössä sekä ennakoimattomien valvontatehtävien määrä ja jälkivalvonnan toimenpiteet vaikuttavat valvontatyöhön tarvittavien resurssien määrään. Valvontasuunnitelmassa vuosittain esitetty arvio resurssien suorittemäärästä perustuvat aiempien vuosien toteutuneisiin valvontatehtäviin sekä niistä muodostuneisiin henkilötyövuosiin. Tällä

hetkellä resurssitarve on reilu 28 henkilötyövuotta, kun käytettävissä oleva resurssi on maksimissaan vajaa 27 henkilötyövuotta. Kasvavan asiakaspalvelun ja turvallisuusviestinnän tarpeiden sekä paloriski-ilmoitusten määrän kasvun odotetaan tulevina vuosina kasvattavan tarvittavan resurssin määrää.

Pelastuslaitoksen määrävälein suorittama paloturvallisuuden valvonta ja kemikaalivalvonta ovat maksullisia. Keski-Suomen pelastuslaitos noudattaa aluevaltuuston vahvistamaa palveluhinnastoa. Palveluhinnasto sisältää palotarkastusmaksut sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisista valvontakäynneistä perittävät maksut. Paloturvallisuuden itsearviointi ja muutamat muut valvonnan osa-alueet (pelastuslaki 96 §) ovat maksuttomia.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen keskeinen tavoite valvontatoiminnassa on laadukas valvontaprosessi ja asiakkaan turvallisuuskulttuurin kehittäminen onnettomuuksien ehkäisemiseksi, niihin varautumiseksi ja niissä toimimiseksi. Pelastuslaitoksen valvontatoimintaan käytettävät resurssit eivät tälläkään hetkellä ole riittävät. Valvontatoiminnan kokonaisuuden ja prosessin kehittyessä valtakunnallisesti sekä turvallisuusviestinnän resurssitarpeiden kasvaessa kasvaa myös ero käytettävissä olevan resurssin ja tarvittavan resurssin välillä. Toimintaympäristön muuttuessa ja asumisen turvallisuuden tarpeiden kasvaessa on välttämätöntä lisätä valvontatoiminnan käytössä olevien resurssien määrä, jotta pelastuslaitos pystyy tuottamaan lakisääteiset valvontatehtävät laadukkaasti ja tehokkaasti.

Kaiken valvontatoimintaan osoitetun resurssin tehokkaan hyödyntämisen edellytyksenä on osoitettava resurssia valvontatoiminnan sisäiseen kouluttamiseen. Jotta valvontatoiminnan valtakunnallisen kehitystyön jalkauttaminen voidaan perehdyttää henkilöstölle ja valvonnan laatua ja vaikuttavuutta parantaa, on sisäisen kouluttamisen keinoja kehitettävä. Pelastuslaitosten ja ministeriön tavoitteena on yhtenäistää pelastuslaitosten onnettomuuksien ehkäisytyötä; valvontatoimintaa ja turvallisuusviestintää, kehittämällä mm. yhtenäisiä valvonta- ja pöytäkirjaprosesseja, mutta saavutetun valtakunnallisen kehityksen perehdyttäminen Keski-Suomen pelastuslaitoksen oman organisaation sisässä ei ole pysynyt tämän kehityksen perässä.

Päätös palvelutasosta

- Valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain. Suunnitelman laadinta ja sisältö perustuu laadukkaaseen, säännölliseen ja tehokkaaseen riskianalyysityöhön. Valvontasuunnitelmassa määritetään riskiperusteisesti eri riskikohteiden säännöllisten palotarkastusten suorittamisen ajankohdat eli valvontavälit.
- Valvontatyön kokonaisuus kirjataan valvontasuunnitelmaan, jonka toteutumisen seurannasta vastaa palvelualueen päällikkö ja johtava palotarkastaja.
- Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) pelastusviranomaiselle säädetyt valvontavelvoitteet ja tarvittavat resurssit (2 htv 2023) huomioidaan valvontasuunnitelmassa.
- Valvontasuunnitelmassa määritellään valvontatehtävän toteuttamiseen vaadittavat resurssit ja toimenpiteet (28 htv 2023). Pelastuslain muutoksen myötä rakentamisen aikaisesta pelastusviranomaisen valvonnasta laaditaan selkeämpi prosessi ja ohjeet suoritteiden tilastoimiseksi. Lisäksi tarvittavat resurssit avataan tarkemmin valvontasuunnitelmassa. Pelastuslaitos kohdentaa valvontasuunnitelman mukaisesti valvontatoiminnan resursseja yhteistyöhön muiden viranomaisten ja eri tahojen kanssa.
- Yritys- ja laitoskohteiden valvonnassa käytetään ensisijaisesti auditoivaa (arvioivaa) valvontamenetelmää, jossa korostuu kohteen omatoimisen turvallisuustyön arviointi ja edistäminen.
- Pelastuslaitos valvoo väestönsuojien asianmukaista ylläpitoa ja suorittaa suojan yleisluontoisen tarkastuksen valvontakäyntien yhteydessä. Pelastuslaitos ei suorita järjestelmällisiä väestönsuojien tarkastuksia, joihin sisältyy myös suojan tiiveyskoe.
- Valvontatoiminnan sisäisen kouluttamisen ja valtakunnallisen valvontatoiminnan kehitystyön perehdyttämisen resurssitarpeeseen vastaamiseksi kohdennetaan sisäisen kouluttamisen kehittämiseen 0,5 htv.

Kehittämistarve

Valvontatyöhön käytettävät henkilöstöresurssit ovat riittämättömät laadukkaan valvontatyön toteuttamiseksi. Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on todettu liki kahden henkilötyövuoden vajaus ja resurssitarpeen odotetaan kasvavan tulevina vuosina. Asiakasrajapintaan on välttämätöntä perustaa päivystävän palotarkastajan virka, jonka tehtävä on huolehtia asiakaspalvelusta ja pelastuslaitokselle kuuluvista yleistä turvallisuutta, palo- ja

poistumisturvallisuutta sekä rakenteellista paloturvallisuutta koskevista kysymyksistä. Päivystävän palotarkastajan tehtävä on myös osaltaan osallistua valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään sekä näiden kehittämisen ja kohdentamisen kehitystarpeisiin vastaamiseen.

Tasapuolisesti laadukkaan valvontatoiminnan ja kaiken valvontatoimintaan varatun resurssin tehokkaan hyödyntämisen onnistumiseksi on välttämätöntä varata resurssia sisäisen kouluttamisen keinojen kehittämiseen ja säännöllisen kouluttamisen vuosikellon laatimiseksi.

4.1.7. Valmiuden tarkastaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitos ei ole tehnyt pelastuslain (379/2011) 84 §:n mukaisia valmiustarkastuksia erikseen kuluneella palvelutasopäätöskaudella. Valmiuden tarkastelua on suoritettu kuitenkin valvontasuunnitelmien mukaisilla valvontakäynneillä liittyen muun muassa pelastuslain 14 §:n omatoimisen varautumisen velvoitteeseen. Esimerkiksi väestönsuojan varusteiden kunnossapitoa ja pelastussuunnitelman sisältöä on valvottu yleisten palotarkastusten yhteydessä.

Tarpeet ja tavoitteet

Jatkossa tavoitteena on suorittaa valmiustarkastuksia pelastuslaitoksen toimipisteisiin oman varautumisen varmistamiseksi. Valmiustarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, joka raportoidaan vastuuhenkilöille. Tavoitteena on liittää valmiustarkastukset osaksi omavalvontaa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen riskienhallinnan palvelualueella on kyky suorittaa toimialan toimipisteisiin valmiustarkastuksia ennalta suunnitellun prosessin mukaisesti.
- Valmiustarkastukset huomioidaan vuoden 2024 valvontasuunnitelmassa.

Kehittämistarve

Valvonnan lisäresurssi (palotarkastaja) tukisi myös valmiustarkastusten suorittamista palvelutasopäätöksen mukaisesti.

4.1.8. Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)

Pelastuslaitoksen koulutusyksiköstä suoritetaan laskutettavia ensiapu-, ensihoito- ja turvallisuuskoulutuksia erilaisille julkisille organisaatioille ja yrityksille. Koulutuksista räätälöidyt turvallisuuskoulutukset voivat sisältää alkusammutuskoulutusta, erityisiä kulloiseenkin kohteeseen

liittyviä paloturvallisuusasioita, turvallisuuskävelyitä ja poistumisharjoituksia. Ensihoitokoulutuksia toteutetaan hyvinvointialueen sisällä sekä erilaisille oppilaitoksille. Ensiapukoulutukset ovat myös kohderyhmälle räätälöityjä erilaisia koulutuksia, kuten ensiapuvastaavien koulutuksia, hätäensiapukertauksia tai defibrillaattorin käyttökoulutuksia.

4.2. Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

4.2.1. Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä

Nykytila

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on välitön kyky laatia vaaratiedote viiveittä välittömästä vaarasta johtamisjärjestelmän myötä. Kiinteät suurtehohälyttimet on sijoitettu Keski-Suomessa 33:n taajaman alueelle siten, että arvion mukaan yli 60 % ulkona liikkuvista kuulee yleisen vaaran merkin. Lähes kaikki väestönhälyttimet ovat elektronisia ja niissä on puheenantomahdollisuus. Pelastuslaitoksen siirrettävän väestönhälytinjärjestelmän nykyaikaistaminen on aloitettu.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaan väestön varoittaminen on pelastuslaitoksen tehtävä. Pienimuotoisimmassa tehtävissä alueen kiinteistöjä voidaan varoittaa yksinkertaisimmillaan hyödyntämällä ajoneuvojen kuulutusjärjestelmää, käymällä kiinteistöjen ovella tai soittamalla kiinteistön omistajalle. Varsinainen väestön varoitusjärjestelmä koostuu pelastustoiminnan valmiuden lisäksi viranomaisviestinnästä, vaaratiedotteista sekä kiinteiden ja siirrettävien väestönhälyttimien järjestelmästä.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tavoitteena on, että 1. ja 2. riskialueen taajamassa ulkona liikkuva kuulee yleisen vaaramerkin. Lisäksi kiinteitä hälyttimiä ylläpidetään yli 300 asukkaan taajamissa. Olemassa olevaa järjestelmää voidaan täydentää tarvittaessa siirrettävillä laitteilla uhkakuvan mukaan. Väestönhälyttimien huolto- ja kunnossapito tuotetaan pääosin omin resurssein.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää väestövaroittamisen suorituskykyä käytössä olevilla järjestelmillä.
- Kaikki hälyttimet ovat elektronisia ja niissä on puheenantomahdollisuus.
- Elinkaarensa päässä olevia hälyttimiä uusitaan kaksi vuosittain.
- Pelastuslaitoksella on siirrettävää väestönhälytin laitteistoa.

Kehittämistarve

Rikkoutuneita laitteistoja huolletaan ja päivitetään kiireellisyysjärjestyksessä. Jyväskylän kaupungin alueella on tunnistettu yhden väestönhälyttimen katvealue, joka tarkoitus korjata vuoden 2024 loppuun mennessä. Siirrettävien laitteistojen tekniikkaa on päivitettävä vuosina 2024 ja 2025.

4.2.2. Pelastustoiminta

Pelastustoimintaan kuuluvat pelastuslain 32 §:n perusteella hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön sekä omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen sekä tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen. Pelastustoimintaan kuuluvat myös edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta silloin, kun tulipalo tai muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi. Pelastuslaitoksen tulee varautua hoitamaan tehtävänsä päivittäisissä tilanteissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Pelastuslaitos on laatinut hälytysohjeet yhteistyössä hätäkeskuslaitoksen ja toisten pelastuslaitosten kanssa.

Päivittäinen pelastustoiminta

Päivittäisen pelastustoiminnan yhtenä keskeisenä mittarina käytetään sitä, kuinka Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (2012) asetetut saavutettavuustavoitteet eri riskialueilla toteutuvat. Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella riskiruudut on tavoitettu pääosin ohjeen tavoitteiden mukaisesti. Pelastuslaitoksen riskianalyysityössä on kuitenkin havaittu ongelmia yksittäisten riskiruutujen tavoittamisessa pelastuslaitoksen alueella. Näiden riskiruutujen tavoittamista on syytä seurata nykyistä aktiivisemmin seuraavalla palvelutasokaudella ja mikäli puutteita vielä esiintyy, tulee arvioida paloasemarakenteen kehittämistä sekä parantaa palokuntien lähtövalmiutta. Lisäksi palvelutasokauden aikana on syytä seurata taajamien kasvualueilla ja ryhtyä tarvittaessa toimiin riskiruutujen tavoittamiseksi.

Viime vuosina pelastuslaitoksen perinteisen palvelutuotannon järjestämiselle on tullut uhkia. Ensinnäkin Keski-Suomen pelastuslaitoksen päätoimisen ja sopimuspalokuntalaisten varallaolojärjestelmä on jouduttu järjestämään varallaolo-ohjeen mukaan siten, että pelastushenkilöstön saaminen pelastuslaitoksen käyttöön pyritään varmistamaan 30 minuutin kuluessa hälytyksestä. Pelastuslaitos ei voi taata nopeaa toimintaa kaikkialla nykyisen järjestelmän voimin. Lisäksi pelastustoimintaan käytettävissä olevan resurssin määrää uhkaa

sopimuspalokuntien tila osassa Keski-Suomen kuntia. Pelastustoiminnan päivittäistoiminnan pitäminen nykyisellä tasolla edellyttää jatkossa palvelutason kehittymisen aktiivista seuranta ja taloudellisia lisäpanostuksia palvelukyvyyn takaamiseksi. Pelastustoiminnan palvelutasoa arvioidaan vuosittaisen riskianalyysin ja palvelutasopäätöksen toteutumisen yhteydessä. Analyysi tehdään samalla, kun arvioidaan toiminnan ja talouden toteumaa.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (2012) edellytetään pelastustoimen alueelta tehokasta ja toimivaa johtamisjärjestelmää. Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän avulla täytyy kyetä selviytymään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoimen alueella sovellettavasta johtamisjärjestelmästä päätetään palvelutasopäätöksessä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos mitoittaa suorituskyvyn siten, että se kykenee hoitamaan tehtävänsä päivittäisissä onnettomuuksissa, normaaliajan häiriötilanteissa, poikkeusoloissa ja väestönsuojelutilanteissa.
- Pelastuslaitos varmistaa kyvyn tuottaa kiireellistä pelastustoimintaa koko maakunnan alueella.
- Pelastuslaitos kiinnittää erityistä huomiota ongelmaksi osoittautuneiden riskiruutujen tavoittamiseen.
- Pelastuslaitoksen alueen riskiarviointi päivitetään vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä, kun arvioidaan toiminnan, talouden ja palvelutasopäätöksen toteumaa.

Toimintavalmiusaikatavoitteet

- Toimintavalmius on järjestetty siten, että ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite riskiruuduissa I 6:00 minuutissa, riskiruuduissa II 10:00 minuutissa ja riskiruuduissa III 20 minuutissa saavutetaan vuosittain vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä kussakin riskiluokassa.
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite riskiruuduissa I 11:00 minuutissa, riskiruuduissa II 14 minuutissa ja riskiruuduissa III 22 minuutissa saavutetaan vuosittain vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä kussakin riskiluokassa.

- Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite riskiruuduissa I 20 minuutissa, riskiruuduissa II ja III 30 minuutissa saavutetaan vuosittain vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä kussakin riskiluokassa.
- Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta on 9:31 minuuttia.
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta on 12 minuuttia.
- Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta on 16:35 minuuttia.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti palvelujen tuottamisen suorituskykyä ja pyrkii systemaattisesti kehittämään pelastuslaitoksen palveluja koko pelastuslaitoksen alueella.

Valmiuden säätelyn toimintamallit

Pelastustoimen toimintavalmius perustuu välittömässä lähtövalmiudessa olevaan henkilöstöön, sopimuspalokunnan henkilöstöön sekä varallaoloon. Keski-Suomen pelastuslaitoksen koko henkilöstö osallistuu tarvittaessa kaikkien pelastustoimen lakisääteisten palveluiden tuottamiseen oman kelpoisuutensa ja käytettävyytensä mukaisesti.

Välittömän lähtövalmiuden periaatteella toimivat 24/7-paloasemat Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Vuonna 2024 perustetaan 24/7-paloasema Viitasaarella. Laukaaseen ja Saarijärvelle perustetaan kärkiyksikkö vuonna 2024. Keuruulle perustetaan kärkiyksikkö vuonna 2025. Muurameen ja Joutsaan perustetaan kärkiyksikkö vuonna 2026. Pelastustoimen alueen muissa kunnissa ensimmäisen pelastusyksikön lähtövalmius perustuu sopimushenkilöstön lähtövalmiuteen. Koko pelastuslaitoksen alueelle pelastusmuodostelmia täydennetään sopimushenkilöstöllä.

Valmiuden taso määrittyy 24/7-paloasemilla ja kärkiyksiköissä Pelastustoiminnan vahvuuden suunnittelun ohjeen (SM 21/2012) mukaisesti. Ohjeessa on määritelty tavoite- ja minimivahvuudet sekä resurssien jakautuminen yksiköittäin eri vahvuustilanteissa.

Valmiutta kohotetaan portaittain, kun erikseen määriteltyjen uhkakuvien raja-arvot ylittyvät. Valmiuden säätely tapahtuu neliportaisella asteikolla, jotka muodostuvat: perusvalmiudesta,

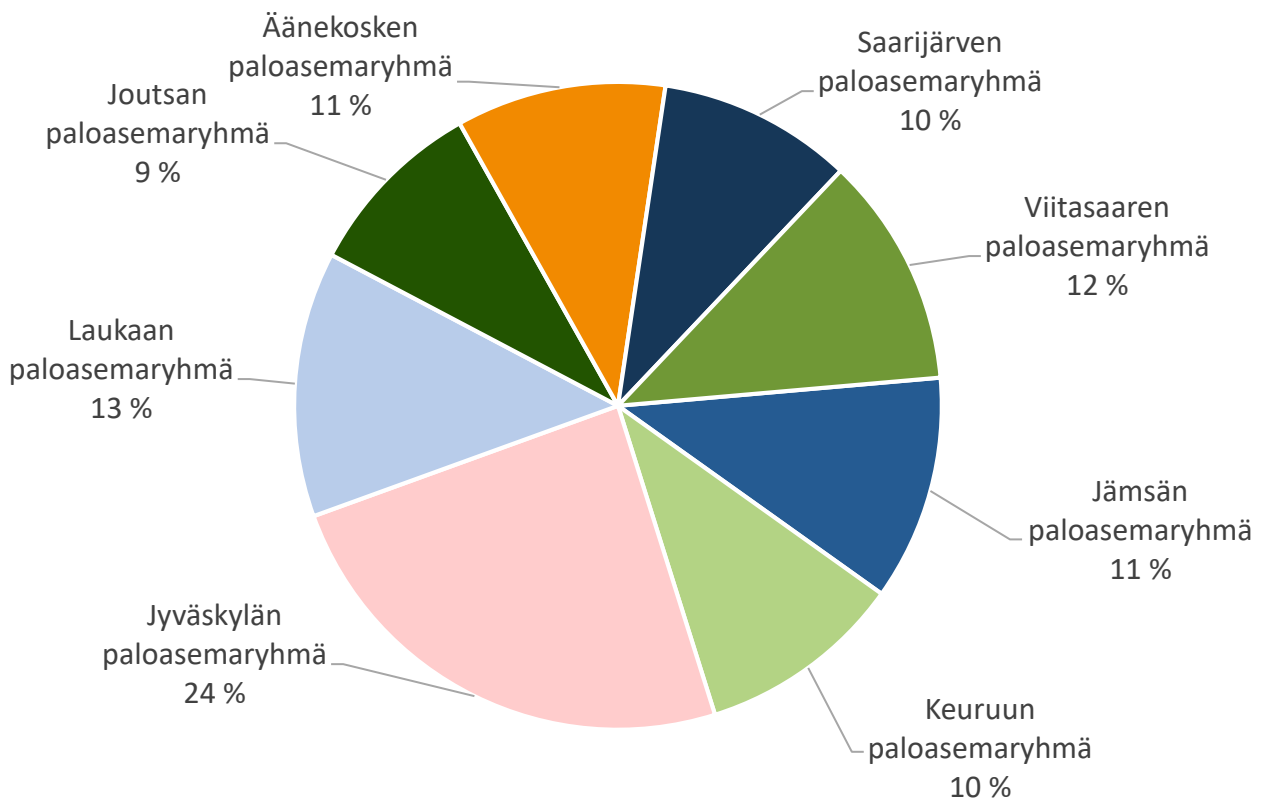
tehostetusta seurannasta, tehostetusta valmiudesta ja täysvalmiudesta. Valmiuden säätämiseen on tehty toimintakortteja eri johtamistasoille.

Päätös palvelutasosta

- Valmiutta ylläpidetään pelastuslaitoksen suunnitelmien ja ohjeiden mukaisesti.
- Paloasemien vahvuutta määrittelee ohje Pelastustoiminnan vahvuuden suunnittelusta. Ohje päivitetään tarvittaessa.
- Valmiuden säätelyn parametrit pidetään ajan tasalla ja yhteensovitetään yhteistyöalueen pelastuslaitosten kanssa.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa

Keski-Suomen pelastuslaitoksen operatiiviseen toimintaan osallistuu koko maakunnan alueella noin 1050 henkilöä. Henkilöstö koostuu päätoimisesta- ja sopimushenkilöstöstä. Henkilöstön jakautuminen paloasemaryhmittäin on esitetty seuraavalla sivulla olevassa kuvassa 4. Siitä on havaittavissa, että suurin osa henkilöstöstä on Jyvässeudun alueella. Lisäksi kuvasta voi päätellä, että palokuntien henkilöstö on lukumäärällisesti jakautunut laajasti koko Keski-Suomen alueelle.

Kuva 4 Operatiivisen henkilöstön jakautuminen seutukunnittain

Pelastustoimen palveluiden suorituskykyä voidaan arvioida henkilöstön kelpoisuudella suorittaa pelastustoimen tehtäviä. Pelastustoimen tehtävät voidaan jakaa vaativiin tehtäviin, savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin, perustehtäviin, sekä muihin pelastustoimen tehtäviin².

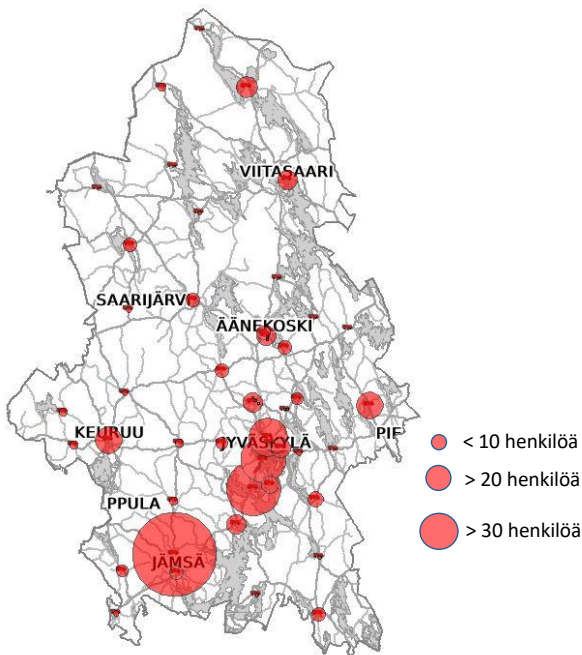
Vaativiin tehtäviin kykenevillä on kelpoisuus tehdä kaikkia sellaisia pelastustoimen tehtäviä, joissa vaaditaan fyysistä toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin kelpoiset kykenevät tekemään kaikkia muita tehtäviä paitsi vaativiksi määritellyjä. Perustehtäviin kelpoiset pystyvät tekemään muita kuin vaativia tai savusukellusta edellyttäviä perustehtäviä. Muihin pelastustoimen tehtäviin nimetyt kykenevät osallistumaan vain tukitehtäviksi luokiteltaviin tehtäviin.

Seuraavissa kuvissa 5–6 on esitetty Keski-Suomen pelastuslaitoksen pelastustoimintapalveluiden suorituskykyä fyysisen toimintavalmiuden kontekstissa. Huomionarvoista on, että havainnollisuuden vuoksi päätoimisten 24/7-paloasemien työvuorojen kelpoisuutta kuvaavat määrät on jaettu neljällä, sillä tästä henkilöstöstä on neljäsosa kerralla töissä. Tällöin myös arvioinnin vertailtavuus säilyy paremmin koko maakunnan alueella.

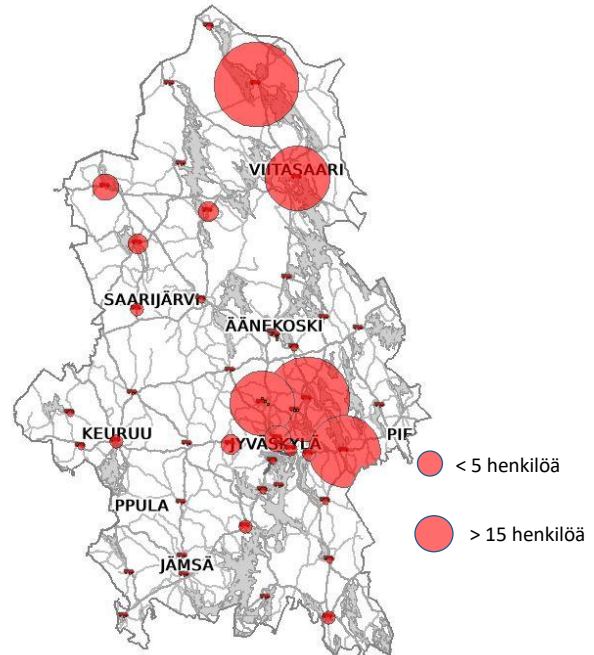
Aluksi tarkastellaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa savusukellustehtävien edellyttämää palvelua. Näissä tehtävissä vaaditaan fyysistä toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Kuvassa 5 on esitetty savusukelluksen vaativien tehtävien suorituskykyä. Siitä on havaittavissa, että kelpoisuus on hyvä Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Lisäksi tilanne on hyvä maakuntakeskuksissa Hankasalmella, Keuruulla, Pihtiputaalla ja Viitasaarella. Muualla vaativiin tehtäviin kykeneviä on vain muutamia. Tämä tarkoittaa, että vaativiin tehtäviin kyetään vastaamaan, mutta toiminta voi häiriintyä esimerkiksi loma-aikana tai palokuntien jäsenten sairastuttua. Pienillä paikkakunnilla tilanne on pääosin heikko, kuten esimerkiksi Muurasjärvellä, Kivijärvellä ja Kyyjärvellä, joissa vaativia tehtäviä ei kyetä aloittamaan paikallisen henkilöstön voimin. Kuvassa 6 on esitetty savusukelluksen perustehtävien kyvykkyytilanne Keski-Suomessa. Siitä voidaan havaita, että perustehtäviin kykenevien tilanne on pienillä paikkakunnilla parempi. Kriittisiltä savusukelluskyvyn kannalta puolestaan vaikuttavat esimerkiksi Leivonmäki, Multia, Pylkönmäki, Kyyjärvi, Kivijärvi, Konginkangas, Muurasjärvi ja Sumiainen.

---

² [Ohje fyysisen toimintakyvyn arvioinnista](#)

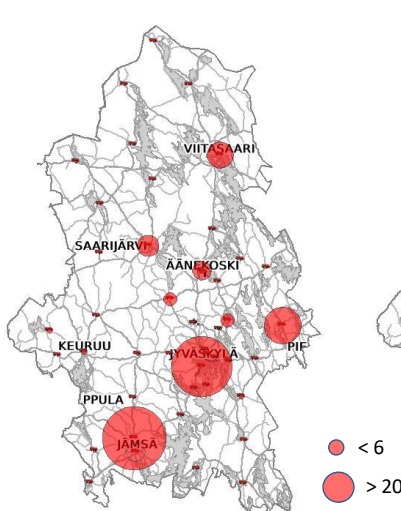

Kuva 5 kyky suorittaa vaativia savusukellustehtäviä 4/2023

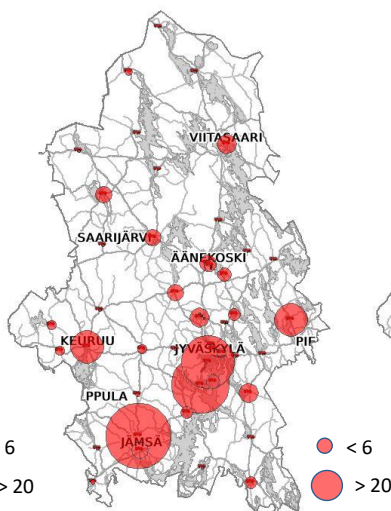

Kuva 6 Kyky suorittaa savusukelluksen perustehtäviä 4/2023

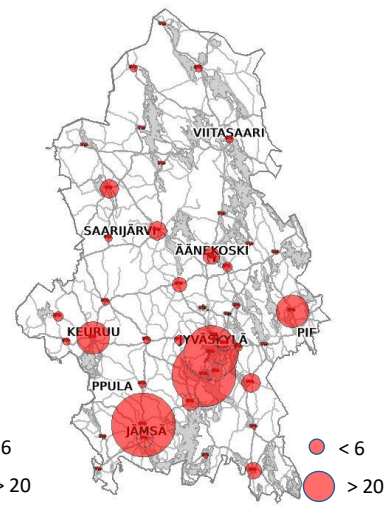
Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen suorituskykyä vaativissa kemikaalisukellus-, korkealla työskentelyn- ja pintapelastustehtävissä. Kuvissa 7–9 on esitetty pelastuslaitoksen kykyä tuottaa vaativiksi tehtäväksi määriteltyä suorituskykyä. Kuvista on havaittavissa, että kyky tuottaa palveluja vaihtelee. Suorituskyky kemikaalisukelluksen vaativiin tehtäviin on hyvä Jyvässeudulla, Jämsässä, Äänekoskella, Saarijärvellä, Hankasalmella sekä Viitasaarella (kuva 7). Kyky korkealla työskentelyn vaativiin tehtäviin on myös pienemmissä kunnissa (Kuva 8). Kyky pintapelastuksen vaativiin tehtäviin on etenkin suurissa- ja keskisuurissa kunnissa Jyväskylässä, Jämsässä, Äänekoskella, Hankasalmella ja Keuruulla (Kuva 9). Kuvien perusteella vaikuttaa, että pohjoisen Keski-Suomen alueella on yleisesti heikko suorituskyky vaativiin tehtäviin. Huomionarvoista on kuitenkin, että osassa paloasemista on vaativiin tehtäviin kykeneviä, mutta heiltä puuttuu vaadittavat harjoitteet tai terveystarkastukset.

Kuva 8 Kyky suorittaa vaativia kemikaalisukellustehtäviä 4/2023

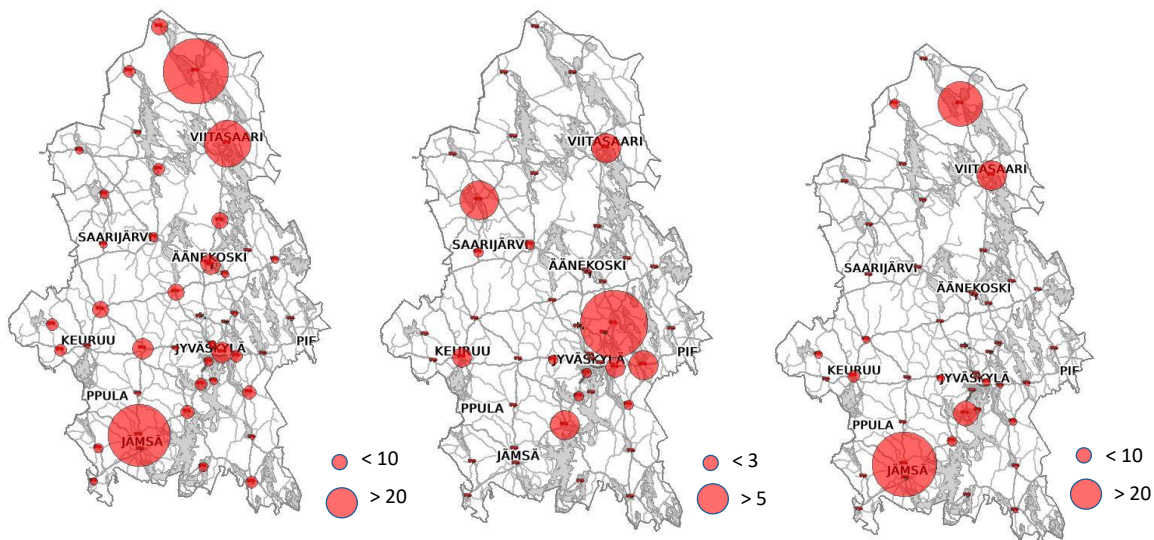

Kuva 7 Kyky suorittaa vaativia korkealla työskentelyn tehtäviä 4/2023

Kuva 9 kyky suorittaa vaativia pintapelastustehtäviä 4/2023

Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa suorituskykyä perustehtäviin ja pelastustoimen muihin tehtäviin. Kuvista 10–12 voidaan havaita, että perustehtävien suorituskyky on vahvaa erityisesti pohjoisen Keski-Suomen alueella sekä Jämsän seudulla. Pintapelastuksen perustehtävien suorituskyky on vahvinta Hankasalmella, Laukaassa sekä Karstulassa.

Kuva 10 Kyky suorittaa pelastustoimen perustehtäviä

Kuva 12 Kyky suorittaa pintapelastuksen perustehtäviä

Kuva 11 Kyky osallistua pelastustoimen muihin tehtäviin

Pelastuslaitoksen pelastuspalveluiden kyky tuottaa lainsäädännön mukaisia palveluita, vaikuttaa olevan vahvaa pääsääntöisesti Jyvässeudulla ja lisäksi keskisuuren kuntien alueilla. Savusukelluksen vaativien tehtävien osalta pienissä kunnissa on pääsääntöisesti vain muutamia vaativiin tehtäviin kykenevä, muissa vaativissa tehtävissä suorituskyvykyys keskittyy suuremmille paikkakunnille. Pelastuslaitoksen perustehtäviin ja muihin tehtäviin henkilöstöä vaikuttaa riittävän kohtuullisen hyvin. Heikoimmalta suorituskyky vaikuttaa tarkastelun perusteella olevan luoteisessa Keski-Suomessa.

Tarpeet ja tavoitteet

Edellä esitetyn perusteella Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee jatkossa huolehtia erityisesti vaativiin tehtäviin kykenevän henkilöstön riittävydestä koko maakunnan alueella. Lisäksi riittävästä henkilöstömäärästä tulee huolehtia, jotta kyetään toimimaan pitkäkestoisissa ja suurissa tilanteissa koko maakunnan alueella.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu mitoitetaan paloasemaluokituksen ja suorituskyykyvaatimusten mukaisesti.
- Pelastuslaitos kehittää työnantajankuvaa sekä keinoja henkilöstön houkuttelevuuden, veto- ja pitovoiman lisäämiseksi.
- Päätoimista henkilöstöresurssia lisätään palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Tavoitteena on lisätä sopimushenkilöstön määrää panostamalla rekrytointiin sekä yhteistyöhön kuntien ja hyvinvointialueen eri toimialojen välillä.
- Pyritään lisäämään nuoriso-osastojen lukumäärää.
- Pelastuslaitoksen omavalvontasuunnitelman mukaisesti valvotaan sisäisten toimenpiteiden toteutumista.

Kehittämistarve

Selvityksen perusteella pelastuslaitoksen sopimushenkilöstön harjoituksiin ja terveystarkastuksien sujuvuuteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Sopimushenkilöstöön kohdistuvaa pito - ja vetovoimaa kehitetään niin, että sopimushenkilöstö vahvistuu koko maakunnan alueella. Lisäksi tiivistetään yhteistyötä hyvinvointialueen henkilöstön osallistamisesta palokuntatoimintaan.

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilövoimavarojen osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä ohjaa henkilöstökoulutuksen yleissuunnitelma, joka laaditaan vuosittain. Tämän henkilöstökoulutuksen yleissuunnitelman tarkoituksena on linjata Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilöstökoulutuksen yleiset tavoitteet, painopistealueet ja toimintaperiaatteet kalenterivuodeksi kerrallaan.

Pelastuslaitoksella on käytössä pääkouluttajajärjestelmä. Pääkouluttajat vastaavat oman osa-alueensa osalta osaamisen kehittämisestä laatimalla 3-vuotissuunnitelman ja tämän jälkeen toteuttamissuunnitelmat vuosittain.

Paloasemille on laadittu päiväpalveluohjelma, joilla ohjataan toimintaa ja mahdollistetaan osaamisen kehittäminen.

Keski-Suomen pelastuslaitos tavoitteena on profiloitua henkilöstön osaamisen kehittäjänä suunnannäyttäjäksi pelastustoimessa. Pelastuslaitoksen koulutusyksikkö on tärkeässä osassa henkilöstön osaamisen kehittämisessä monella eri tasolla.

Tarpeet ja tavoitteet

Yhteiskunnan muutokset ja teknologian kehittyminen haastavat pelastuslaitoksen osaamisen kehittämistä alati kiihtyvällä tahdilla. Uusi teknologia, mm. aurinkoenergiajärjestelmät, sähkö-, vety- ja kaasuautot luovat pelkästään työturvallisuudelle todellisia haasteita, joihin pitää reagoida osaamisen kehittämistä suunniteltaessa.

Koulutusyksikön kehittäminen ja nostaminen uudelle tasolle on pelastuslaitoksen selkeä yhteinen tavoite ja sen kautta pelastuslaitos tarjoaa työntekijöille lisämahdollisuutta kehittää omaa ja koko pelastuslaitoksen osaamista valtakunnallisesti korkealle tasolle.

Päätös palvelutasosta

- Ylläpidetään ja kehitetään pääkouluttajajärjestelmää vastaamaan sisäisen ja ulkoisen koulutuksen haasteisiin muuttuvassa toimintaympäristössä
- Kehitetään koulutusyksikön toimintaa niin, että pelastuslaitos tarjoaa pelastustoimen osaamisenkehittämisen palveluita myös kansallisesti.
- Kehitetään Seppälän koulutuspalloasemaa sekä Tikkakosken harjoitusalueita yhteistyössä puolustusvoimien kanssa kohti kokonaisvaltaista harjoituskeskusta, jossa koulutetaan pelastusalan ammattilaisia, sopimushenkilöstöä sekä eri viranomaistahoja ja yhteistyökumppaneita.

Kehittämistarve

Kehittämistarpeita on osaamisen mittaamisessa ja laadun kehittämisessä. Pelastuslaitos kehittää mittarit ja palautejärjestelmät, joilla seurataan osaamisen kehittymistä sekä koulutustapahtuman laatua. Tällä tavoin mahdollistetaan työntekijöille ja sopimushenkilöstölle osaamistaan kehittäminen. Kouluttajien osaamiseen panostetaan ja harjoitteluolosuhteet rakennetaan vastaamaan tämän päivän haasteisiin.

Valmistuvien pelastajien kädentaitojen heikkeneminen ja käytännön harjoitustuntien väheneminen opiskelun aikana on valtakunnallisesti tunnustettu haaste. Tähän haasteeseen reagoidaan jo

perehdytysvaiheessa ja siihen laaditaan selkeä suunnitelma, kuinka osaamisen kehittyminen jatkuu palvelussuhteen aikana.

Pelastuslaitoksissa on osaamista, joka on kasaantunut vain tietyille osalle henkilöstöä ja tulevaisuudessa tällainen osaamisen keskittyminen tulee lisääntymään. Erikoistuminen ei saa kuitenkaan olla itsetarkoitus, sillä yhdessä lisääntyvän työvoimapulan kanssa se voi asettaa isoja haasteita palvelutason ylläpitämisen suhteen.

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysisen toimintakyvyn vaatimukset perustuvat sisäministeriön julkaisuun Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (5/2016). Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu pelastustoiminnan palvelualueen tarkentava ohje täydentämään toimintakykyvaatimuksia.

Vaativiin tehtäviin sekä savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin nimetyt henkilöt suorittavat polkupyöräergometrilla tehtynä hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintaa mittaavat osiot sekä lihasvoimaa ja -kestävyyttä mittaavat osiot vuosittain. Perustehtäviin nimetyt henkilöt suorittavat nämä testit joka toinen vuosi. Vaativiin tehtäviin ja savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin vaaditaan sisäministeriön julkaisun 5/2016 mukaiset indeksit. Perustehtävissä toimimiseen ei ole asetettu indeksivaatimusta. Terveiden ja toimintakyvyn säilymisen näkökulmasta fyysisen toimintakyvyn tason tulisi vähintään vastata FireFit-indeksin arvoa 2.

Päätös palvelutasosta

- Fyysisen toimintakyvyn vähimmäistasona on, että henkilö on nimetty perustehtäviin ja osallistunut terveystarkastuksiin työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti.
- Perustehtäviin nimeäminen edellyttää toimintakykyä mittaavien testien suorittamista joka toinen vuosi.
- Henkilöstön fyysistä toimintakykyä tuetaan ja seurataan säännöllisesti.

Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Kalustoon liittyvät riskit koskevat ennen kaikkea ajoneuvojen ja kaluston ikääntymistä, jotka ilmenevät kunnossapitotarpeen lisääntymisenä ja kaluston toiminnallisena epävarmuutena. Kunnossapitoa vaikeuttavat erilaisten varaosien vaikeutunut saanti esimerkiksi koronasta, Ukrainan sodasta ja kustannusten noususta johtuen. Lisäksi uusien ajoneuvojen toimitusajat ovat merkittävästi pidentyneet edellä mainituista syistä.

Kalustoriskien seurauksena voidaan nähdä palvelukyvyn osittainen heikkeneminen tai lamaantuminen, mikäli kalusto rikkoontuu ja niiden korjaaminen ei onnistu varaosasaatavuuden vuoksi. Ikääntyneen kaluston korjaus -ja ylläpito kustannukset kasvavat. Lisäksi työturvallisuusriskit kasvavat ikääntyneestä kalustosta johtuen sekä mahdollisesti heikentää työnantajakuvaa.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on käytössä 92 raskasta ajoneuvoa. Sammutus- ja säiliösammutusautojen keski-ikä on 21 vuotta ja säiliöautojen 22 vuotta. Johtamiskäyttöön varusteltuja ajoneuvoja on seitsemän ja näiden keski-ikä on yhdeksän vuotta.

Tarpeet ja tavoitteet

Ajoneuvokaluston järjestelmällinen uusiminen on perusteltua toimintavarmuuden turvaamiseksi. Tämä edellyttää investointitason säilyttämistä vähintään vuoden 2023 tasolla. Suurin korjausvelka on sammutus- ja säiliöautoissa sekä miehistöautoissa. Näitä tulee uusia vähintään viisi kappaletta vuosittain.

Päätös palvelutasosta

- Kaluston sijainti ja laatu määritellään paloasemaluokituksen perusteella.
- Kaluston toimintavarmuus ja soveltuvuus varmistetaan kaluston kierrätysuunnitelmalla ja riittävällä investointitasolla.
- Raskaita ajoneuvoja uusitaan vuosittain vähintään viisi kappaletta.
- Henkilö- ja miehistöautoja uusitaan vuosittain vähintään viisi kappaletta.
- Keski-Suomen pelastuslaitos ylläpitää omaa korjaamotoimintaa varautumisen ja valmiusorganisaation näkökulmasta.

Kehittämistarve

Ajoneuvokaluston kierrättämistä on syytä tehostaa jatkossa. Ajoneuvojen kierto on huomioitava jo uutta ajoneuvoa hankittaessa niin, että erilaiset rakenneratkaisut mahdollistavat ajoneuvon monipuolisen käytön pelastuslaitoksen eri asemapaikoilla.

Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Tilariskeinä voidaan nähdä rakennusten käyttöikä, mahdolliset sisäilmaongelmat, kiinteistöjen hallinta ja ylläpito. Toimipisteriskeinä puolestaan voidaan nähdä tilaturvallisuuslaitteiden

ajantasaisuus, kiinteistön omistussuhteet sekä toimistotilojen ahtaus. Myös paloasemien sijainti suhteessa asetettuihin tavoitteisiin voidaan nähdä palvelutuotantokykyyn liittyvänä riskinä niin normaalitilanteessa kuin häiriö- ja poikkeusoloissa. Lisäksi sopimuspalokuntatoiminnan jatkuvuuden ja houkuttelevuuden kannalta on erityisen tärkeää, että paloasemat ovat viihtyisiä ja niissä on erilaisia harrastusmahdollisuuksia.

Päätös palvelutasosta

- Paloasemakiinteistöjen peruskorjaukset ja uudisrakentaminen toteutetaan suunnitelmallisesti niin, että henkilöstöllä on käytössään terveysturvalliset ja toiminnan kannalta asianmukaiset tilat.
- Tilaturvallisuuden ja sen jatkuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.
- Hyvinvointialue selvittää ratkaisuja pelastuslaitoksen hallinnon toimitilojen ahtauteen.
- Hyvinvointialue pyrkii vaikuttamaan omalla toiminnallaan siihen, että pelastuslaitoksen kriittiset kiinteistöt siirtyvät Hyvinvointialueen omistukseen.
- Pelastuslaitos kehittää toimintaansa vastaamaan vakavien häiriötilanteiden ja sotilaallisen voimankäytön riskianalyseissä esiin nousseita suorituskykyvaatimuksia paloasemaverkostossa.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos on palkannut koordinaattorin uusien paloasemahankkeiden kustannustehokkuuden ja tila- ja käyttötarkoituksen sekä elinkaaren hallinnan varmistamiseksi. Koordinaattorin tehtävänä on huolehtia yhteistyössä hyvinvointialueen konsernipalveluiden tilapalveluyksikön kanssa uusien paloasemien asianmukaisesta rakentamisesta ja olemassa olevien saneerauksista hyvinvointialueen ja pelastuslaitoksen toiminnan etujen näkökulmasta. Tarkoituksenmukaista olisi vakinaistaa kyseinen tehtävä, koska uusia paloasemahankkeita ja saneerauskohteita valmistellaan vuosittain.

Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella valmius savusukelluksen vaativiin tehtäviin pyritään lähtökohtaisesti pitämään kaikilla paloasemilla. Toimintakykyvaatimusten tiukentuminen ja henkilöstön väheneminen aiheuttaa kuitenkin sen, että valmiutta ei pystytä takaamaan jokaisella asemilla. Paloasemaluokitus ja suorituskykyvaatimukset tulevat jatkossa ohjaamaan vaatimuksia jokaisen paloaseman osalta. Sopimushenkilöstölle mahdollistetaan kouluttautuminen vaativiin tehtäviin asemapaikasta riippumatta.

Päätös palvelutasosta

- Kyky pelastustoimen vaativiin tehtäviin määräytyy suorituskykyvaatimusten mukaisesti määrätyillä paloasemalla.
- Kyky savusukelluksen vaativiin tehtäviin pyritään järjestämään kaikilta Keski-Suomen pelastuslaitoksen paloasemilta.
- Pelastuslaitoksessa kehitetään ja koulutetaan vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä.

Kehittämistarve

Savusukellusvalmiuden vaihtelun vuoksi on tarkoituksenmukaista kouluttaa koko henkilöstölle vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä. Näiden menetelmien kouluttaminen tukee henkilöstön kykyä toimia alueilla, joissa toimintakykyisen henkilöstön määrä aiheuttaa haasteita.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen voimassa olevan vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelman mukaisesti valmius on määritelty neljälle eri tasolle. Tasojen sijoituksessa on huomioitu alueella vallitsevat riskit sekä maantieteellinen etäisyys.

Vaativin 4. tason valmius on sijoitettu Jyväskylän, Jämsän ja Äänekosken päätoimiselle henkilöstölle. Näiden asemien yhteydessä toimivia sopimuspalokuntien henkilöstöä on myös koulutettu vaativiin CBRNE-tehtäviin.

Tason 3 paloasemilla tulee suoriutua kemikaalisukellustehtävistä. Tason 3 asemia ovat Joutsa, Hankasalmi, Laukaa, Keuruu, Saarijärvi, ja Viitasaari.

Muut paloasemat sijoittuvat tasoille 1 ja 2. Näiden tasojen kykyvaatimuksena on henkeä pelastavat ensitoimenpiteet, kohteen tiedustelu sekä tukitoimintojen ylläpito.

Tasoille on määritelty erityiset koulutus- ja kalustovaatimukset, jotka huomioidaan koulutussuunnittelussa ja kalustohankinnoissa. Pelastuslaitoksen kalustollinen ja koulutuksellinen valmius CBRNE-tehtävien osalta on hyvällä tasolla. CBRNE-onnettomuuksiin varaudutaan yhteistyössä muun muassa puolustusvoimien, poliisin ja toiminnanharjoittajien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksen kemikaalisukellusvalmius järjestetään siten, että vaativiin 4. tason kemikaalitehtäviin vaadittava suorituskky pyritään järjestämään Jyväskylän, Jämsän ja Äänekosken paloasemilta.
- Hankasalmen, Joutsan, Keuruun, Laukaan, Saarijärven ja Viitasaaren paloasemilla pyritään järjestämään suorituskkyvaatimusten mukainen 3. tason kemikaalisukellusvalmius.
- Perustason (tasot 1 ja 2) valmius pyritään järjestämään muilta paloasemilta.
- Vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma päivitetään osaksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaa.
- Yhteistyötä puolustusvoimien ja poliisin kanssa ylläpidetään ja kehitetään.

Kehittämistarve

Vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelmaan liittyy päivitystarve. Tarkoituksenmukaista olisi yhdistää samalla öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma sekä vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma yhdeksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaksi. CBRNE-valmiuden kehittämistä on tarpeen yhteistyössä puolustusvoimien ja Ilmasotakoulun kanssa.

Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella sijaitsee paljon vesistöjä. Tämän vuoksi on syytä järjestää valmius pintapelastukseen ja pyrkiä ylläpitämään sitä kaikilla pelastuslaitoksen paloasemilla. Välitön vesisukellusvalmius järjestetään pääsääntöisesti Jyväskylässä.

Venekalustoa on sijoitettuna kaikille suurempien vesistöjen äärellä oleville paloasemille. Venekalusto perustuu pääasiassa öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisiin sijoituksiin ja luokituksiin. E-luokan vene on sijoitettu Jyväskylään. D-luokan veneet löytyvät Jyväskylästä, Laukaasta, Äänekoskelta ja Kivijärveltä. A- ja B-luokan veneitä on sijoitettu tasaisesti maakunnan alueelle.

Vesialueiden valmiutta vahvistetaan paikallisten järvipelastusyhdistysten kanssa laadittujen yhteistoimintasopimusten mukaisesti. Järvipelastajien tukikohdat sijaitsevat Jyväskylässä, Jämsässä, Korpilahdella, Laukaassa, Suolahdessa, Konnevedellä ja Viitasaarella.

Päätös palvelutasosta

- Keskuspaloasemalla pyritään järjestämään kaikissa tilanteissa Pelastussukellusohjeen (sisäministeriön julkaisu 48/2007) mukainen välitön vesisukellusvalmius.
- Pintapelastusvalmius järjestetään paloasemaluokituksen mukaisilla paloasemilla.
- Yhteistyötä järvipelastusyhdistysten kanssa ylläpidetään ja kehitetään.
- Venekaluston laatu ja sijoitus tarkastellaan palvelutasopäätöskaudella. Venekalusto sijoitetaan tarvittaessa uudelleen huomioiden alueen tarpeet.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma. Öljyntorjuntavalmius paloasemilla perustuu kolmeen tasoon. Tason 1 valmius järjestetään jokaiselta paloasemalta. Valmius mahdollistaa pienen öljyvahingon torjunnan itsenäisesti sekä laajemman vahingon ensitoimenpiteiden aloittamisen. Tason 2 paloasemat kykenevät vastaamaan keskisuuriin onnettomuuksiin ja valmius tällaisiin tehtäviin järjestetään Hankasalmen, Joutsan, Jämsän, Keuruun, Laukaan, Pihtiputaan, Saarijärven ja Äänekosken paloasemilla.

Öljyvahinkojen torjunnan korkein taso järjestetään Jyväskylän ja Viitasaaren paloasemille. Tasolla 3 tarkoitetaan valmiutta, jossa puomi- ja imetyskalusto on sijoitettu erillisiin kontteihin ja on näin ollen nopeasti siirrettävissä maakunnan alueella sekä tarvittaessa myös toisen pelastuslaitoksen alueelle.

Suuret öljyn varastoiijat ovat varautuneet pelastuslain (379/2011) mukaisesti öljyvahinkojen torjuntaan. Toiminnanharjoittajien varautuminen tapahtuu pelastuslaitoksen ohjauksen mukaisesti. Öljyn varastoiijat harjoittelevat torjuntatoimenpiteitä säännöllisesti yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Öljynsuojarahasto on pääsääntöisesti rahoittanut öljyntorjunnan hankintoja, koulutusta ja harjoittelua, sekä vahingontorjuntakuluja vuoden 2022 loppuun saakka. Öljysuojarahasto lakkautetaan vuoden 2023 loppuun mennessä. Tilalle on perustettu uusi ympäristövahinkorahasto. Ympäristövahinkorahasto myöntää korvauksia ainoastaan sattuneisiin vahinkoihin. Tämä aiheuttaa jatkossa haasteita öljyntorjuntavalmiuden ylläpidon ja kehittämisen osalta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää öljyntorjuntavalmiutta öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti, sekä suorittaa siihen tarvittavat kalustohankinnat erillisen hankintasuunnitelman mukaisesti.
- Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma päivitetään osaksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaa palvelutasopäätöskauden aikana.
- Pelastuslaitos varautuu öljyvahinkoihin riskikohteissa yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa sekä valvoo suurien öljyvarastojen torjuntavalmiutta pelastuslain (379/2011) 22 a § ja 22 b § mukaisesti.

Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä

Korkealta pelastamisen valmius määräytyy putoamisvaarallisella alueella työskentelyn ohjeohjeiden (PVAT) mukaan. Pelastuslaitoksen PVAT-taso mukailee sisäministeriön julkaisun (2021:6) mukaisia tasoja. PVAT-tasoja käytetään myös paloasemaluokittelussa, johon vaikuttavat erityiset taitovaatimukset sekä käytettävissä oleva kalustoon. Perusosaamisen lähtökohtana on turvallinen toiminta putoamisvaarallisella alueella. PVAT-tasojen 1-3 osaamisen saavuttamisen perusteena pidetään Sisäministeriön PVAT julkaisun mukaisia vaatimuksia. Taso 1 pyritään järjestämään kaikille pelastuslaitoksen paloasemille. Tason 2 puolestaan pyritään järjestämään Jyväskylässä ja Äänekoskella.

Päätös palvelutasosta

- Korkealta pelastamisen vaativissa tehtävissä pyritään siihen, että Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella on kyky toimia pelastusryhmänä PVAT-tasolla 2.
- Toimintaa ohjaa Keski-Suomen pelastuslaitoksen putoamissuojainsuunnitelmaa, joka päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.

Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista, pumpuista ja ajoneuvoista

Pelastuslaitoksen sammutusvesisuunnitelma on päivitetty vuonna 2020. Tämän lisäksi vuonna 2022 on laadittu suunnitelma pelastusyksiköiden sijoittamisesta resurssiviisaasti. Pelastusyksiihin on

sijoitettu pumppu- ja letkukalustoa siten, että ne pystyvät toimimaan mahdollisimman omatoimisesti myös poikkeusoloissa. Suunnitelmassa otetaan kantaa muun muassa säiliöautojen sijoitteluun pelastuslaitoksen alueella.

Sammutusvesisuunnitelma edellyttää jatkuvaa päivittämistä ja siinä huomioidaan vesilähteet, vedenkuljetus- ja vedensiirtokalusto, sekä niiden sijoittelu tarkoituksenmukaisesti alueen riskit huomioiden. Vedenkuljetukseen tarkoitettua ajoneuvokalustoa on uusittava säännöllisesti ja uusittavat säiliöautot hankitaan mahdollisimman suurilla ja tarkoituksenmukaisilla vesisäilöillä. Palokunnat, joiden hälytysryhmien koko on pieni, pyritään varustamaan sammutusyksikön sijaan säiliösammutusyksiköillä, jotta lisävedentarve pystytään turvaamaan.

Päätös palvelutasosta

- Sammutusvesisuunnitelma päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.
- Ajoneuvokaluston sijoittelussa huomioidaan vedenkuljetustarve alueittain sekä kyseisten paloasemien henkilövahvuudet.
- Kalustohankinnat huomioivat sammutusveden tarpeet alueittain.

Kehittämistarve

Paloasemaluokituksen tulee ottaa kantaa alueelliseen sammutusveden tarpeeseen ja käytäntöihin vaatimustasojen täyttämiseksi. Ajoneuvokaluston sijoittelua tulee kehittää edelleen vastaamaan paloasemaluokituksen vaatimuksia.

Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Pelastuslaitoksella on valmius suorittaa maastopalotehtäviä jokaiselta paloasemalta. Maastopelastustehtävien edellyttämä kyky on vähintään jokaisessa paloasemaryhmässä. Maastopelastukseen ja maastopaloihin käytettävää kalustoa on sijoitettu kattavasti koko pelastuslaitoksen alueelle.

Maanalaisten kohteiden pelastustoimintaan on varauduttu niillä paloasemilla, joiden toiminta-alueella kyseiset kohteet sijaitsevat. Varautuminen käsittää kalustollista ja koulutuksellista panostusta näille asemille.

Päätös palvelutasosta

- Maastopelastukseen ja maastopaloihin vaadittavaa kalustoa ylläpidetään ja kehitetään suunnitelmallisesti.
- Henkilöstöä koulutetaan paikalliset riskit huomioiden ja osaamista laajennetaan riskikohteiden lähialueella sijaitseville paloasemille.

Kehittämistarve

Maanalaisten tilojen pelastustoiminnan osalta tarvitaan lisää koulutusta ja koulutusta on syytä laajentaa useammalle paloasemalle. Maastopelastuksessa käytettävää kalustoa tulee jatkossa uusia niin, että huomioidaan paremmin suorituskyky monipuolisesti erilaisissa maasto- ja sääolosuhteissa.

4.2.3. Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslain (379/2011) 34 §:n mukainen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä perustuu Keski-Suomessa neljään tasoon: päivystävä päällikkö, päivystävä kenttäpalomestari, tilanne- ja johtokeskuksen päivystä palomestari sekä päätoiminen alipäällystöviranhaltija. Tällä järjestelyllä pelastuslaitos kykenee johtamistoiminnallaan vastaamaan erilaisiin häiriötilanteisiin ja järjestää kattavan pelastustoiminnan johtamisvalmiuden ajalle, jolloin tapahtuu n. 2/3 kaikista onnettomuuksista.

Äkilliset poissaolot ja muut vastaavat syyt aiheuttavat, ettei johtamisjärjestelmä ole aukoton. Minimissään päällystön johtamisvalmius toteutetaan kaikissa tilanteissa kahden päivystävän kenttäpalomestarin (P31 ja P32), tilanne- ja johtokeskuksen päivystävä palomestari (P30) ja päivystävän päällikön (P2) toimesta.

Pelastustoiminnan johtamista ohjaavana asiakirjana on Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtamisen yleisohje. Pelastustoiminnan johtamisen yleisohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa pelastustoiminnan johtamisen käsitteitä ja menettelytapoja eri johtamistasoilla. Ohje toimii myös osana perehdytysmateriaalia Keski-Suomen pelastuslaitoksen uusille työntekijöille. Lisäksi ohje sitoo yhteen täydentävinä asiakirjoina olevat onnettomuustyyppikohtaiset asiakirjat pelastustoimen suunnitelmakokonaisuuteen.

Yhteistyöalueen tilannekeskuksen tarpeet ja tavoitteet

Valtioneuvoston asetus valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisesta tulee voimaan 1.1.2024. Tällä hetkellä vielä luonnosvaiheessa olevan asetuksen mukaan Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa jatkossa yhteistyöalueen (Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon) pelastuslaitosten alueellisista tilanne- ja johtokeskusjärjestelyistä.

Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen tehtäviä ovat hyvinvointialueiden omien tilanne- ja johtokeskusten tukeminen, hyvinvointialueiden pelastustoimen alueellisen tilannekuvan kokoaminen, analysointi, ennakointi ja johtopäätösten tekeminen sekä tilannekuvan jakaminen kaikissa turvallisuustilanteissa.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan hyvä taso saavutetaan johtamisen jatkuvuuden varmistamisella kaikilla toiminnan tasoilla, ajantasaisilla suunnitelmissa, laajoilla yhteistoimintaverkostoilla sekä riittävällä pelastushenkilöstöllä ja –kalustolla. Lisäksi johtamisen ylläpito edellyttää kouluttamista ja harjoittelua.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoiminnan johtaminen toteutetaan kaikkina vuorokaudenaikoina niin, että valmiudessa ovat tilanne- ja johtokeskuksen päivystävä palomestari (P30), päivystävät kenttäpalomestarit (P31 ja P32) sekä päivystävä päällikkö (P2), joka toimii virka-ajan ulkopuolella vapaamuotoisessa varallaolossa.
- Päivystävien palomestareiden (P33 ja P34) johtamisvalmius pyritään järjestämään kaikkina viikonpäivinä klo 8–20 välisenä aikana.
- Keski-Suomen tilanne- ja johtokeskuksen ja muiden viranomaisten johtoelinten välinen yhteistoiminta on saumatonta sekä johtokeskustyöskentelystä on laadittu toimintaohjeet.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskus on tiloissa, joissa johtamistoiminta on mahdollista toteuttaa tehokkaasti kaikissa tilanteissa, myös sotilaallisen uhan aikana.
- Pelastustoiminnan johtamisen yleisohje päivitetään säännöllisesti toiminnan ja/tai toimintaa ohjaavan lainsäädännön muuttuessa.

4.2.4. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella ei ole sovittu palveluiden järjestämisvastuun siirroista muille hyvinvointialueille.

4.2.5. Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelutason nykytilan kuvaus

Virka-apupyynnöt käsitellään tapauskohtaisesti ja apua pyritään antamaan aina tarvittaessa. Kiireellisissä pyynnöissä päätöksen tekee päivystävä päällikkö P2. Kiireettömien pyyntöjen osalta päätöksen tekee se pelastuslaitoksen viranhaltija, jonka vastuualueelle asia kuuluu.

Perinteisesti virka-apua on annettu poliisille. Myös kunnan viranomaisille on tarjottu virka-apua pyydettyä. Virka-avun antaminen Keski-Suomen alueella on joustavaa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tarjoaa virka-apua pelastuslain (379/2011) 50 §:n mukaisesti.
- Yhteistyötä eri viranomaisten kanssa kehitetään.

4.2.6. Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksella on koulutettua henkilöstöä kansainvälisen pelastustoiminnan tehtäviin. Erillistä materiaalia näihin operaatioihin ei ole hankittu. Ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen suunnitelmat vaativat päivittämistä. Yhteistyötä on tarkoituksenmukaista kehittää yhteistyöalueen pelastuslaitosten kesken.

Päätös palvelutasosta

- Kansainvälistä yhteistyötä koskevat suunnitelmat pidetään ajan tasalla.
- Yhteistyötä kehitetään yhteistyöalueiden pelastuslaitosten kesken.
- Mahdollistetaan henkilöstön kouluttautumista kansainvälisiin tehtäviin.

Kehittämistarve

Kansainvälistä pelastustoimintaa tulee kehittää sekä pelastuslaitoksen sisällä että laajemmin yhteistyöalueella. Pelastuslaitoksen kansainvälisen pelastustoimintaan koulutettua resurssia tulee hyödyntää osaamisen jalkauttamisessa ja toiminnan kehittämisessä.

4.3. Pelastustoiminnan suunnitelmat

4.3.1. Hälytysohje

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksen hälytysohjeet ja vasteet on laadittu ERICA-tietojärjestelmään Pelastustoimen tehtäväkäsittely hätäkeskuksessa -ohjeen muodostamiin tehtävälajeihin vastaten. Ohjetta sovelletaan pelastustoimen tehtävien käsittelyyn, riskinarviointiin sekä tehtävien kiireellisyyden määrittämisessä. Kiireellisiin tehtäviin pelastuslaitoksen vastemallit vastaavat siten, että asiakas saa mahdollisimman nopeasti parhaimman mahdollisen avun. Sen takaamiseksi pelastuslaitoksen vastemallit on rakennettu siten, että nopean tavoittamisen (nopeimmin kohteen tavoittavan paloaseman soveltuva yksikkö) lisäksi huomioidaan suorittamiseen vaadittavat kyvykkyydet. Kyvykkyyksiä täydennetään ympäröiviltä paloasemilta, jotta tehtävä voidaan suorittaa turvallisesti ja tehokkaasti. Kiireettömät tehtävät ohjataan päivystävän palomestarille, joka määrittelee tehtävän suorittavan yksikön/yksiköt

Pelastuslaitoksen hälytysohjeessa huomioidaan yksiköiden hyödyntäminen niin, että kohteeseen hälytetään lähin tarkoituksenmukainen yksikkö, vaikka se olisi toiselta pelastustoimen alueelta. Pelastustoiminnan johtaja hälytetään aina siltä alueelta, jossa onnettomuus on saanut alkunsa.

Päätös palvelutasosta

- Hälytysohjetta ylläpidetään ja tarkastellaan jokaisen tehtävälajin osalta sekä korjataan tarvittaessa siten, että saadaan hälytettyä tarkoituksenmukainen vaste, joka vastaa tehokkaan pelastustoiminnan vaatimuksiin.
- Yhteistyöalueiden muodostamisen myötä vuoden 2024 alusta tullaan sovittamaan yhteistyöalueen pelastuslaitosten vastesuunnittelua yhdenmukaisempaan suuntaan huomioiden myös kansalliset vaatimukset.

4.3.1.1. Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on yhteistoimintasopimukset viereisten pelastuslaitosten kanssa. Keski-Suomen pelastuslaitos tekee yhteistoimintasopimukseen perustuvaa yhteistyötä Pirkanmaan, Päijät-Hämeen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitosten kanssa. Yhteistoimintasopimuksissa sovitut asiat on huomioitu hälytysohjeessa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitosten väliset yhteistoimintasuunnitelmat päivitetään ja tarkastetaan tarvittaessa vähintään kerran palvelutasopäätöskauden aikana.
- Yhteistyötä kehitetään niin, että resursseja voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti ja kohteeseen hälytetään aina lähin tarkoituksenmukainen yksikkö hyvinvointialueen rajoista riippumatta.

4.3.1.2. Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on laadittu yhteistyösopimukset puolustusvoimien kanssa. Yleissopimus on tehty Panssariprikaatin kanssa ja paikalliset sopimukset Keski-Suomen alueella toimivien joukko-osastojen ja toimipisteiden kanssa.

Ympäristöviranomaisten kanssa yhteistyötä tehdään ympäristövahinkojen torjunnan suunnittelussa sekä patoturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Pelastusviranomaiset antavat lausunnot patoja

koskevista asioista ja osallistuvat patotarkastuksiin yhdessä ELY-keskuksen ja kunnan viranomaisten kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Puolustusvoimien kanssa laaditut yhteistyösuunnitelmat päivitetään tarvittaessa tai vähintään kerran palvelutasopäätöskauden aikana.
- Pelastuslaitos laatii ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa.

4.3.2. Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastustoiminnan onnettomuusuhkien edellyttämät ja sen johtamista koskevat suunnitelmat ovat pääasiassa ajan tasalla. Suunnitelmat edellyttävät lainsäädännöllistä tarkastelua lähinnä pelastus- ja hätäkeskuslain päivityksen myötä. Pelastuslain päivitykset astuvat voimaan vuoden 2024 alussa ja sen perusteella asetettavat asetukset vastaavasti vuoden 2024 kuluessa.

Pelastustoiminnan johtamista koskeva suunnitelma tulee yhteensovittaa muodostettavan yhteistyöalueen johtamissuunnitelman kanssa. Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimi, Keski-Suomen pelastuslaitos, muodostaa yhteistyöalueen Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksien kanssa.

Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu metsäpalojen torjuntasuunnitelma, joka edellyttää päivittämistä palvelutasopäätöskauden aikana.

Päätös palvelutasosta

- Suunnitelmat päivitetään tarvittaessa tai lakimuutosten edellyttäessä palvelutasopäätöskauden aikana.
- Johtamista koskevat sopimukset päivitetään ja yhteensovitetaan yhteistyöalueen suunnitelmien kanssa.
- Metsäpalojen torjuntasuunnitelma päivitetään palvelutasopäätöskauden aikana.

4.3.3. Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Erityistä vaaraa aiheuttavat kohteet

Pelastuslaitoksella on velvoite laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, joka perustuu pelastuslain (379/2011) 48 §:ään. Sen perusteella pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa laatia ulkoinen pelastussuunnitelma alueista tai toiminnoista, joihin liittyy erityinen onnettomuusriski.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella on seitsemän turvallisuusselvityslaitosta, joihin on laadittu Pelastuslain vaatimusten mukaiset ulkoiset pelastussuunnitelmat. Suunnittelu vaatii henkilöstöresurssia, koska suunnitelmat tulee päivittää vähintään kolmen vuoden väliajoin. Lisäksi tuotantolaitoksen toimintaa seurataan aktiivisesti ja tarpeen vaatiessa pelastussuunnitelmaa korjataan ja päivitetään. Laitoksen seurannassa on lisäksi otettava huomioon mahdolliset muutokset laitoksen toiminnassa tai pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa.

Suunnitelman laadintaprosessiin liittyy alueen kuuleminen ja turvallisuustiedotteen laadinta ja sen jakaminen vaara-alueen asukkaille ja toimijoille. Turvallisuustiedote uusitaan vähintään viiden vuoden välein tai vaihtoehtoisesti tilanteissa, joissa ulkoisiin pelastussuunnitelmiin tehdään oleellisia muutoksia.

Suunnitelmien toimivuutta testataan säännöllisesti kolmen vuoden välein järjestettävässä suuronnettomuusharjoituksessa, jonka suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat toiminnanharjoittaja, yhteistyöviranomaiset ja pelastuslaitoksen asiantuntija. Ulkoista pelastussuunnitelman laadintaa ja siihen liittyvää prosessia valvoo Aluehallintovirasto, prosessi on esitetty seuraavassa kaaviossa.

Kuva 13 Kaavio ulkoisen pelastussuunnitelman laadintaprosessista, lähde: SM:n julkaisu 21:2; Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen

Valvonta

Turvallisuusselvityskohteiden kemikaaliturvallisuutta valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Pelastusviranomaisen puolestaan valvoo kohteissa pelastuslain 2. ja 3. luvun sääösten noudattamista pelastuslaitoksen valvontasuunnitelman mukaisesti. Pelastusviranomaisen osallistuu lisäksi Tukesin suorittamiin tarkastuksiin.

Ulkoisen pelastussuunnitelma

Ulkoisten pelastussuunnitelmien laatiminen on osa laajempaa riskienhallintaa. Ulkoisen pelastussuunnitelma toimii onnettomuustilanteessa pelastustoiminnan johtamisen työkaluna, koska se tukee pelastustehtävien aikaista johtamista. Ulkoisen pelastussuunnitelma lisää myös pelastuslaitoksen kohdetuntemusta ja ohjaa suuronnettomuusharjoittelua ja sitä voidaan hyödyntää myös pelastustoiminnan osaamisen kehittämisessä. Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen on pelastuslaitoksen vastuulla. Se toteutetaan yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajan ja eri viranomaisten sekä alueen asukkaisen ja toimijoiden kanssa.

Turvallisuustiedote

Turvallisuustiedotteella tarkoitetaan pelastuslaitoksen laatimaa ulkoista pelastussuunnitelmaa, josta tiedotetaan yleisölle pelastuslaitoksen verkkosivuilla ja lisäksi siitä toimitetaan yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa jaettava yleisötiedote. Turvallisuustiedotteen valmisteluvaiheessa tulee järjestää asukkaille ja toimijoille mahdollisuus tulla kuulluksi ulkoisen pelastussuunnitelman

sisällöstä. Turvallisuustiedote perustuu sisäministeriön asetukseen ulkoisista pelastussuunnitelmista (1286/2019) 8 §.

Päätös palvelutasosta

- Ulkoiset pelastussuunnitelmat päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.
- Keski-Suomessa tehdään tiivistä yhteistyötä turvallisuusselvityslaitosten kanssa.

4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat (ei asetuksen edellyttämät)

Asetuksen ulkopuolisia suunnitelmia ei ole tunnistettu Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnassa.

4.4. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

4.4.1. Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on voimassa oleva sopimus vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) kanssa vapaaehtoistoimijoiden käyttämiseksi pelastustoimen tehtävillä. Keski-Suomessa sopimuskumppanina on Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen Piiri, joka toimii yhdysjärjestönä sekä koordinoi alueellista toimintaa. Yleissopimuksen lisäksi on laadittu erilliset sopimukset seitsemän paikallisen järvipelastusyhdistyksen kanssa.

Hyvinvointialueiden aloitettua on perusteltua laatia yhteinen pääsopimus hyvinvointialueen ja vapaaehtoisen pelastuspalvelun kesken. Tätä yleissopimusta voidaan tarkentaa toimialakohtaisilla sopimuksilla.

Päätös palvelutasosta

- Ylläpidetään yhteistyösopimusta vapaaehtoisen pelastuspalvelun kanssa ja laaditaan tarvittavat tarkemmat toimialakohtaiset suunnitelmat.
- Ylläpidetään ja kehitetään yhteistyötä paikallisten järvipelastusyhdistysten kanssa.
- Hyödynnetään vapaaehtoistoimijoita palvelujen tuottamisessa laadittujen sopimusten mukaisesti.
- Sopimukset tarkastetaan ja päivitetään tarvittaessa vähintään kerran palvelutasopäätöskauden aikana.

Kehittämistarve

Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä todettiin haasteelliseksi vapaaehtoisten toimijoiden osalta tunnistaa jatkossa selkiyttää eri toimialojen tukitehtävien vastuualueiden jakautuminen. Jatkossa on tavoitteena, että Keski-Suomen hyvinvointialue tekee pääsopimuksen Suomen Punaisen Ristin kanssa, joka selkeyttää kaikille osapuolille toimialakohtaisia tukitarpeita. Pelastustoimen yhteistyön käytännön järjestelyistä sovittaisiin edelleen toimialakohtaisessa suunnitelmassa.

4.4.2. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen alueella on laadittu sopimukset yhteistyöstä vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Yhteistyötä tehdään pelastustoiminnan tehtävien lisäksi harjoittelussa ja toiminnan suunnittelussa. Vapaaehtoisen pelastuspalvelun osalta on sovittu korvauskäytännöistä hälytysperusteisesti. Järvipelastajien toimintaa tuetaan vuosittain maksettavalla valmiuskorvauksella sekä koulutusyhteistyöllä.

Päätös palvelutasosta

- Yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa lisätään yhteisillä harjoituksilla ja hälytystehtävillä laadittujen sopimusten mukaisesti.
- Järvipelastusyhdistyksille maksetaan valmiuskorvaus, jonka suuruus tarkastetaan vuosittain.

Kehittämistarve

Yhteistyötä erityisesti koulutusasioissa voidaan lisätä nykyisestä tasosta. Vapaaehtoistoimijoiden osallistaminen pelastuslaitoksen toimintaan lisää entisestään yhteistyötä ja vapaaehtoistoimijoiden sitoutumista pelastuslaitoksen toimintaan.

4.4.3. Sopimuspalokuntien ja muiden vastaavien terveystarkastukset

Palvelutason nykytilan kuvaus

Sopimushenkilöstölle järjestetään työterveyshuollon lakisääteiset palvelut. Lisäksi sopimushenkilöstö osallistuu määräaikaisiin terveystarkastuksiin kulloinkin voimassa olevat

työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti. Tieto määräaikaistarkastuksista toimitetaan paloasemaryhmästä vastaavalle aluepalomestarille.

Päätös palvelutasosta

- Pelastussukellustehtäviin osallistuvalla henkilöstöllä määräaikaistarkastukset tehdään seuraavasti: alle 40 -vuotiailla pelastustoimintaan osallistuvilla henkilöillä 3 vuoden välein, 40 - 50 -vuotiailla 2 vuoden välein ja yli 50 vuotiailla vuoden välein.
- Perustehtäviin ja muihin pelastustoiminnan tehtäviin nimetyt sopimushenkilöt osallistuvat määräaikaistarkastuksiin kolmen vuoden välein.
- Määräaikaistarkastusten sisältö ja tarkastusvälit käydään läpi vuosittain työterveyshuollon toimintasuunnitelman päivityksen yhteydessä.

4.4.4. Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 56 §:n mukaan pelastuslaitoksen on huolehdittava siitä, että sopimushenkilöstöllä on Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus pelastustoimintaan ja ensivastetoimintaan. Sen lisäksi pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa (Pelastuslaki 39 §). Näiden säädösten toimeenpanemiseksi Keski-Suomen pelastuslaitos hankkii ostopalveluna sopimushenkilöstön peruskoulutukseen kuuluvat kurssit Keski-Suomen Pelastusalan liitolta.

Sopimushenkilöstölle järjestetään Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisia kursseja joko omana toimintana tai ostopalveluna. Osaamisen ja kelpoisuuksien ylläpitämiseksi palokunnille järjestetään harjoituksia, joissa hyödynnetään pelastuslaitoksen pääkouluttajien tekemiä harjoitusten toteuttamissuunnitelmia. Koulutustoiminnan toteutuminen dokumentoidaan.

Perustaitojen ylläpito toteutetaan viikkoharjoituksilla. Viikkoharjoitusten toteuttamista varten sopimuspalokunnat laativat yhdessä paloasemaryhmän päällystön kanssa puolivuositain harjoitusten kausiohjelman kevät- ja syyskaudelle. Harjoitusten kouluttajina toimii niin päätoimista kuin sopimushenkilöstöä. Kelpoisuuden ylläpitoharjoitukset toteutetaan pääasiassa pelastuslaitoksen pääkouluttajien laatimien harjoitusten toteuttamissuunnitelmien mukaan. Sopimushenkilöstön osaamisen kehittämisen suunnittelusta ja koordinoinnista vastaa oman toimensa ohella nimetty aluepalomestari.

Tarpeet ja tavoitteet

Sopimushenkilöstön peruskoulutuksen tavoitteena on varmistaa, että palokunnissa on riittävä määrä kelpoisuusehdot täyttävää sopimushenkilöstöä päällystö-, miehistö- ja alipäällystötehtäviin. Harjoitusten tavoitteena on ylläpitää pelastustoimintaan määriteltyjä henkilöstön kelpoisuuksia sekä ylläpitää ja kehittää peruskoulutuksessa opittua osaamista. Lisäksi mielekkäät harjoitukset parantavat sopimuspalokuntien pito- ja vetoa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitos huolehtii siitä, että sopimushenkilöstöllä on riittävä osaaminen ja kelpoisuus pelastustoimintaan ja ensivasteeseen.

Kehittämistarve

Selvitetään mikä on järkevin, tehokkain ja taloudellisin tapa järjestää palokuntien sopimushenkilöstön opetussuunnitelmien mukaiset kurssit.

Selvitetään mikä on järkevin, käyttäjäystävällisin ja taloudellisen paikka dokumentoida sopimushenkilöstön koulutussuoritteet. Laaditaan valmiita harjoitusten toteuttamissuunnitelmia erilaisten harjoitusten toteuttamiseksi ja tallennetaan ne sellaiseen paikkaan, josta ne ovat helposti saatavilla.

Kehitetään tulevaisuudessa sopimushenkilöstön kouluttajakoulutusta pedagogisen- ja substanssiosaamisen osalta.

4.4.5. Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu

Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen perustuu pelastuslakiin (379/2011) ja valmiuslakiin (1552/2011). Tämä kappale käsittelee Keski-Suomen pelastuslaitoksen varautumista poikkeusolojen väestönsuojelutehtäviin.

Palvelutason nykytilan kuvaus

Poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin se on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin. Poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien perustan muodostavat valmiuslain ja pelastuslain vaatimukset. Keski-Suomen pelastuslaitoksen vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen sekä sotilaallisen voimankäytön riskianalyysissä on tunnistettu varautumista edellyttävät ja toimenpiteitä vaativat

tilanteet. Riskinanalyysit esittävät suorituskykyvaatimukset organisaatiolle myös väestönsuojelun tilanteisiin.

Alueen pelastustoimen varautumisen suunnittelun ja yhteensovittamisen kokonaisuuteen laskennallinen henkilöstöresurssi tarve on vuodessa 4,5 henkilötyövuotta. Valmiuspäällikön ja valmiussuunnittelijan virkojen lisäksi 2,5 henkilötyövuotta jakautuu yhteensä 17:lle päällystöviranhaltijalle. Käytännössä normaalioloissa edellä mainittujen päällystöviranhaltijoiden tehtäväkuvien sisällöstä noin 15 % liittyy toimialan varautumistehtäviin.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on ajan tasalla oleva valmiussuunnitelma, jossa on suunniteltu pelastuslaitoksen toiminta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Väestönsuojelutehtävien osalta Keski-Suomessa on aluetasolla tunnistettu keskisimmiksi yhteistyötahoiksi hyvinvointialueen konsernipalvelut sekä sosiaali- ja terveystoimen paikallinen henkilöstö, kunnat, poliisi, ELY-keskus, puolustusvoimat, elinkeinoelämän sekä seurakuntien edustus ja vapaaehtoiset toimijat.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma liitteineen tarkistetaan ja päivitetään vuosittain.
- Pelastuslaitos on laatinut mahdollisia evakointitilanteita varten riittävän yleissuunnitelman yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen, kuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Yleissuunnitelma toimii muille toimialoille suunnitteluperusteena, mutta jokainen toimiala vastaa itse omien toimialakohtaisten suunnitelmien laatimisesta.
- Väestönsuojelutehtävien suunnitteluun käytetään laskennallisesti yksi henkilötyövuosi.

Kehittämistarve

Evakuontisuunnitelma tarkastellaan ja siihen tehdään tarvittavat päivitykset sisäministeriön päivittyvän ohjeen mukaisesti vuoden 2024 alussa. Toiminta-ajatuksen perehdytystä tehdään maakunnallisissa yhteistyöryhmissä jatkuvasti.

4.4.6. Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitos on yhteen sovittanut väestönsuojeluun liittyviä tehtäviään Keski-Suomen rinnakkaisten toimijoiden ja Keski-Suomea ympäröivien pelastuslaitosten kanssa. Tulevien yhteensovittamiseen liittyvien normimuutosten vaikutusten arviointi on ennalta haastavaa.

Riskianalyysityön yhteydessä on tehty huomio, että laajemmat maantieteelliset alueet voivat aiheuttaa myös kompleksisuutta yhteensovittamisen tehtäviin.

Seuraavalla palvelutasokaudella Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee todennäköisimmin yhteensovittaa toimintaansa entistä tiiviimmin Itä-Suomen yhteistoiminta-alueen kanssa. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen osalta yhteistyötä jatketaan, esimerkiksi osallistumalla aluehallintoviraston järjestämiin suunnittelu-, kehittämis- ja koulutustilaisuuksiin.

Tarpeet ja tavoitteet

Vaadittavat toimenpiteet suoritetaan pelastuslaitoksen näkökulmasta paikallisesti. Paikallistasolla palvelutuotanto toteutetaan yhdessä kuntien ja hyvinvointialueen toimipisteiden henkilöstö kanssa. Esimerkiksi koti- ja asumispalvelut, laaja-alainen sote-keskus ja sairaalapalvelut vastaavat osaltaan evakuointeihin liittyvistä toimenpiteistä. Edellä mainitut vastuualueet jakautuvat edelleen yli kymmeneen palvelualueeseen, jotka aiemmin kuuluivat kunnan toimialaan.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tavoitteena on, että paikallistason toiminta saadaan yhteensovitettua saumattomasti maakunnalliseen kokonaisuuteen. Onnistumisen edellytyksiin kuuluvat seutukunnallinen yhteinen suunnittelutyö, mutta toisaalta vastuurajojen tunnistaminen ja määrittely. Väestönsuojelutilanteiden aikana ratkaisevassa roolissa on tehokas ja skaalautuva pelastustoimen johtamisjärjestelmä ja sen kyky johtaa resurssien koordinoitua.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa huomioidaan Keski-Suomen hyvinvointialuekonsernin suunnitelma-arkkitehtuuri.
- Pelastuslaitoksen vastaavat viranhaltijat osallistuvat maakunnan ja seutukunnallisen yhteisen varautumisen kehittämistoimintaan.
- Pelastuslaitos ylläpitää yhdessä Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan kanssa kuntien seudullisia turvaryhmiä turvallisuus- ja varautumisasioiden kehittämiseksi.
- Pelastuslaitos osallistuu sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston että Itä-Suomen yhteistoiminta alueen väestönsuojelutehtävien yhteensovittamiseen.
- Suunnitelmien yhteensovittamiseen käytetään arviolta 1,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Pelastustoimella on jatkossa mahdollisuus suorittaa väestönsuojelun yhteensovittamista myös sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöryhmissä. Alueellinen yhteistyö on todennäköisimmin aiempaa yhdenmukaisempaa, mutta alueellisen varautumisen kompleksisuus voi aiheuttaa ennalta

arvaamattomia resurssitarpeita. Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee huolehtia osaltaan, että Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan rooli yhteensovittavana alustana kehittyy edelleen.

4.4.7. Hyvinvointialueen pelastustoimen väestösuojeluorganisaatio

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilövaraukset ovat ajan tasalla. Henkilövaraukset on tehty sotilaallisen voimankäytön riskianalyysin (salassa pidettävä) mitoitusperiaatteilla.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen sotilaallisen voimankäytön riskianalyysi määrittelee perusteet pelastustoimen väestösuojeluorganisaation mitoitukselle. Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen väestösuojeluorganisaatio käsittää pelastustoimen toimialan ja siihen välittömästi liittyvän henkilöstön. Lisäksi pelastuslaitos huolehtii ensihoidon palvelutuotannon henkilövarauksista, oman henkilöstönsä osalta.

Päätös palvelutasosta

- Riskianalyysien suorituskykyvaatimukset muodostavat poikkeusolojen mitoitusperiaatteen.
- Poikkeusolojen muodostelmien mitoittamisessa huomioidaan koko Keski-Suomen pelastuslaitoksen käytettävissä oleva henkilöstö.
- Lisäksi huomioidaan pelastustoimialueiden välisen avunannon ja viranomaisyhteistyön tarjoamat mahdollisuudet.
- Väestösuojeluorganisaation resurssisuunnitteluun käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

4.4.8. Väestösuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Varaukset on tehty säännöllisesti kerran vuodessa sotilaallisen voimankäytön riskianalyysin mitoituksen (salassa pidettävä) mukaisesti. Varausesityksissä ja -päätöksissä on ollut joitain eroavaisuuksia. Tavoitteet ovat pääsääntöisesti täyttyneet. Yhteistyö puolustusvoimien kanssa on ollut säännöllistä ja sujuvaa.

Tarpeet ja tavoitteet

Varauksissa noudatetaan toimivaltaisen viranomaisen antamia ohjeita. Puolustusvoimat ohjeistavat henkilövarausten tekemisessä ja ELY-keskus kaluston osalta. Keski-Suomen pelastuslaitos arvioi henkilöstönsä tärkeysluokituksia perustuen riskianalyysien suorituskykyvaatimuksiin. Tiedot työntekijöiden palvelusuhteista saadaan konsernipalveluiden HR-yksiköltä. Henkilövarausesitykset tehdään sekä päätoimiselle että sopimushenkilöstölle.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tarkistaa henkilövarausrekisterinsä vuosittain ja tekee tarvittavat varaushakemukset.
- Pelastuslaitos osallistuu palvelutasopäätöskauden aikana yhteiseen kehitystyöhön vapaaehtoisten hyödyntämiseksi kaikissa viranomaistukitehtävissä.
- Henkilö-, tila- ja materiaalivarauksien laadintaan käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Tulevalla palvelutasopäätöskaudella tulee kehittää mahdollisen vapaaehtoisresurssin henkilövarausjärjestelyitä yhdessä muiden väestönsuojeluun liittyvien organisaatioiden kanssa.

4.4.9. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelutason nykytilan kuvaus

Henkilöstölle on laadittu varautumisesta ja väestönsuojelusta verkkokoulutusmateriaali. Väestönsuojelun osatehtäviä on harjoiteltu suuronnettomuus- ja valmiusharjoituksissa.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen varautumiskoulutus rakentaa ja vahvistaa organisaation valmiutta väestönsuojelutehtäviin. Varautumiskoulutuksen pääsääntöisenä kohderyhmänä on päätoiminen- ja sopimushenkilöstö.

Pelastuslaitoksen koulutuksen yleissuunnitelmassa huomioidaan väestönsuojelutehtävät. Varautumisen ja väestönsuojelun käytännön koulutukset huomioidaan viikkoharjoitusohjelmissa, suuronnettomuusharjoituksissa ja valmiusharjoituksissa. Pelastusopiston varautumisen – ja väestönsuojelun koulutustarjontaa hyödynnetään ali- ja päällystöviranhaltijoiden koulutuksessa.

Päätös palvelutasosta

- Laadittujen suunnitelmien osia testataan yhteisissä valmiusharjoituksissa ja pelastustoimen suuronnettomuusharjoituksissa muun toiminnan ohella.
- Väestönsuojelutehtävät huomioidaan osana koulutuksen yleissuunnitelmaa ja aiheesta on laadittu koko henkilöstölle ajantasainen peruskurssi.
- Ali- ja päällystöviranhaltijoiden osalta hyödynnetään Pelastusopiston väestönsuojeluun liittyvää koulutustarjontaa.
- Varautumiseen liittyvä käytännön koulutus huomioidaan päätoimisen ja sopimuspalokuntien harjoitusohjelmissa.
- Sortumiin liittyvän pelastustyön osaamista kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa.
- Väestönsuojelutehtävien koulutusohjelman ylläpitoon käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Sortumiin liittyvän pelastustyön osaamista kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten ja yhteistyötahojen kanssa.

4.4.10. Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on jatkuvasti miehitetty tilanne- ja johtokeskus. Lisäksi hallinnollisilla toimenpiteillä on varmistettu pelastustoiminnan johtamisen suunnitelmat poikkeusolojen varalle. Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä mahdollistaa johtamistoiminnan järjestelyt myös tilanteessa, jossa häiriö kohdentuu kriittiseen infraan.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos jatkaa oman palvelutuotantonsa jatkuvuuden ja hallinnan kehittämistä, siten että kriittiset toiminnot kyetään turvaamaan kaikissa tilanteissa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksella on kyky johtaa pelastustoimelle kuuluvia väestönsuojelutehtäviä kaikissa tilanteissa.
- Johtamisedellytysten varmistamisen suunnitteluun käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Johtamisen varajärjestelmien kehittämistä jatketaan, huomioiden riskianalyysin johtopäätökset.

4.4.11. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueella ja hyvinvointialueen pelastuslaitoksella ei ole sopimusta kuntien varautumisen tukemisesta. Pelastuslaitos osallistuu maakunnan varautumisen yhteensovittamiseen Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan verkostorakenteen kautta. Keski-Suomen pelastuslaitos on ollut aloitteellinen verkoston toiminnan kehittämisessä.

Menneellä olevalla palvelutasopäätöskaudella on harjoiteltu valmiusharjoituksen yhteydessä laajan evakuointitilanteen johtamista. Lisäksi suuronnettomuusharjoitusten suunnittelussa on huomioitu kuntien tehtävät ja yhteistoiminta. Hyvinvointialueudistus on osaltaan vaikuttanut kuntien väestönsuojelun vastuualueisiin ja muutosten yhteensovittamista tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Mahdollisten vapaaehtoisresurssien käytön osalta on tunnistettu tarve yhdenmukaistaa yhteistoimintasopimuksia niin kuntien kuin hyvinvointialueen kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen laatima evakuointisuunnitelma toimii myös kunnille suunnitteluperusteena omien lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Pelastuslaitos tulisi jakamaan omaa pelastustoimen väestönsuojelun tilannekuvaa myös kunnille mahdollisten tilanteiden aikana. Keski-Suomen pelastuslaitoksen päällystöviranhaltija osallistuvat tarvittaessa asiantuntijana kuntien valmiusharjoituksiin. Edellä mainitut tehtävät ovat kuitenkin lakisääteisten tehtävien yhteensovittamista, eikä näin ollen tulkittavissa varautumisen tukemiseksi.

Keski-Suomen hyvinvointialue päättää kuntien varautumisen tukemisesta ja laatii siitä kuntien kanssa sopimukset. Keski-Suomen pelastuslaitoksella on mahdollisuus tuottaa maakunnan turvallisuustilannekuvaan liittyviä heräte- ja häiriötilanneilmoituksia kunnille.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa kunnille oman tilannekuvansa pohjalta muodostetut heräte- ja häiriötilanneilmoitukset.
- Keski-Suomen pelastuslaitos ylläpitää Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan toimintaan liittyviä järjestelmiä yhdessä Keski-Suomen liiton kanssa.

4.5. Muut palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)

Pelastuslaitos on tuottanut sammutinhuollon palveluita Jyväskylän, Keuruun ja Viitasaaren paloasemilla. Sammutinhuollon palvelut ovat ensisijaisesti oman toiminnan turvaamiseksi. Työtilanteen salliessa palveluita on myyty myös kansalaisille ja yrityksille. Sammutinhuollon järjestäminen oman toiminnan turvaamiseksi on perusteltua jatkossakin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tuottaa sammutinhuollon palveluita Jyväskylän, Keuruun ja Viitasaaren paloasemilla oman toiminnan turvaamiseksi.
- Tarvittaessa sammutinhuollon palveluita voidaan myydä pelastuslaitoksen ulkopuolelle.

5. KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelma täydentää pelastustoimen palvelutasopäätöstä ja siinä esitetään palvelutason kehittämistarpeet kustannusvaikutuksineen.

5.1. Kehittämistoimenpiteet

Palvelutasopäätöksessä esiin nostetut puutteet palvelutasossa pyritään palvelutasokaudella toteutettavilla kehittämistoimenpiteillä korjaamaan siten, että saavutetaan pelastuslaitoksen keskeisille toiminnoille määritetty lainsäädännössä vaadittu taso. Palvelutasokauden kehittämistoimenpiteet ovat laajoja kokonaisuuksia, joiden toteuttaminen vaatii jaksottamista vuotuisiksi osatavoitteiksi.

Kehittämissuunnitelmien toteuttaminen tehdään talousarvion ja taloussuunnitelman mahdollistamissa raameissa

Palvelutasokauden keskeiset kehittämistoimenpiteet ovat seuraavat:

Palvelutasossa tehdyt päätökset

Omavalvonnan keinoin seurataan palvelutasopäätöksessä tehtyjen päätösten toteutumista ja niistä raportoidaan hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnalle ja aluehallitukselle.

Pelastustoimen toimintavalmius

Koko pelastustoimen alueen toimintavalmiutta kehitetään analysoimalla aktiivisesti palvelutuotannon tasoa ja riskiruutujen tavoitettavuutta pelastuslaitoksen alueella.

Pelastustoimen kiireellisten tehtävien varmistamiseksi ja riskiruutujen tavoittamiseksi kasvatetaan 24/7-valmiudessa olevan henkilöstön määrää. Jyväskylän alueen riskiruutujen tavoittamiseksi lisätään henkilöstöä ja laajennetaan paloasemaverkostoa. Samalla jatketaan muita toimenpiteitä riskiruutujen saavuttamiseksi. Toimenpiteitä ovat esihenkilötyön tehostaminen toiminnan seurannan osalta, lisäämällä henkilöstön tietoisuutta riskiruutujen tavoittamisen merkityksellisyydestä, poistamalla esteitä, jotka hidastavat lähtönopeutta sekä pyrkimällä vaikuttamaan liikennetkaisuihin riskialueella 1. Varallaolon korvaavaa järjestelmää on ryhdytty kehittämään ja tavoitteena on, että palvelutasopäätöskauden aikana varallaolot päättyvät.

Monitoimiyksikkö on moniammatillinen pelastustoimen sekä ensihoidon yksikkö, jossa toimii työntekijöinä viisi palomiestä ja viisi ensihoitajaa. Monitoimiyksiköt sijaitsevat Karstulassa, Laukaassa ja Muuramessa. Ensihoidon palvelutasopäätöksessä esitetään monitoimiyksiköiden muutosta ensihoitoyksiköiksi. Monitoimiyksikön viisi palomiestä siirtyvät tällöin kokonaisuudessaan pelastustoimen henkilöstökulurakenteeseen. Vuonna 2024 Karstulan ja Laukaan

monitoimiyksiköiden muutos ensihoitoyksiköiksi kohdentuu pelastustoimen 24/7 toiminnoissa Saarijärven ja Laukaan paloasemien kärkiyksikkötoimintaan.

Sopimushenkilöstöön kohdistuvaa pito -ja vetovoimaa kehitetään niin, että sopimushenkilöstö vahvistuu koko maakunnan alueella. Lisäksi tiivistetään yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien henkilöstön osallistamisesta palokuntatoimintaan. Panostuksella sopimushenkilöstöön tuetaan myös arjen turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.

Paloasemaverkosto

Paloasemaverkostoa kehitetään siten, että Jyväskylän pohjoiseen osaan perustetaan 24/7-paloasema, jonka avulla kyetään nykyistä paremmin tavoittamaan Mannisenmäkeen muodostuva riskialue I ja pohjoinen Jyväskylä. Mikäli sisäisin keinoin ei kyetä tavoittamaan Jyväskylässä olevia ongelmamaruutuja, perustetaan toinen paloasema Nisula–Killeri-alueella Laajavuoren ja Nisulan tavoittamiseksi. Vaajakosken paloasema pyritään siirtämään Kanavuoren alueelle, jotta se kykenee nykyistä paremmin tavoittamaan Vaajakosken, Lievestuoreen sekä suuret liikenneväylät. Pelastustoimen kiireellinen palvelutuotanto turvataan kehittämällä painopistepaloasemaverkostoa tulevilla palvelutasokaudella 2024–2027 alla olevan taulukon 11 mukaisesti.

	Peruste	Henkilöstölisäys (HTV) ed.vuoteen	Pelastustoiminnan vahvuus paloasemalla	Henkilöstömenot Lisäys ed.vuoteen
2024 <i>Paloasema: Viitasaari</i> <i>Paloasema: Saarijärvi</i> <i>Paloasema: Laukaa</i> <i>Paloasema: Äänekoski</i> <i>Palotarkastajan virka</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	12	1 + 3 (24/7)	843 000
			2 (24/7) + 1 päivä	230 000
		1	2 (24/7) + 1 päivä	277 000
		4	1 + 5 (24/7)	252 500
		1		64 000
	yht		18	
2025 <i>Paloasema: Keuruu</i> <i>Uusi paloasema: Savela (Jyväskylä)</i> <i>Vaajakoski, vahvuuden varmistus 1+3</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	6	2 (24/7) + 1 päivä	404 000
		8	2 (24/7)	505 000
		8	1 + 3 (24/7)	505 000
	yht		22	
2026 <i>Paloasema: Muurame</i> <i>Paloasema: Joutsa</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	1	2 (24/7) + 1 päivä	277 000
		8	2 (24/7)	505 000
	yht		9	
2027 <i>Uusi paloasema: Pohjoinen Jyväskylä</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	16	1 + 3 (24/7)	1 052 000
	yht		16	

Taulukko 11 Nopean pelastustoiminnan varmistamiseksi vaadittavat kustannusvaikutukset 2024-2027

Paloasemahankkeet

Pelastuslaitos kannustaa alueensa kuntia aktiivisesti ylläpitämään ja uudistamaan paloasemakiinteistöjä. Hyvinvointialue etsii kevyempiä vaihtoehtoja uusien paloasemien rakentamiseksi.

Sisäinen riskienhallinta

Pelastuslaitos kehittää omaa sisäistä riskienhallintaansa siten, että kyetään kehittämään varautumista palvelutuotannon jatkuvuuteen erilaisissa häiriötilanteissa. Lisäksi pelastuslaitos huolehtii osaltaan, että koko pelastustoimen alueella säilyy riittävän suorituskyvyn omaavat pelastusresurssit.

Valvontatoiminta

Pelastustoimen valvontatoimintaan perustetaan päivystävän palotarkastajan tehtäväkuva, jota hoidetaan pelastusviranomaistyönä valvontaresursseista. Tehtävää varten henkilöresursseja lisätään perustamalla uusi palotarkastajan virka. Valvontasuunnitelma päivitetään riskiperusteisesti vuosittain huomioiden riskianalyyysityö. Valvontasuunnitelman osoittaman tarpeen mukaiset henkilötyövuodet kasvatetaan lisäresursseilla sekä sisäisillä järjestelyillä ja henkilöstön tehtäväkuvien muutoksilla. Asiantuntijuuksiin liittyvää hiljaisen tiedon hallintaa kehitetään muodostamalla ryhmiä asiantuntijoiden kesken ja jakamalla palvelutuotannon kannalta kriittistä tietoa.

Pelastuslaitoksen varautuminen ja jatkuvuuden hallinta

Pelastuslaitos varmistaa toimintansa siten, että se kykenee hoitamaan sille asetetut tehtävänsä niin normaali-, häiriö- kuin poikkeusoloissa. Pelastuslaitos hoitaa poikkeusoloihin liittyvät varauksensa siten, että resurssit riittävät myös pitkäkestoiisiin tilanteisiin.

Maakunnallinen varautuminen

Keski-Suomen pelastuslaitos jatkaa viestinnän yhteistyötä kuntien kanssa erilaisissa häiriö- ja onnettomuustilanteissa. Keski-Suomen pelastuslaitos on ylläpitävässä roolissa maakunnallisen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan (KSTURVA) toiminnan kehittämisessä.

Henkilöstöhallinto ja hyvinvointi

Pelastuslaitoksen palvelutuotantoa vaivaa työvoimapula. Se on johtanut tilanteeseen, jossa pelastuslaitokset kilpailevat keskenään työvoimasta, jonka lisäksi työvoiman saanti harva-alueille on vaikeutunut. Työvoiman saatavuuden lisäämiseksi tulee kiinnittää huomiota työntantajamaineeseen sekä pito- ja vetovoimaan.

Palvelutasopäätös ja sen seuranta

Palvelutasopäätöksen toteutumista seurataan aktiivisesti ja sitä päivitetään, mikäli toimintaympäristön palvelutarve tai lisääntyneet riskit sitä vaativat.

Pelastuslaitoksen käyttömenojen kehittymiseen palvelutasopäätöksen voimassaolokaudella vaikuttavat erityisen merkittävästi toimintavalmiuden järjestämiseen liittyvät epävarmuudet. Suurimpia epävarmuustekijöitä ovat Jyväskylän kasvusta johtuva riskialueen I tavoittamisen haasteellisuus sekä valtakunnalliset riidat, jotka aiheuttavat muospaineita varallaolojärjestelmään. Lisäksi onnettomuuksien ja pelastustehtävien määrän kehittyminen sekä tulevien työehtosopimusneuvotteluiden palkkojen tarkistuksen suuruus ja toimitilavuokrien kehitys vaikuttavat käyttömenoihin. Kustannuskehitykseen vaikuttavat korottavasti myös pelastustoimen valtakunnalliset tietotekniset ratkaisut, mm. operatiivisten ICT-järjestelmien uudistaminen ja tietoturvallisuuden lisääminen. Näiden hankkeiden aikataulu ja kustannusvaikutukset eivät ole vielä kokonaisuudessaan tiedossa. Pelastuslaitoksen toimintaa ja taloutta uhkaa myös hyvinvointialueiden rahoitusmalli, joka ei vastaa hyvinvointialueiden tarpeita.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on tulevaisuudessa haasteita Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) vaatimusten mukaisen valmiuden järjestämisessä. Riskialueen I tavoittamiseen liittyy puutteita Jyväskylän Kortepohjassa, Vaajakoskella ja Mannisenmäessä. Riskialueen II tavoittaminen on myös osoittautunut haasteelliseksi erityisesti ilta- ja yöaikaan. Myös sopimuspalokuntien toiminnassa esiintyvät henkilöpuutteet saattavat aiheuttaa lisää paineita kustannustason nousulle. Palvelutasopäätös sisältää uuden paloaseman rakentamisen pohjoiseen Jyväskylään sekä päätoimisen henkilöstön lisäämisen nykyisille painopistepaloasemille. Mikäli sisäisin keinoin ja liikenneratkaisujen avulla ei kyetä tavoittamaan kaikkia riskialueen I ruutuja, tarkoittaa se toisen uuden paloaseman rakentamista tai toimivan tilaratkaisun löytämistä myös Jyväskylän alueelle ongelmaruutujen tavoittamiseksi kärkiyksikkötoiminnalla.

Työtuomioistuimessa on käsiteltävänä pelastuslaitosten varallaolokäytäntöjä koskeva valtakunnallinen työ- ja virkaehtosopimuksen tulkintaerimielisyys. Työtuomioistuimen nykyisten linjausten mukaan nykymuotoista varallaoloa ei voida EU:n työaikadirektiivin tai työaikalain mukaan jatkaa, ja näin ollen valmiusjärjestelmässä on järjestettävä korvaava tapa ylläpitää riittävää kiireellisen pelastustoimen valmiutta.

Lisäksi taloudellisia korotuspaineita aiheuttavat paloasemien rakennushankkeisiin liittyvät toimitilavuokrien korotukset. Osaan näistä, esimerkiksi paloasemien rakentamiseen, on varauduttu tulevien vuosien hyvinvointialueen talousarviossa. Palvelutuotannon järjestäminen edellä esitellyillä laskelmilla edellyttää toiminnan tehostamista, koska mm. henkilöstö- ja toimitilakustannusten kasvu voi olla huomattavasti tätä korkeampaa.

Vuotuiset kehittämistavoitteet sisällytetään Keski-Suomen pelastuslaitoksen vuotuisen toiminta- ja taloussuunnitelmaan, ja sen toteutumista arvioidaan tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä.

6. PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN SISÄLLÖN PERUSTEET

Palvelutasopäätöksen valmistelussa on ollut käytettävissä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston 29.6.2023 antama ennakkolausunto, sekä 24.10.2023 antama lausunto. Lausunnoissa esitetyt puutteet on huomioitu mahdollisimman kattavasti painottuen kohtiin, joissa arviointituloksena asiaa ei ole kuvattu riittäväällä tarkkuudella tai palvelutasossa on merkittäviä puutteita.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on antanut alustavan asiantuntija-arvion vuoden 2021 tiedoista, sekä luonnoksen asiantuntija-arviosta vuoden 2022 tiedoista. Nämä dokumentit ovat olleet käytettävissä palvelutasopäätöksen laadinnan aikana ja arvioissa esiin nostettuihin puutteisiin on vastattu kehittämissuunnitelman toimenpiteissä. Näistä asiantuntija-arviossa esiin nostetuista puutteista toimenpiteitä vaatii esimerkiksi I-riskiluokan ongelmaruutujen tavoittaminen. Lisäksi asiantuntija-arviossa esiin nostetut näkökulmat investointien tärkeydestä ikääntyvän kaluston ja paloasemakiinteistöjen osalta on huomioitu näitä osioita käsittelevissä päätösteksteissä.

Toimenpiteiden etenemistä ja vaikuttavuutta seurataan yhdessä aluehallintoviraston kanssa. Palvelutasopäätöskauden aikana asiantuntija-arvioissa mahdollisesti esiin tulevista uusista puutteista laaditaan toimenpidesuunnitelma ja palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmaa päivitetään vaadittavin osin. Keski-Suomen pelastuslaitokselle ei ole edellisen palvelutasopäätöskauden aikana annettu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimesta velvoittavia toimenpiteitä tai määräyksiä.